

⑤

15

16

17

18

f. 2. 80 -

R. G.

ISOCRATIS ORA

TIONES TRES, CVM INTER-
pretatione latina, ad verbum
addita, ad discentium
utilitatem.

Ad Dæmonicum, de moribus adolescentium.
Ad Nicoclem Cypri regē, de principū institutione.
Nicocles, de principum & subditorum officio.

Οὐ βλάπτει, αὐτὰρ ἰδὼν ναυτίλλοντας ἐγείρει

τῆς σοφίας πέρας ἐφ' ὅσον πελάγει.

οὐ βλάπτει, αὐτὰρ ἰδὼν ναυτίλλοντας ἐγείρει

σηφιν ἀποδοῦναι τὴν χάριν, ἥτις ἀπὸ τοῦ ἑσπερίου ἐστὶν

Bibliotheca M^{ris} Dei, fortasse
olim, nunc Josephi Mis Priani.

EX PHAEDRO PLATONIS.

MAiore mihi ingenio uidetur Isocrates esse, quam ut cum orationibus Lyſia comparetur. Præterea ad uirtutem maior indoles: ut minus mirum futurum fit, si cum ætate proceſſerit, aut in hoc orationum genere, cui nunc studet, tantum, quantum pueris reliquis præſtet omnibus, qui unquam orationes attigerunt: aut si cōtentus his non fuerit, diuino aliquo animi motu maiora concupiſcat. Inest enim natura philoſophia in huius uti mente quædā.

Ex oratore & Bruto Ciceronis.

ECce tibi exortus est Isocrates, cuius è ludo tanquam ex equo Troiano innu meri Principes exierunt. Huius enim domus cunctæ Græciæ quasi ludus quidam patuit atque officina dicendi. magnus orator, & perfectus magister intra parietes aluit eam gloriam, quam nemo quidem meo iudicio est postea conſecutus. is & ipse scripsit multa præclare, & docuit alios, &cæt.

AD LECTOREM.

HAs orationes Isocratis in gratiam eorum qui nunc primum literis græcis imbui cupiunt, latinitate donauit interpres, ut etiam qui carent à quo inſtituantur, per se ipsos tamen diſcere legendo poſſint. Et quoniam idiomatum uarietas moram diſcentibus afferre conſueuit, ſemper enim quippiam inuſitatum occurrit hærentibus, ideo quoad licuit, utriusque ſermonis diſſimilitudines euitauit, & nomina græca totidem latinis repræſentauit, proprietatemq; uocabulorum ſanius, numeros etiam perſonas, ætates, & conſtructionis modos retinuit, quaſi uiua uoce res ageretur. ſic enim ad Græcas literas ediſcendas faciliorem ſaltem uiam fore exiſtimauit. Cur autem uel has reliquis orationibus, uel hunc cæteris authoribus prætulit, in cauſa fuit, tum attici ſermonis elegancia, quæ præcipue in hoc ſcriptore conſpicua eſt, tum mores optimi, qui tribus his orationibus cōtinentur. Itaque quiſquis libellum hunc familiarem ſibi faciet, non ſolum elocutionis græcæ ſplendorem aſſequetur, uerum etiam ſaluberrima ciuilis uitæ præcepta ſibi comparabit. Vale.

ISOCRATIS AD DEMO-
NICVM ORATIO ADMO-
NITORIA.

IN multis qdē ò demonice multū
differentes inueniemus &
studioforum sententias, & ma-
lorū cogitatiōes, multo uero ma-
ximā differētiā assumpserunt in
mutuis consuetudinibus. Hi siquidem ami-
cos præsentes solū honorāt: hi uero & lōge
absentes amant. Ac malorum quidē consue-
tudines exiguum tempus dissoluit. bonorū
uero amicitias, neque omnis ætas delere
potest. Existimās igit decere gloriā appeten-
tes, & eruditionem uendicantes, bono-
rum, sed non malorum esse imitatores, mi-
si tibi hāc orationē munus, argumentū qdē
erga nos amicitia, signum autem erga Hip-
ponicum cōsuetudinis. decet enim filios ue-
lut substantiæ, sic & amicitia pater-
næ hæredes esse. Video aut & fortunā nobis
auxilientem, & præsente occasionē coadiu-
uantem. tu siquidem eruditionem cupis,
ego autem erudire alios nitor: & tu quidem
strenue philosopharis, ego uero philoso-
phantes dirigo. Quicunque igitur ad suos

3
ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΡΟΣ ΔΗΜΟ-
ΝΙΚΟΝ ΛΟΓΟΣ ΠΑΡΑΙ-
ΝΕΤΙΚΟΣ.

EN πολλοῖς μὲν ὡς δὴ μόνικε πολὺ
διεσώσας δὴ γένομεν τὰς τε τῶν
απουδαίαν γνάμω, καὶ τὰς τῶν
φάυλων διανοίω. πολὺ δὲ μεγί-
σω διαφορὰν εἰλήφασιν ἐν ταῖς
πρὸς ἀλλήλους συνηθείαις. οἱ μὲν γὰρ ἰσθ' Φί-
λους παρόντας μόνον τιμῶσιν, οἱ δὲ καὶ μακρὰν
ἐπόντας ἀγαπῶσι. καὶ τὰς μὲν τῶν φάυλων συ-
νηθείας ὀλίγος χρόνος διέλυσε, τὰς δὲ τῶν απου-
δαίαν Φιλίας, οὐδ' ἂν ὁ πᾶς αἰὼν ὀχλή-
ται. ἡγούμενος οὖν πρέπει ἰσθ' δόξης ὀρεγομέ-
νους, καὶ παιδείας ἀντιπαιουμένους, τῶν απου-
δαίαν, ἀλλὰ μὴ τῶν φάυλων εἶν' μιμηταίς, ἀπέ-
σαι καὶ σοὶ τὸνδε τὸν λόγον δῶρον, τεκμήριον μὲν
τῆς πρὸς ἡμᾶς Φιλίας, σημεῖον δὲ τῆς πρὸς ἰσθ'
πόνικον συνηθείας. πρέπει γὰρ ἰσθ' παίδεως, ὡς
πρὸς τῆς οὐσίης, οὐτὼ καὶ τῆς Φιλίας τῆς πατρι-
κης κληρονομεῖν. ὁρῶ δὲ καὶ τὴν τύχην ἡμῶν
συλλαμβάνουσαν, καὶ τὸν παρόντα καιρὸν συνα-
γωνίζουσαν. σὺ μὲν γὰρ παιδείας ἐπιθυμῶς,
ἐγὼ δὲ παιδῶν ἀλλοιῶν ἐπιχειρῶ. καὶ σὺ μὲν
ἀκαλῶς φιλοσοφεῖς, ἐγὼ δὲ ἰσθ' φιλοσοφούν-
τας ἐπαινεῶ. ὅσοι μὲν ὡς πρὸς ἰσθ' ἐκωπῶν

Ad Demonicum

amicos exhortatorias orationes cōscribūt, pulchrū quidē opus aggrediunt, nō tñ circa optimū philosophiæ uersant. Quicūq; uero iuniorib' duces se prābēt, nō p̄ q̄loquentiā in orationibus exerceant, sed quomodo morum specie studiosi esse uideantur, tanto magis illis audientes iuuant, quātū hi quidē ad orationē solū adhortant, hi uero & morem ipsoꝝ corrigunt. Quare nos nō exhortationē iueniētes sed admonitionē scribētes, sum' tibi cōsulturi, q̄ oportet iuniores appetere, & à quibus operib' abstinere, & quibuscum hominibus uersari, & quō suā ipsoꝝ uitā gubernare. Quicunq; n. uitā hanc uiam ambulauerunt, hi soli uirtutem assequi legitime potuerunt, qua nulla res honestior, neque firmior est. Pulchritudinē siq; dē vel tps consumit, vel morb' tabefacit. opulētia aut̄ iprobitatis poti' q̄ p̄bitatis ministra ē, licetiā qdē misericordiā prāparans, ad uoluptates autem iu uenes exhortās. Robur aut̄, cū prudētia qdē profunt, sine hac autem, plus habentes læsit: ac corpora quidem exercent in mornauit, animi uero meditationibus tenebras iduxit. At uirtutis possessio quorū syncre cogitationibus cōcreuit, sola quidē cōsenescit. opulētia quidē melior, utilior autē

πρὸς

Φίλους ἰδὲ προτρεπτικὸς λόγους συγγράφουσι, καλὸν μὲν ἔργον ἐπιχειροῦσιν, οὐ μὲν ὡς οἱ καὶ κρείσσον τῆς φιλοσοφίας διατρέβουσιν. ὅσοι δὲ τοῖς νεωτέροις εἰπιοῦνται μὴ δῶν τιτὺ δεινότη-
τα, τιτὺ ἐν τοῖς λόγοις, ἀσκήσουσιν, ἀλλ' ὅπως τὰ τῶν τρόπων ἡδὴ ἀπουδαῖοι πεφυκέναι διδύουσι, τοσούτῳ μᾶλλον ἐκένων ἰδὲ ἀκινύοντας ὠφελού-
σιν, ὅσον οἱ μὲν ὡδὶ λόγον μόνον περακελοῦσιν, οἱ δὲ καὶ τὴν τρέπον αὐτῶν ἐπαγορεύουσι. διόπερ ἡμεῖς οὐ περακεληστὴν διδόντες, ἀλλὰ περακίνου-
μεν γράψαντες, μέλλομέν σοι συμβουλεύειν, ὧν χρὴ ἰδὲ νεωτέρους ὀρεγέσθαι, καὶ τίνων ἔργων ἀπέ-
χεσθαι, καὶ ποίοις πλὴν ἀνθρώποις ὁμιλεῖν, καὶ πῶς τὴν ἑαυτῶν βίον οἰκονομεῖν. ὅσοι γάρ τοῦ βίου ταύτῳ τιτὺ ὁδὸν ἐπορεύθησαν, οὗτοι μό-
νοι τῆς ἀρετῆς ἐφικέσθαι γνησίως ἐδωκένθησαν. ἡς οὐδὲν κτήμα στενότερον, οὐδὲ βεβασιότερόν ἐστι. καὶ ἄλλος μὲν γὰρ ἢ χρόνος ἀνάλωσεν, ἢ νόσος ἐμάργκε. πλούτος δὲ κακίαν μᾶλλον, ἢ καλοκίαν γαθήαν ὑπηρετῆς ἐστίν, ἔχουσαν μὲν τῇ ῥαθυ-
μίᾳ περακεκινύειν, ὡδὶ δὲ τὰς ἡδονὰς ἰδὲ νέ-
ους περακεκινύειν. ῥάθυμ δὲ μετὰ μὲν φρονήσεως ὠφέλησεν, ἀνδρὶ δὲ ταύτης, πλείων ἰδὲ ἔχοντας ἐβλάτε. καὶ τὰ μὲν σώματα τῶν ἀσκούντων ἐκάσκησε, τοὺς δὲ τῆς ψυχῆς ἐπιμελείας ἐπε-
σκόπησεν. ἡ δὲ τῆς ἀρετῆς κτήσις, οἷς ἂν ἀκα-
θάρτως τοῖς διανοίαις ἐμωυξήσῃ, μόνον μὲν συγ-
γρηγασία, πλούτου μὲν κρείττων, χρησιμωτέρα

Ad Demonicum

nobilitate est, quæ alijs quidem impossibilia, possibilia reddēs, multitudini vero terribilia fidenter sustinens: & segnitiam quidē vituperiū, laborem autē laudē existimās. Facile vero hoc discere est, & ex Herculis certaminibus & Thesei gestis. quibus morum virtus tantum glorię monumentum, ipsis operibus, iniecit, vt ne vniuersum quidem tēpus possit obliuionem inducere ab illis factorum. Quamquam & patris tui studiorum recordat^r, domesticū ac pulchrū habebis exēplum a me dictorum. non enim paruipendens virtutem, neque torpescens, transegit vitā, sed corpus quidem laboribus exercuit, animo autem pericula sustinuit. neque diuitias itēpestiue amabat, verū fruebat^r quidē presentibus bonis vt mortalis, curabat autē stabilia vt immortalis. neque abiecte dispensauit ipsius victum, sed & elegans erat & magnificus, & amicis communis. Et magis admirabatur sui studiosos quā genere propinquos. arbitrabatur enim esse ad societatē multo meliorē naturā, lege, & morem, genere, & volūtatem, necessitate. Dēficeret autē nos omne tēpus, si omnes illius actiones dinumeraremus. sed diligenter ipsas alio tempore declarabimus. Exemplū autem Hipponici naturæ nunc extulimus,

δὲ

πρὸς Δημόνικον

5

δὲ δὴ γυνεὶα ἐστὶ, τὰ μὲν τοῖς ἄλλοις ἀδύνατα δυνάτα κατέστωσα, τὰ δὲ τῷ πλήθει φοβερά, θαρσαλέως ὑπομένουσα, καὶ τὴν μὲν ὄκνον, φόρον, τὴν δὲ πόνον, ἔωανον ἡγουμένη. ῥάδιον δὲ τοῦτο καταμαθεῖν ἐπὶ ἐκτε τῶν ἡρακλέους ἀθλων, καὶ τῶν ἰησέως ἔργων. οἷς ἡ τῶν τρόπων ἀρετὴ τηλικούτων δύσδεΐαο χαρακτῆρα τοῖς ἔργοις ἐπέβαλον, ὥς τε μὴδὲ τὴν ἅπαντα χρόνον δύνασθαι λήθην ἐμποιοῦσαι τῶν ἐκείνοις πεπραγμένων. οὐ μὲν ἄλλα καὶ τὰς τοῦ πατρὸς προαίρεσεις ἀναμνηθεῖς, οἰκίον καὶ ἡγελὸν ἔξεις περὰ δαγμάτων ὑπ' ἐμοῦ λεγομένων. οὐδὲ γὰρ ὅλιγα ῥῶν τῆς ἀρετῆς, οὐδὲ ῥαθυμῶν, διετέλεσε τὴν βίον, ἀλλὰ τὸ μὲν σώμα τοῖς πόνοις ἐγύμναζε, τῇ δὲ ψυχῇ τοὺς κινδύνους ὑπέμεινον. οὐδὲ τὴν πλοῦτον περὶ κακίας ἡγάπα. ἀλλ' ἀπήλαυε μὲν τῶν περὶ τὸν ἀγαθὸν, ὥς ἐνητὸς, ἐπεμελεῖτο δὲ τῶν ὑπερχόντων, ὥς ἀδύνατος. οὐδὲ ταπεινῶς διέκει τὴν ἐαυτοῦ βίον, ἀλλὰ φιλόκκελός τε ἦν καὶ μεγαλοπρεπῆς, καὶ τοῖς φίλοις κοινός. καὶ μάλλον ἐθαύμαζε τοὺς πῶδε αὐτὴν ἀπουδάζοντας, ἢ ἢ τῷ γένει προσήκοντας. ἡκεῖτο γὰρ εἶναι πρὸς ἐταιρείαν πολλῶν κρείττω φύσιν νόμον, καὶ τρόπον, γένους, καὶ προαίρεσιν, ἀνάγκης. ἐπιλίποι δ' αὖν ἡμᾶς ὁ πᾶς χρόνος, εἰ πάσας τὰς ἐκείνου πράξεις κατὰριθμησάμεθα. ἀλλὰ τὸ μὲν ἀκριβὲς αὐτῶν ὅν ἐτέροις καιροῖς δηλώσομεν. διέγμα δὲ τῆς ἰσπονίκου φύσεως νῦν ἐβουλώχομεν.

β β

Ad Demonicum

ad quod oportet uiuere te, tanq̃ ad exēplar.
legem quidē, illius morē existimantē, imita
torē uero & amulū paternę uirtutis factum.
Turpe enim est pictores quidem effingere
pulchra animalia, filios autem non imitari
studiosos parentes. Arbitror autem
nulli athletarum sic conuenire aduersus
cōcertatores se exercere, ut tibi considerare
quomodo sectator fias patris studiorum.
Ita uero animum impossibile est disponere
q̃ nō multis & pulchris auscultationibꝫ plen⁹
sit. corpora siquidem moderatis laboribus,
anima uero studiosis orationibus augetur.
Quamobrem ego tibi tentabo breuiter
admonere, per quā mihi uidearis studia
plurimum ad uirtutē proficere, & apud ali
os oēs homines cōmendari. Primum igitur
uenerare q̃ ad deos attinēt, nō solū sacrificās
sed & iuramenta seruans. illud enim
pecuniarum copię signum, hoc autem
morum probitatis indicium est. Honora
diuina, semp qdē, p̃cipue uero cū ciuitate.
sic enim uideberis simul & diis sacrificā, &
leges seruare. Talis sis erga
parentes, quales optares erga te fore
tuos filios. Exerce ea corporis exercitia
non quā ad uires, sed quā ad
sanitatem conferant. hoc autem assequeris

πρὸς δημονιὸν

6

πρὸς ὃ δὲ ζῶσι, ὥσπερ πρὸς πατέρα δαίμονα,
νόμον μὲν τὸν ἐκείνου τρόπον ἡγησάμενον, μιμη
τὴν δὲ καὶ ἡλατὴν τῆς πατρῴας ἀρετῆς γενό
μενον. αἰσχρὸν γὰρ εἶδ' μὲν γραφεῖς ἀπειράζειν
τὰ κατὰ τῶν ζώων, εἶδ' δὲ παῖδας μὴ μιμνῆ
σθαι εἶδ' ἀσπονδαίους τῶν γονέων. ἡγοῦμαι δὲ
μυθεῖν τῶν ἀδελτῶν οὕτω προσήκειν ἀπὸ τοῦ ἀν
ταγωνιστῆς ἀσκήν, ὥς σοὶ σκοπεῖν, ὅπως ἐφ' αὐ
τῶν γένῃσι τοῖς τούτου πατρὸς ἐπιτηδύμασιν.
οὕτω δὲ τὴν γνώμην ἀδύνακτον διατεθῆναι, τὸν
μὴ πολλῶν καὶ ἡλεῶν ἀκουσμάτων πεπληγῶ
μένον. τὰ μὲν γὰρ σώματα τοῖς συμμέτροις πό
νοισι, ἡ δὲ ψυχὴ τοῖς ἀσπονδαίοις λόγοις αὐξέσθαι
πέφυκε. διόπερ ἐπὶ σοὶ πειράσσομαι σωτομῶς ὑ
ποθέσθαι, εἰ ἂν μοι δοκούσιν ἐπιτηδύματων
πλείστον πρὸς ἀρετὴν ἐπιδύναμι, καὶ παρὰ τοῖς ἄλ
λοις ἄπειν ἀνθρώποις διδουμένη. πρῶτον μὲν
εἴδ' εὐσέβει τὰ πρὸς εἶδ' θεοῖς, μὴ μόνον εὖσαν,
ἀλλὰ καὶ τοῖς ὀρεοῖς ἐμμένειν. ἐκεῖνο μὲν γὰρ
τῆς τῶν χρημάτων εὐπορίας σημεῖον, τούτου δὲ
τῆς τῶν τρόπων ἡλεοῦ καὶ δικαιοσύνης τεκμήριον. τίμα
τὸ δαιμόνιον, αἰ μὲν, μάλα καὶ δὲ μετὰ τῆς πό
λεως. οὕτω γὰρ δόξεις ἅμα τε τοῖς θεοῖς εὖσαν, καὶ
τοῖς νόμοις ἐμμένειν. τοιοῦτος γίνου πᾶσι εἶδ' εἶ
δ' οἷον ἀνδρῶν εὖσαν πᾶσι σεαυτὸν γενέσθαι εἶδ' εἶ
δ' οὐδὲν παῖδας. ἀσκει τῶν πᾶσι τὸ σώμα γυμνα
σίαν, μὴ τὰ πρὸς τὴν εἰσέλευσιν, ἀλλὰ τὰ πρὸς
τὴν ὑγίαν συμφέροντα. τούτου δ' ἂν ἐπιτυχία

Ad Dæmonicum

si definas à laborib' adhuc laboraſ valēs. neq;
riſū ſolutū ama, neq; ſermonē cū temeritate
ſuſcipe. nā illud ſtolidum, hoc furioſum eſt.
Quæ facere turpe eſt, hæc puta neque dicere
eē pulchrū. Aſſueſce teipm eē nō vultu rigi-
dū, ſed grauē. ob illud. n. cōtūmax, ob hoc at
prudēs eē videberis. Exiſtima ꝑcipuet tibi cō
uenire, hūc ornatū, verēcūdiā, iuſtitia, mode-
ſtiam. his enim vniuerſis uidetur contineri
iuniorū mos. Nunquā quicquā turpe faciēs
ſpera occultum fore. nam ut alios la-
teas, tibi ipſi cōſcius eris. Deos quidē time,
parentes autē honora, amicos autē uereare,
legibus uero obtempera. Voluptates ſectare
q̄ cū gloria ſint. delectatio q̄ppe cū honeſta-
te qdē, optima, ſine ipſa vero, peſſima. Vita
calumnias, etiam ſi falſæ ſint. nam vulgus
ueritatē quidē ignorat, ad famā aut reſpicit.
Oīa uideare facere tanquā neminem lateas:
licet enim tunc lateas: poſt tamē cōſpiciēris,
Maxime vero cōmendaberis, ſi uidearis ea
nō faciēs, quæ aliis facientibus obiurgares.
Si cupidus diſcēdi fueris, multa diſces. Quæ
quidem didiciſti conſerua meditationibus.
quæ uero non didiciſti, aſſume ſcientiis.
Similiter. n. turpe eſt, audiētē vtilē ſermonē
non diſcere, & datum aliquod bonum ab
amicis non accipere. Conſume

πρὸς δῆμονικόν 7
νοῖς, εἰ λήγεις τῶν πόνων ἐπὶ πονεῖν δυνάμενος. μήτε
γέλωτα προπετὴ σέβει, μήτε λόγον μετὰ θρά-
σους ἀποδέχου. ὃ μὲν γὰρ, ἀσκήτων, ὃ δὲ, μακρικόν.
ἂ ποιῇν αἰσχρὸν, ταῦτα νόμιζε μηδὲ λέγειν
εἰν καλόν. εἴητε σαυτὸν εἰν μὴ σκυθρωπόν, ἀλλὰ
συνέου. δὲ κείνο μὲν γὰρ αὐθάδης, διὰ δὲ τοῦτο
φρόνιμος εἰν δοῖται. ἡτοῦ μάλιστα σεαυτῷ πρέ-
πειν, κόσμον, αἰσχύνειν, δικαιοσύνην, σωφροσύ-
νην. τοῦτοις γὰρ ἀποστ' δοκεῖ κρατεῖσθαι ὃ τῶν
νεωτέρων ἡδός. μηδέποτε μηδὲν αἰσχρὸν ποιή-
σας ἐλπίζει λήσειν. καὶ γὰρ ἂν ἴδῃ ἄλλους λά-
θῃς, σαυτῷ μετ' αἰσχύνησιν. ἴδῃ μὲν θεοὺς φοβού-
ται, δὲ γυνᾶς τίμα, ἴδῃ δὲ φίλους αἰσχύνου,
τοῖς δὲ νόμοις πίθου. τὰς ἡδονὰς διήρῃς, τὰς
μετὰ δόξης. τέρψις γὰρ σὺ τῷ καλῷ μὲν, ἀφί-
στον, ἀνὲρ δὲ τοῦτου, ἡγάμισον. δόλαβου τὰς
διαβολὰς καὶ ψόβους ὧσιν. οἱ γὰρ πολλοὶ τὴν
μὲν ἀλήθειαν ἀγνοοῦσιν, πρὸς δὲ τὴν δόξαν ἀπο-
βλέπουσιν. ἅπαντα δὲ καὶ ποιῇν ὥς μηδένα λή-
σων. καὶ γὰρ παρ' αὐτῇ καὶ κρύψῃς, ὕστερον ὀφθί-
σῃ. μάλιστα δ' ἂν διδουκμοῖς, εἰ φαίνοιο ταῦτα
μὴ πράττειν, ἂ τοῖς ἄλλοις ἂν πράττειν ἐπιτι-
μῇς. εἰάν τις φιλομαθῇς, ἔσθ' καὶ πολυμαθῇς. ἂ
μὲν ἐπίστασαι, διαφυλάττει ταῖς μελέταις, ἂ δὲ
μὴ μεμάθηκας, προσλαμβάνει ταῖς ἐπισήμοις.
ὁμοίως γὰρ αἰσχρὸν ἀκούσαντα χήστειν λόγον
μὴ μακρολογεῖν, καὶ διδόμενον τι ἀγαθὸν παρὰ
τῶν φίλων μὴ λαμβάνειν. καὶ ταῦτα λίσσεται τὴν ἐν

Ad Demonicum

uita otium in sermonibus audiendis.
sic enim ab aliis cum difficultate inuenta cō-
tinget tibi facile discere. Existima auditionū
multa multis esse pecuniis meliora.
nā pecuniā celeriter deferunt, audita omne
tēpus pmanent. sapiētia quippe sola posses-
sionū imortalis. Ne graueris lōgā uīā susci-
pere ad docere quippiam utile pollicentes:
turpe cum sit mercatores quidem tot
maria pertransire, gratia amplificandi
præsente substantiam, iuniores autē ne per
terram quidem iter sustinere, vt melius
cōstituant suā ipsorum mentē. Moribus qdē
fis facilis saluator, uerbis autem bonus sa-
luator. ē at facilis qdē saluatoris appellare
obuios, boni autem saluatoris
uerbis ipsis apte id peragere. Blandus quidē
esto in omnes, utere autem optimis,
sic. n. his qdē nō odiosus eris, istis autē ami-
cus efficieris. Colloquia non crebra fac
cum eisdem, nec longa de eisdem: nam
oīum rerū est sarietas. Exerce te laborib' vo-
luntariis, ut possis inuoluntarios susti-
nere. A quibus animum detineri turpe est,
horum cōrinētiā exerce omnium, lucri, irā,
voluptatis, tristitiā. Eris autem talis, si lucra
quidē esse putaris p quā cōmendaris, sed nō
per quā diceris. **Ita** vero similiter te habeas

Ita

πρὸς ἡμιονικὸν

8

τὸ βίω σχολῶν ἐς τὴν τῶν λόγων φιλικίαν.
οὕτω γὰρ τὰ τοῖς ἄλλοις χαλεπῶς βέβημένα συμ-
βῆσται σοι βέβαια μανθάνειν. ἡ γὰρ τῶν ἔκτου-
σμάτων πολλὰ πολλῶν εἶναι χρημάτων κρείττω.
τὰ μὲν γὰρ τεχνίως ἀπολείπει, τὰ δὲ πάντα τὸν
χρόνον παρορμίζει. σοφία γὰρ μόνη τῶν κτηνῶ-
των ἀθάνατον. μὴ κατόκει μακρὸν ὄσθον πορβύε-
σθαι πρὸς ἑστὶ διδασκεῖν τὴν χρησίμην ἐπαγγελιο-
μένους. αἰσχρὸν γὰρ ἑστὶ μὲν ἐμπόρους τιλι-
καῦται πελαγὴ διαπερᾶν ἐνεκεν τοῦ πλείω ποιῆ-
σαι τὴν ὑπαέχουσαν οὐσίαν, ἑστὶ δὲ νεωτέρους μὴ
δὲ τὰς κατὰ γλῶσσαν πορεύεσθαι ὑπομένειν, ὡς τὴν βελ-
τίω κατεστῆσαι τὴν ἑαυτῶν δianoian. τὴν μὲν
τρώτῳ γίνου φιλοπροσηγορος, τὴν δὲ λόγῳ δὲ
προσηγορος. ἐστὶ δὲ φιλοπροσηγορία μὲν τὸ προσ-
φανεῖν ἑστὶ ἀπὸν τῶνταις, δὲ προσηγορία δὲ τὸ
τοῖς λόγοις αὐτοῖς οἰκείως ἐντυχάνειν. ἡ δὲ αὖ-
τὴ μὲν ἔχει πρὸς ἀπαντας, χρᾶ δὲ τοῖς βελτίστοις.
οὕτω γὰρ τοῖς μὲν οὐκ ἀπεχθὲς ἐσθι, τοῖς δὲ φί-
λος γινώσκῃ. τὰς ἐντεύξας μὴ συνικνύς ποιου τοῖς
αὐτοῖς, μὴ δὲ μακρὰς πᾶσι τῶν αὐτῶν. πληροκο-
νῇ γὰρ ἀπάντων. γυμναζε σεαυτὸν πόνοις ἐκού-
σις, ὅπως ἂν δύνασθαι καὶ ἑστὶ ἀκυστούς ὑπομέ-
νειν. ὑφ' ὧν κατεῖσθαι τὴν ψυχὴν αἰσχρὸν, βύ-
των ἐγκράτειαν ἄσκει πάντων, κέρους, ὀργῆς,
ἡδονῆς, λύπης. ἐσθι δὲ τοιοῦτος, ἂν κέρδι
μὲν εἶν νομίζῃς δι' ὧν δόδοικμῆσις, ἀλλὰ μὴ
εἰ' ὧν δὲ πορῆσις. τῇ δὲ ὀργῇ παραπλησίως ἔχεις

Ad Demonium

aduersus peccātes, quēadmodū aduersus te
peccātē & alios se habere dignū putares. In
uoluptuosis autem, si turpe duxeris,
domesticis qdē ipare, uoluptatib' aut serui
re. In tristibus aut, si aliorū infortunia inspe
xeris, & teipsum, qd hō sis, memorē feceris.
Plus serua uerborum quā
rerum deposita. oportet enim bonos
uiros morem iuramento fideliorē uideri
præstare. Cōuenire existima malis nō crede
re, quēadmodū bonis credere. De nō dicen
dis nemini dicas, si tū similiter conferat eas
res taceri, tibiq; dicenti, & illis audien
tibus. Iusurandū oblatū suscipe duabus de
causis, uel te à cā turpi liberans, uel amicos
à piculo seruās: causa uero pecuniarū nullū
deū iurabis, neq; si recte iurā debeas, uidebe
ris. n. alijs qdē peierā, alijs at cupid' pecūia
rū eē. Neminē amicum fac, priusq; explores
quous sit pcedētibus amicis: spera siquidē
eum & erga te fore talem, qualis erga
illos fuit. Tarde quidem amicus fias, factus
at enitere pmanere. similiter. n. turpe est nul
lū amicū habere, & multos sodales cōmuta
re. Neq; cū detrimēto experire amicum, neq;
inexpertus esse sociorum uelis: hoc autē fa
cies, si non indigens, egere simules. De
dicēdis tanq; arcanis cōmunica. nō assecut'

πρός

πρός δημονιον

9

πρός ἰδὸν ἀμαρτάνοντας, ὡς περ ἂν πρὸς σαυτὴν
ἀμαρτάνοντα καὶ ἰδὸν ἄλλους ἔχειν ἀξιώσεια. ἐν
δὲ τοῖς τῶρωνοῖς, ἂν αἰσχρὸν ὑπολάβῃ, τῶν μὲν
οἰκετῶν ἀρῇ, τοῖς δ' ἡσθένει δυνάβειν. ἐν δὲ
τοῖς λυπηροῖς, ἂν τὰς τῶν ἄλλων ἀτυχίας ἐπι
βλέψῃς, καὶ σεαυτὴν ὡς ἀνθρώπος ἂν ὑπομνή
σκῃς. μᾶλλον τῆρει τὰς τῶν λόγων, ἢ τὰς τῶν χρη
μάτων παρακίχτα θήκῃς. Δεῖ γὰρ ἰδὸν ἀγαθοῦς
ἀνθρώπων τρέπον ὅρκου πιστότερον φανέσθαι παρε
χομένους. προσήκειν ἡγοῦ τοῖς πονηροῖς ἀπιστεῖν, ὡς
περ τοῖς χρηστοῖς πιστεύειν. πῶδε τῶν ἀπορρήτων μη
δενὶ λέγει, πλὴν ἂν ὁμοίως ξυμῆρη τὰς πράξεις
σιωπᾶσθαι σοὶ τε τῶν λέγοντι, καὶ κείνοις τοῖς αἰνού
ουσιν. ὅρκον ἐπακτὸν προσδέχου ὅτε διὸ προφά
σεις, ἢ σεαυτὴν αἰτίαν αἰσχρῶς ἀπολύαν, ἢ φίλος
ἐκ κινδύνων διασώζων. ἐνεχέει δὲ χρημάτων μηδέ
να θεὸν ὁμώσῃς μηδ' ἂν ὀνομαζέμεν μέλλῃς. δόξεις
γὰρ τοῖς μὲν ἐπορκεῖν, τοῖς δ' φιλοχρημάτως ἐ
χειν. μηδένα φίλον ποιῶν πρὶν ἂν ἴζητάσῃς, πῶς
κέρηται τοῖς πρεσβύτερον φίλοις. ἐλπίζε γὰρ αὐ
τὸν, καὶ πῶδε σέ γινώσκει τῶν φίλων, οἷος καὶ πῶδε
ἐκείνους γέροντες. βραδέως μὲν φίλος γίνου, γινώ
σκων δὲ, πειρᾷ διακρίνει. ὁμοίως γὰρ αἰσχρὸν μη
δένα φίλον ἔχειν, καὶ πολλοὺς ἐτοίμους μεταλ
λάττειν. μήτε μετὰ βλάβῃς πειρᾷ τῶν φίλων, μή
τε ἀπειρος εἶναι τῶν ἐτοίμων θέλει. τοῦτο δὲ ποιῶ
ν, ἂν μὴ δειόμωνος, ὅς δὲ εἰδῶται προσώπῃ. πῶδε
τῶν ῥητῶν, ὡς ἀπορρήτων ἀνακρίνου, μὴ τυχεῖν μὲν

γ ε

Ad Demonicum

enim nihil lederis, affectus at magis morē
ipsorum scies. Experiare amicos, & ex
uita infortuniis, & ex periculorum
societate: siquidem aurum in igne proba-
mus, amicos autem in calamitatibus digno
scimus. Sic autem optime vteris amicis,
si non expectes illorum preces, sed
ultra in opportunitatibus, ipsis auxilioris.
Similiter turpe iudica inimicorum uinci
maleficiis, & amicorum superari benefi-
ciis. Admitte sociorum non solum in
malis ægreferentes, sed & in
bonis non inuidentes. multi quippe oppres-
sis amicis condolent, bene uero agentibus
inuidēt. Absentiū amicorum mentionē fac
ad præsentē: ut videaris, neque horum ab-
sentiū curā nō habere. Esse velis circa vestitū
elegans, non lasciuius: est enim ele-
gātis quidē quod deceat, lasciui autē quod
excedat. Ama præsentium bonorum non
excedentē acquisitionē, sed moderatā frui-
tionem. Despice diuitiis incumbentes,
uti uero præsentibus non ualentes,
similia nanque tales patiuntur uelut
siquis equū cōpararet bonū, male equitare
scies. Enitere diuitias, pecūias & possessiones
cōparare. sunt autem pecuniæ quidem uti
valentibus, possessiones autē frui scientibus.

πρὸς δὴμόνικον

10

γαρ οὐδ' ἐν βλαβίῃ, τυχὼν δὲ μάλλον τὸν τρόπον
αὐτῶν ἐπιστήμη. δοκίμαζε ἰδὼ φίλους ἔκτε τῆς
πῶτε τὸν βίον ἀτυχίας, καὶ τῆς ἐν τοῖς κινδύνοις
κοινανίας. ὁ μὲν γὰρ χρυσίον ἐν τῷ σωρὶ δοκι-
μάζομεν, ἰδὼ δὲ φίλους ἐν ταῖς ἀτυχίαις δια-
γινώσκομεν. οὕτως δ' ἂν ἀρίστα χεῖρη τοῖς φίλοις,
ἐν μὴ πῶτε μένης τὰς παρ' ἐκείνων δεήσεις, ἀλλ' αὖ
τεπαγγέλτοσιν ἐν τοῖς καιροῖς αὐτοῖς βοηθῆς ὁμοί-
ως αἰσχρὸν νόμιζε τῶν ἐχθρῶν νικᾶσθαι ταῖς κα-
κοποιαῖς, καὶ τῶν φίλων ἡττᾶσθαι ταῖς εὐδαι-
μοσίαις. ἀποδέχου τῶν ἐταίρων, μὴ μόνον ἰδὼ
τοῖς θεοῖς δυσχεραίνοντας, ἀλλὰ καὶ ἰδὼ αὐτῶν
τοῖς ἀγαθοῖς μὴ φθονοῦντας. πολλοὶ μὲν γὰρ ἀτυ-
χοῦσι τοῖς φίλοις συναίχρονται, κακῶς δὲ πρὸς
τοῖς φθονοῦσι. τῶν ἀπόντων φίλων μέμνητο πρὸς
ἰδὼ παρόντας, ἵνα δοκῇς μηδὲ τούτων ἀπόντων
ὀλιγορεῖν. εἴν βούλου τὰ πῶτε τὴν ἐδεῖται φι-
λόκαλος, ἀλλὰ μὴ καλλωπιστής. ἐστὶ γὰρ φιλοκα-
λου μὲν ὁ μεγαλοπρεπὲς, καλλωπιστὴς δὲ ὁ περι-
όργον. ἀγάπα τῶν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν μὴ τὴν ὑ-
περβαλλουσάν κτήσιν, ἀλλὰ τὴν μετρίαν ἀπόλαυ-
σιν. κατὰφρόνει τῶν πῶτε τὸν πλῆτον, αὐνοδιαζόν-
των, χεῖρτα δὲ τοῖς ὑπαίρχουσι μὴ διωαμένων.
παρὰπλήσιον γὰρ οἱ τοῖς τοῖς πείσονται, ὥς περ' ἂν
εἴπῃ ἰσχυρὸν κτήσασθαι καλὸν, κακῶν ἰσχυρὸν ἐπι-
στάμενος. πειρᾷ τὸν πλούτον χρημάτων ἢ κτήματων
κατὰσκοδύζειν. ἐστὶ δὲ χρημάτων μὲν, τοῖς χεῖρτα
διωαμένοις, κτήματων δὲ τοῖς ἀπολαύειν ἐπιστάμε-

Ad Demonicum

Appretia praesentē substantiā duorū causa,
& ut magnā iacturam redimas, & ut amico
studioso misero auxiliaris: ad alium autē vita
vsum nihil immodice, sed moderate ipsam
ama. Dilige qdē praesentia, sed quare melio
re. Nulli calamitatē exprobraueris, cōis. n.
est fortuna, & futurū inuisibile. Bonis bñfac,
pulcher enim thesaurus est, q̄ a viro bono
gratia debet. Malis bñfaciēs similia parieris
alienas canes pascentibus, nam & ille
exhibētes, vt quofuis alios, latratib⁹ psequū
tur: & mali, iuuant, ut nocentes
iniuria afficiunt. Odio habes aduantes sicut
decipientes. vtriq; enim fidem nacti,
credētes iniuria afficiūt. Si suscepis amicos
in minimis etiā tibi gratificantes, non
habebis in vita, qui in optimis inimicus sit.
Sis erga accedentes affabilis,
sed nō austerus: horum etenim despiciētē
tumorem uix serui tolerant, illorum
vero affabilē morē, cuncti libenter sustinēt.
Affabilis at̄ eris, si nō cōtētiosus fueris, neq;
implacidus, neq; ad omnia peruicax, neque
appropinquatiū idignationib⁹ aspere occur
rens, neque si iniuste irati fuerint, sed
iratis quidē ipsis cedens, desistentes autem
ab ira increpans: neque si in ridiculis,
serijs, neque si in serijs, ridiculis gaudens,

πρὸς δημονικὸν

11

νοῖς: τίμα τὴν ὑπερχούσαν οὐσίαν διὸν ἐνεκεν, ἥ
τε ζημίαν μεγάλῃ ἐπίσσει, καὶ τοῦ φίλου σου =
δαίω δυσυχύνει βοηθῆσαι. πρὸς δὲ τὸν ἄλλον
βίον μηδὲν ὑπερβαλλόντως, ἀλλὰ μετρίως αὐτῷ
ἀγάποι. σέρε μὲν τὰ παρόντα, ζητεῖ δὲ τὰ βέλ =
πια. μηδὲν συμφορὰν ὀνειδισῆς. κοινὴ γὰρ ἡ τύ =
χη, καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον. ἴδὲ ἀγαθοῦς δὲ ποιεῖ.
ἡ καλὸς γὰρ θεσσαυρὸς παρὰ ἀνδρὶ σπουδαίῳ χά =
ρις ὀφειλομένη. ἡ κακοῦς δὲ ποιεῖν, ὅμοια πείσῃ τοῖς
ταῖς ἀλλοθίᾳ κύνῃσιν σπίζουσιν. ἐκείναι τε ἢ τοῦς
διδόντας, ὥσπερ τοῦς τυγχόντας ὑλακτοῦσιν, οἷτε
ἡ κακοῖς τοῦς ὀφειλουῶτας, ὥσπερ τοῦς βλάπτοντας
ἀδικοῦσι. μίσει τοῦς καλὰ κενύοντας, ὥσπερ τοῦς
ἐξαπατῶντας, ἀμφοτέρω γὰρ πεισθέντες τοῦς
πιστεύοντας ἀδικοῦσιν. ἐὰν ἀποδέχη τῶν φίλων
τοῦς πρὸς τὸ φαυλότατόν σοι χαριζομένους, οὐκ
ἔξεις οὐ τῷ βίῳ τοῦς πρὸς τὸ βέλτερον ἀπεχθανο =
μένους. γίγνου πρὸς τοῦς πλησιάζοντας ὁμιλητι =
κός, ἀλλὰ μὴ σεμνός. τῶν μὲν γὰρ τὸν ὑπεροπτι =
κὸν ὄγκον μόλις ἂν οἱ δοῦλοι κατεργήσαν, τῶν
δὲ τὸν ὁμιλητικὸν τρόπον ἀπαντῆς ἡδέως ὑποφέ =
ρουν. ὁμιλητικὸς δὲ ἔσῃ μὴ δύστηνος ὢν, μὴ δὲ δύ =
στέργετος, μὴ δὲ πρὸς πάντα φιλόνομος, μὴ δὲ πρὸς
ταῖς τῶν πλησιάζοντων ὁρῆας τρεχέως ἀπαντῶν,
μὴ δὲ ἂν ἀδίκως ἀγριζόμενοι τυγχάνωσιν. ἀλλὰ
δυμονίκοις μὲν αὐτοῖς εἶκον, πεποιημένοις δὲ
τῆς ὁργῆς ἐπιπλήτῃ. μὴ δὲ πρὸς τὰ μελοῖα σπου =
δαίαν, μὴ δὲ περὶ τὰ σπουδαῖα τοῖς μελοῖσι χροῖσθαι

Ad Demonicum

nam intempestium ubique triste, neque beneficia ingratis conferens, quod patiuntur vulgares facientes quidē, grauare uero amicis inferuientes, neque q̄rulus existēs, graue. n. neque increpator, exacerbat enim. Maxime quidē uita ad bibendum conuentus. si uero aliquā tibi incidet occasio, cōsurge a n̄ ebrietate. q̄n. n. mēs a vino corrupta est, similia patitur curribus qui aurigas excusserint. & illi enim inordinate feruntur aberrantes a dirigentibus, & animus multum peccat corrupta cogitatione. Immortalia sapias magnanim⁹ existēdo, mortalia x̄o, modeste p̄sentib⁹ fruēdo. Existima moderationē tāto maius bonū esse immodestia, quāto quidē alia flagitia omnia lucrantes peragunt, hac autem sola & damno afficit habentes. multoties enim quē uerbis cōtristatū, huic operibus p̄nas dederunt. Si quos uis facere amicos, bonum quippiā dic de ipsis ad renūciātes. principiū etenim amicitia, laus: inimicitia uero, uituperiū. Cōsulens, exēpla fac prāterita futurorum: nam obsecrū ex m̄ifesto celerrimā habebit dignotionē. Cōsulta qdē lēte, page uero celeriter decreta. Arbitrare optimū esse, a diis quidē bonā fortunā, a nobis ipsis aut bonū cōsiliū. De quibus ueris aperte loqui, uis autem

εἶναι. καὶ γὰρ ἀκαίρως πανταχοῦ λυπηρόν. μή δὲ τοὺς χαρίτας ἀχαρίζεσθαι χαρίζομενος. ὅπερ πάσχοι· σιν οἱ πολλοὶ, ποιοῦντες μὲν, ἀκιδῶς δὲ τοῖς φίλοις ὑποβροχούντες. μή δὲ φιλαίτιος εἶναι, βαρύν γὰρ. μή δὲ φιλεπιτημῆτης, παροξυντικὸν γὰρ. μάλιστα μὲν δὲ λαβοῦ τοὺς ἐν τοῖς πότοις σιωποῦντας. ὅν δὲ ποτε σοὶ συμπέσῃ καμρὸς, ὀχάνισατο πρὸς μέθης. ὅταν γὰρ ὁ νοῦς ὑπὸ οἴνου διαφθαρή, ταῦτα πάσχει τοῖς ἀφῆταις, τοῖς τοῦ νῆπιόχους ἀποβαλλουσιν. ἐκείνῳ τε γὰρ ἀτάκτως φέρεται διαμαρτάνοντα τῶν δὲ βλαπέντων, ἢ τε ψυχὴ πολλὰ σφάλλεται, διαφθαρείσης τῆς διανοίας. ἀδάνατα μὲν φρονεῖ, τῶν μεγαλῶ ψυχῶς εἶναι, ὅντα δὲ, τῶν συμμέτρως τῶν ὑπερχόντων ἀπολαύειν. ἡγοῦ τὴν παλαιάν τοσούτῳ μείζον ἀγαθὸν εἶναι τῆς ἀπασιδουσίας, ὅσον τὰ μὲν ἄλλα μοχθηρὰ πάντες κερδαίνοντες πράττουσιν. αὕτη δὲ μόνη καὶ προσεζημίωσεν τοὺς ἔχοντας. πολλάκις γὰρ ὅν τοῖς λόγοις ἐλύπησαν, τούτῳ τοῖς ἔργοις τὴν τιμωρίαν ἐδούσαν. οὗς ἂν βούλη ποιῆ σκαδῶσαι φίλους, ἀγαθὸν πᾶσι λέγει αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀπογεγέλλοντας. ἀρχὴ μὲν γὰρ φιλίας ἐπὶ αἰσῶς, ἐξ ἧς οὐκ ἐξέρχεται λόγος. βουλδύομενος, παραδείγματα ποιοῦ τὰ παρεληλυθότα τῶν μέλλοντων. καὶ γὰρ ἀφανὲς ἐκ τοῦ φανεροῦ τὰ χίς ἔχει τὴν διάγνωσιν. βουλδύου μὲν βραδέως, ἐπιτέλει δὲ ταχέως τὰ δέξαντα. ἡγοῦ κρατῆστον εἶναι, παρὰ μὲν δεῶν δύτιχον, παρὰ δὲ ἡμῶν αὐτῶν δύβουλον. πᾶσι δὲ ὅν ἂν ἀσχύνη παρεξήσκησεν, βούλει δὲ

Ad Demonicum

ipse talia facere qualia aliis
faciētib. auxiliat^o fueris. Cōstitue teipsū plura
possidere ualētē, tolera uero æquale habere: ut
uidearis appetere iustitiā nō ob imbecillitatē,
sed ob mansuetudinē. potius suscipe iustā pau-
peratē q̄ diuitias iniustas. tāto. n. melior iusti-
tia pecuniis, quanto hæ quidem uiuētes solum
iuuāt, illa uero & defunctis gloriam astringit: &
illarū quidē cuiq; participatio adest, huius autē
malos impossibile est participes esse. Neminē fo-
ue ex iniustitia lucrantium, sed potius
suscipe cum iustitia damno affectos.
nam iusti iniustis, si nihil aliud plus
habeant, atqui spe saltem bona su-
perāt. Oīum qdē curā habe quæ ad uitā faciūt,
maxime uero tuā ipsi^o prudētiā exerce. maximū
enim in minimo, mens bona in hominis cor-
pore. enitere corpore quidē esse laboriosus, ani-
mo autē cōtēplatiu^o: ut illo qdē peragere possis
uifa, hoc autem præuidere scias utilia.
Omne quod es dicturus prius conspice
mēte. multis enim lingua præcurrit cogitatio-
nem. Existima nihil esse humanum firmum:
sic. n. neq; fortunat^o eris ultra modū let^o, neq; in
fortūat^o ultra modū tristis. Duas fac occasiōes
dicēdi, uel de qb. scis clare, uel de qb. necesse est
dicere. in his enim solis sermo filētio melior, in
aliis autē melius est tacere q̄ loqui. Gaude qdē

πρὸς δημόνικον

14

ὡς τοιαῦτα πράττειν, οἷά περ ἂν τοῖς ἄλλοις
πράττουσι βοηθῇ. παρὰ σκόβλαζε σεαυτὸν πλεονεκ-
τεῖν μὲν δυναμικόν, ἀνέχου δὲ τὸ ἴσον ἔχειν. ἵνα δὲ
κῆς ὀρέσθαι τῆς δικαιοσύνης μὴ δ' αὐθιναῖον,
ἀλλὰ δ' ἐπέμκειον. μᾶλλον ἀποδέχου δικαίαν
πενίαν, ἢ πλουτοῦ ἀδίκην. τοσούτω γὰρ κρείττων
δικαιοσύνη χρημάτων, ὅσω τὰ μὲν ζώντας μόνον ὠ-
φελῇ, ἢ δὲ καὶ τελευτήσας δόξαν παρὰ σκόβλα-
ζε. καὶ κείνων μὲν τοῖς φαύλοις μέτεσι, ταύτης δὲ
τοῖς μοχλοῦσι ἀδύνατον μεταλαβεῖν. μηδὲν γὰρ
λου τῶν δ' ἀδικίᾳ κερδαίνοντων, ἀλλὰ μᾶλ-
λον ἀποδέχου τῶν μετὰ δικαιοσύνης ζημιωθέν-
τας. οἱ γὰρ δίκαιοι τῶν ἀδίκων, εἰ μὴ δὲ ἄλλο
πλεονεκτοῦσιν, ἀλλ' ὡς ἐλπίσκει ἀποδοθείς ὡ-
πρέχουσι. πάντων μὲν ἐπιμελοῦ τῶν ὡς τὸν βίον,
μάλιστα δὲ τῶν σεαυτοῦ φρόνησιν ἄσκει. μέγιστον
γὰρ οὐκ ἐλαχίστω νοῦς ἀγαθὸς οὐκ ἀνθρώπου σώμα-
τι. πειρῶ τὸ μὲν σῶμα εἶναι φιλόπονος, τῷ δὲ
ψυχῶν φιλόσοφος. ἵνα τῷ μὲν ἐπιτελέῃ δυνή τὰ
δύνατα, τῇ δὲ προσῶν ἐπίσῃ τὰ συμφέροντα.
πάν ὅπ' ἂν μέλλῃς λέγειν, πρότῳ βρον ἐπισκόπει τῇ
γνώμῃ. πολλοῖς γὰρ ἡ γλῶττα προδέχει τῆς δια-
νοίας. νόμιζε μηδὲν εἶναι τῶν ἀνθρώπων βέβαιον.
οὕτω γὰρ οὐτ' ἐπιτυχῶν ἐσθ' ὡς χαρῆς, οὐτε δυνά-
χαν περιλυπός. δύο ποιῶν καίρου τοῦ λέγειν, ἢ πε-
ρὶ ὧν οἶδας σαφῶς, ἢ ὡς τὸ ἀνὰ ἀναγκαῖον εἶπαι. οὐ
τοῖς γὰρ μόνος ὁ λόγος τῆς σῆς κρείττων, οὐ δὲ
τοῖς ἄλλοις, ἀμείνων σῆς, ἢ λέγειν. χαῖρε μὲν αὖτις

Ad Demonicum

ob contingentia bona, & tristeris moderate
ob euenientia mala. in aliis autem
ut neutris existēs immanifestus. absurdū est. n.
substantiam quidem in domibus abscondere,
cogitationē autē apertā hñtē obābulare. Magis
uita dedecus q̄ piculū. oportet. n. esse terribilē
malis quidem uitae finem,
bonis autē viuere sine gloria. Maximē quidem
enitere uiuere cum securitate. si uero aliqui tibi
continget periclitari, quare ex bello salu-
tem cum pulchra gloria, sed non cum turpi
fama. siquidem mori omnium fatum
decreuit. pulchre uero mori proprium
bonis natura attribuit. Nec admireris si
multa dictorū non conueniant tibi quātum ad
praesentem aetate: neq; enim me hoc latuit, sed
elegi hac mea oratione simul &
praesentis uitae consiliū efferre, &
futuri temporis praecēptum relinquere:
nam horum usum facile cognosces, consu-
lentem uero cum benivolētia agere reperiēs. ut
igitur reliqua, non ab alio queras, sed hinc,
tanq̄ ex penu, proferas, putauī oportere nihil
p̄termittē eorū q̄ habeo tibi cōsulere. Multā
autē diis gratiā habere, si non aberrarem ab
opinione quam habens de te sum. nam
aliorum plurimos inuenimus, ut ciborum
suauissimis plus quā sanissimis gau-

τοῖς συμβαίνουσι τῶν ἀγαθῶν, καὶ λυποῦ μετρίως
ὡδὶ τοῖς γινόμενοις τῶν κακῶν, ὡδὶ δὲ τοῖς ἀλ-
λοῖς, ὡς καὶ ἐτέροις, ἀναγκασιότῃ. ἄτοπον γὰρ
τῷ μὲν οὐσίαν ἐν τοῖς οἰκίαις αποκρύπτειν, τῷ
δὲ διάνοιαν φανεράν ἔχοντα περιπατεῖν. μάλλον
δύλαβου φόβον, ἢ κύνδωμον. δεῖ γὰρ εἰν φοβεράν
τοῖς μὲν φάσιν τῷ βυβίον τελευτῶν, τοῖς δὲ
σπουδαίοις, τῷ ἐν τῷ ζῆν ἀσφάλειαν. μάλα μὲν
πειρᾶ ζῆν κατὰ τῷ ἀσφαλείᾳ. εἰάν δέποτε σοι
συμβῇ κύνδωδὲν, ζῆται τῷ ἐκ τοῦ πολέμου σωτη-
ρίαν μετὰ καλῆς δόξης, ἀλλὰ μὴ μετ' αἰσχροῦ φά-
μις, ὅ μὲν γὰρ τελευτῶσαι, πάντων ἡ πεπραγμένη
κατέκρινε, ὅ δὲ καλῶς ἀποθανεῖν, ἴδιον τοῖς σπου-
δαίοις ἡ φύσις ἀπένευσε. καὶ μὴ θαυμάσιος εἰ πολ-
λὰ τῶν εἰρημίων οὐ πρέπει σοι πρὸς τῷ νυδ πα-
ρῶσαν ἡλικίαν. εἰδὲ γὰρ ἐμὲ τοῦ το δέλαθον, ἀλλὰ
προειλόμην ὅτι τῆς αὐτῆς πραγματείᾳς ἀμα τῷ
τε παρόντος βίου συμβουλίαν δζονέγκειν, καὶ τὴν μέλ-
λοντος χρόνου παρὰγγελμα κατεταλπεῖν. τῷ μὲν
γὰρ τούτων χρεῖαν ἐξῆς εἰδήσεις, ἃν δὲ συμβου-
λοῦντα μετ' οὐνοῖς χαλεπῶς δόξῃσι. ὅπως οὖν
τὰ λοιπὰ μὴ παρ' ἐτέρου ζητῆς, ἀλλ' ἐν τεύθει ὡς
πρὸς ἐκ ταμείου προφέρεται, ὥς μὴ δέν μὴ δὲν παρὰ
λιπεῖν, ὡς ἀνέχω σοι συμβουλοῦν. πολλῶν δ' ἂν
τοῖς θεοῖς χάριν σχοίω, εἰμὶ διαμέτοίμ τῆς δό-
ξης, ὡς ἔχων πᾶσι σοὺ τυγχάνω. τῶν γὰρ ἀλ-
λων τοὺς πλείους δόξομεν, ὡς περ τῶν σιτίων
τοῖς ἡδίτοις μάλλον, ἢ τοῖν ὑγιεινοτάτοις χαίρειν

Ad Demonicum

dentes, sic & amicis simul peccantibus adherētes, sed non admonentibus. Te autem puto contrarium istorum decreuisse, argumento utens circa aliam tui eruditionem sollicitudine. nam sibi optima facere præcipientem, hunc par est, & alios ad uirtutem adhortantes suscipere. Maxime uero excitaberis appetere bona opera, si discas quod & voluptates ex his maxime proprias habemus: siquidem pigrescendo, & satietates amando statim tristitiæ voluptatibus affixæ sunt. At circa virtutem laborare, & modeste suā ipsius vitā dispēsare, semper delectationes synceras & stabiles reddit. Et ibi quidē primum gaudentes postmodum tristamur, hic aut post mæstitias, voluptates habem⁹. In omnib⁹ aut opibus, nō ita principii recordamur, ut finis sensum accipimus: nam plurima circa uitam, non ob ipsas res facimus, uerum euenientium causa laboramus. Cogita uero cur malis quidem contingat quiduis agere, statim enim uitæ tale fecere propositum: studiosos autem non possibile sit virtutē negligere. quin multos habeant reprēsores. Omnes enim oderunt non tam peccantes, ut se moderatos quidem dicentes esse, nihil autem à quouis alio differentes. merito. cum enim sermone solo fallen-

ταυ, ἔγω καὶ τῶν φίλων τοῖς συνημαρτυροῦσι πλησιάζοντασ, ἀλλ' ἐτοῖς νοουθετοῦσι. σὲ δὲ νομίζω τῶν κατ' ἄνθρωπον ἐγνωκέναι, τεκμηρίω χρώμενος τῇ πόρῃ τὴν ἀλλὰ σου παιδείαν, φιλοπονίᾳ. ἔν γὰρ αὐτῇ τὰ βέλτιστα πράττειν ἐπιτάττοντα, τοῦτον εἰκὸς καὶ τῶν ἄλλων ἰδὼς ἐνδὶ ἀρετῇ παρεκκελῶντασ ἀποδέχεσθαι. μάλιστα δ' ἂν παροξυνθεῖς ἀρεχθῶσαι τῶν καλῶν ἔργων, εἰ κατὰ μάθος οἶσι καὶ τὰς ἡδονὰς, τὰς ἐκ τῶν καλῶν γιγνάσκειν. οὐ μὲν γὰρ τῷ ἑαυτοῦ βίον οἰκονομεῖν, καὶ τὰς ἀγαθὰς, οὐδὲν αἰ λύσαι τοῖς ἡδοναῖς παρεπεπληγασί. ὅ δὲ πόρῃ τὴν ἀρετὴν φιλοπονεῖν, καὶ σωφρονέας ἑαυτοῦ βίον οἰκονομεῖν, αἰ τὰ τέρεταις ἐλκρινεῖς, καὶ βεβαιότερασ ἀποδίδωσι. καὶ κεί μὲν πρῶτον ἡδύντες, ὕστερον ἐλυπήθημεν, ἐνταῦθα δὲ μετὰ τὰς λύπας, τὰς ἡδονὰς ἔχομεν. οὐ ἂν περὶ δὲ τοῖς ἔργοις, ἔχοντες οὕτω τῆς ἀρχῆς μνημονεύομεν, ὥς τῆς τελευτῆς αἰσθητὴν λαμβάνομεν. τὰ γὰρ πλεῖστα τῶν περὶ τὸν βίον, οὐδ' αὖτὰ τὰ πράγματα ποιοῦμεν, ἀλλὰ τῶν ἀποβαινόντων ἐνεκα διαπονοῦμεν. ἐνθυμοῦ δὲ δίοτι τοῖς μὲν φαύλοις ἐν ἀδελφείᾳ τὰ τυχεύοντα πράττειν, οὐδὲν γὰρ τοῦ βίου τοιαύτην πεποιλωται τὴν ὑπόθεσιν. τοῖς δὲ σωφρονοῦσι οὐχ οἷόν τε τῆς ἀρετῆς ἀμελεῖν, ἢ πολλοὺς ἔχειν ἰδὼς ἐπιπληθόντασ. πάντες γὰρ μισοῦσι οὐχ οὕτω τοὺς ὑπερκαυχόμενασ, ὥς τοὺς ἐπιεικέσ μὲν φέροντασ εἶναι, μηδὲν δὲ τῶν τυχεύοντων διαφέροντας. εἰκότως. ὅπου γὰρ ἰδὼς τῷ λόγῳ μόνον φέροντασ

Ad Demonicum

res reprobemus, cur uita
omni deficientes non malos esse di-
cemus? Iuste uero tales suspicamur
non solum in seipso peccare, sed &
fortuna esse proditores. hæc enim ipsis
pecunias, & gloria, & amicos in manu posuit,
ipsi uero seipso indignos presentis felici-
tatis constituerunt. Si uero oportet mortalē exi-
statē deorū coniectare cogitationē, arbitror &
illos in familiarissimis maxime declarasse,
quomodo se habeant in improbos & stu-
diosos homines. Iuppiter enim Herculem &
Tantalum cum genuisset, ut fabula dicunt, &
omnes credūt, alterū quidē ob uirtutē immor-
talem effecit: alterū autem ob vitium maxi-
mis suppliciis puniuit. Quib' oportet exēplis
utentes appetere probitatem,
& non solum à nobis dictis insistere,
sed & poetarum optima discere, &
aliorum sapientum, siquid utile dixerunt,
legere. Quemadmodum enim apem uide-
mus in omni quidem germine insidentem,
ab unoquoque autem utilia capientem,
sic oportet & eruditionis appetentes nul-
lius quidē inexpertū esse, undecunq; uero uti-
lia colligere. uix enim quis cum hac
diligentia, naturæ errata supera-
bit.

περί βασιλείας

17

μένους ἀποδοκιμάζομεν, ἥπου τοῦ τῷ βίῳ
ποταπὶ ἐλαττωμένους οὐ φαύλους εἶναι φήσο-
μεν; δικαίως δ' ἂν τοὺς τοιούτους ὑπολάβοι-
μεν, μὴ μόνον εἰς ἑαυτοὺς ἀμαρτάνειν, ἀλλὰ καὶ
τῆς τύχης εἶναι προσβάτας. ἡ μὲν γὰρ αὐτοῖς
χρήματα, καὶ δόξαν, καὶ φίλους ἐνεχέρισεν, οἱ
δὲ σφᾶς αὐτοὺς ἀναξίους τῆς ὑπερχούσης δὴ-
δομονίας κατέστησαν. εἰ δὲ δεῖ θνήσκον ὄντα τῆς
τῶν θεῶν σοχάσασθαι διανοίας, ἡγοῦμαι καὶ
κείνους ἀπὸ τοῖς οἰκειοτάτοις μάλιστα δηλώσειν,
πῶς ἔχουσι πρὸς τοὺς φαύλους, καὶ τοῦ πονη-
ραίου τῶν ἀνθρώπων. τοῦ γὰρ Ἡρακλείου καὶ
πάνταλον γνήστας, ὥς οἱ μυῖθοι λέγουσι, καὶ
πάντες πιστεύουσι, ἅν μὲν, οὐκ ἔτι ἀρετῇ, ἀθά-
νατον ἐποίησε, ἅν δὲ, οὐκ ἔτι κακίᾳ, τοῖς μεγί-
στοις τιμαρίαις ἐκόλασεν. οἷς χρὴ παρὰ δει-
γματοὺς χρομένους ὀρεγέσθαι τῆς καλοκαχιδίας,
καὶ μὴ μόνον τοῖς ὑφ' ἡμῶν εἰρημένοις ἐμμένειν,
ἀλλὰ καὶ τῶν πονητῶν τὰ βέλτεστά μοιθάνειν, καὶ
τῶν ἀλλων σοφιστῶν, ἐπὶ χρησίμῳ εἰρηχεῖσιν, ἀ-
ναγκασθέν. ὥσπερ γὰρ τῷ μέλιτι ὁρῶ-
μεν ἐφ' ἅπαντα μὲν τὰ βλαστήματα καθεζομένου-
σαν, ἀφ' ἑκάστου δὲ τὰ χρησίμα λαμβάνουσαν,
οὕτω χρὴ καὶ τοῦ πασιδείου ὀρεγόμενους, μη-
δεν μὲν ἀπείρως ἔχειν, πανταρχῶς δὲ τὰ χρῆ-
σιμα συλλέγειν. μόλις γὰρ ἄν τις ἐκ ταύτης τῆς
ἐπιμελείας, τὰς τῆς φύσεως ἀμαρτίας ἐπιμαρ-
τήσιν.

AD NICOCLEM DE REGNO.

Viq̄dē cōsueuerūt ò Nicocles vobis
q regibus uestes adducere, uel
as, uel aurum elaboratum, uel
aliud aliquid talium rerum, quarū
ip̄si quidem indigentes sunt, uos autem
dites estis, ualde uisi sunt eē mihi manifesti, nō
exhibitionē, sed mercaturā faciētes atq; multo
artificiose ea vendentes confitentibus caupō
nari. Ego autē existimaui hoc pulcherrimum
esse donum & utilissimum, & maxime
cōueniens & mihi danti, & tibi accipiēti, si pos-
sem definire quæ studia appetens, &
a quibus opibus abstinēs, optime, & ciuitatem
& regnum gubernares. Etenim vulgares
sunt multa erudientia, & maxime non esse
in delitiis, sed cogi de uictu, singulo quoque
concertare die. Postea leges secundum
quas singuli in republica uiuētes sunt: adhuc at
libertas dicendi, & planē licere, & amicis
obiurgare, & inimicis imputare uicissim
inter se delicta. Ad hæc quoq; quidam etiā poe-
tarū antiquorū documenta, ut oportet uiuere,
reliquerunt. quare ex omnibus istis par est
ip̄sos meliores fieri. Tyrannis autem nihil
adeest tale. sed quos magis oportebat ali-
is erudiri, quoniam in principatu constituti

ΠΡΟΣ ΝΙΚΟΚΛΕΑ, ΠΕΡΙ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ.

Ἰ μὲν εἰσάδοτες ὦ νικόκλεις ὑμῶν
τοῖς βασιλεύσιν ἐδιδότας ἄγειν, ἢ
χαλκῶν, ἢ χρυσὸν ἐργασμένον, ἢ ἄλ-
λό τι τῶν τοιούτων χρημάτων, ὧν
αὐτοὶ μὲν ἐνδεεῖς εἰπιν, ὑμεῖς δὲ
πλουτεῖτε, λίαν ἐδιδέαν εἶν μοι κατὰ φανείς, οὐ
δύσιν, ἀλλ' ἐμπορίαν ποιούμενοι, καὶ πολὺ τεχνικῶς
τόρον αὐτὰ πωλοῦντες, τῶν ὁμολογούντων κα-
τὰ πᾶν. ἐπὶ δ' ἡγεσάμην ἂν ταύτην καλλιῶν
μενέσθαι δορεῶν, καὶ χρησιμωτάτην, καὶ μάλιστα
πρέπουσαν ἐμοὶ τε δοῦναι, καὶ σοὶ λαβεῖν, εἰ δύνα-
μιθ εἶν ὀρίσκει ποίαν ἐπιτηδολογίαν ὀρεγόμενος,
καὶ πᾶν ἔργον ἀπεχόμενος, ἀφ' ὧν καὶ τὴν πόλιν
καὶ τὴν βασιλείαν διοικῇς. ἰδὲ μὲν γὰρ ἰδιότατος
ἐστὶ πολλὰ τὰ πωλούμεντα, καὶ μάλιστα μὲν τὸ μὴ
τερυφᾶν, ἀλλ' ἀναγκάζεσθαι πῶς τοῦ βίου κατ' ἐ-
κείνῳ ἀπονίστασθαι τὴν ἡμέραν. ἐπεὶ οἱ νόμοι κατ' ὅ-
ους εἴησιν πολιτοδύμενοι τυγχάνουσιν. ἐπὶ δ' ἡ
παρρησία, καὶ τὸ φανερώς ἄρχειν τοῖς τε φίλοις
ἐπιπλήθει, καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐπιθῆναι τοῖς ἀλλή-
λων ἀμαρτίαις. πρὸς δὲ τοῖς πᾶσι καὶ τῶν ποιῶ-
ντων τῶν προσημασμένων ὑποθήκας, ὡς καὶ ἡμεῖς
καταλείπομεν. ὡς δ' ἐπ' αἰσάντων τούτων εἰκός
αὐτῶν βελτίους γίγνεσθαι. τοῖς δὲ τυράννοις οὐ-
δὲν ὑπάρχει βούτου. ἀλλ' οὐς μάλλον ἐδει τῶν ἄλ-
λων πωλούμεντα, ἐπειδὴν εἰς τὴν ἀρχὴν κατὰ

De regno

sunt, ineruditi degunt. siquidem plurimū
hominum ipsos non accedunt, qui uero
conuiuunt, ad gratiam loquuntur. Quippe dñi
facti, & pecuniarum plurimarum, & rerum
maximarum, quia non bene utuntur ipsis
occasionibus, effecerunt, multos dubitare
utrum sit dignius eligere, uitam
priuatorum quidē, decenter tamen agentium, an
regnantium. Quando enim respexerint
in honores, & diuitias, & potentiam,
diuinos omnes arbitrantur in
regnis cōstitutos: postq̄ autem cōsiderauerint,
timores, & pericula, & pcurrentes inuenerint,
hos qdē à qbus minime oportebat interfectos,
hos aut in familiarissimos delinquere coactos,
his uero ambo hæc contingentia, rursus
quocūq; modo viuere ducūt utile magis esse, q̄
cum talibus calamitatibus toti Asiæ imperare.
Huius autem uarietatis & confusionis
causa est, quod regnum, tanquam sacerdotium
omnis uiri, esse putant, quod humanarum
actionū maximum est, & maioris prouidentię
indigū. In singulis igitur actionib⁹, qb⁹ aliquis
maxime possit secundū morem gubernare, &
bona quidē cōseruare, calamitates at euitare,
semper præsentiū officiū est consulere: uniuer-
saliter autem studia quæ oportet considerare,
& circa q̄ cōuenit immorari, ego tentabo per-

περὶ βασιλείας

109

σεδάσθην, ἀνορθέτητοι διατελούσιν. οἱ μὲν γὰρ πλεί-
στοι τῶν ἀνθρώπων αὐτοῖς οὐ πλησιάζουσιν, οἱ δὲ
σιμώντες, πρὸς χάριν ὁμιλοῦσιν. καὶ γάρτοι κίριοι
γνώμονοι καὶ χρημάτων πλείων, καὶ πραγμάτων
μεγίστων, οὐκ ὅ μὴ καλῶς χρῆσθαι ταύτους τοῖς
ἀφορμαῖς, πεποιήκωσιν, ὥστε πολλοὺς ἀμωμισθῆ-
ναι, πότῳ δὲ ἐστὶν ἄξιον ἐλεᾶσθαι τὸν βίον, τὸν τῶν
ἰδιωτῶν μὲν, ἐπιεικῶς δὲ πραγμάτων, ἢ τὸν
τῶν τυραννούντων. ὅταν μὲν γὰρ ἀποβλέψωσιν
εἰς τὰς τιμὰς, καὶ ἰδῶσι πλουτοῦς, καὶ τὰς δυνά-
μεις, ἰσοθέους ἅπαντας νομίζουσι ἰδῶσι ἐν ταῖς μο-
νεύσεσιν ὄντας. ἐπειδὴ δὲ ἐνθυμηθῶσι ἰδῶσι φό-
βους, καὶ ἰδῶσι κινδύνους, καὶ διεξιόντες ὀύρασι
ἰδῶσι μὲν ὑφ' ὧν ἥκιστα ἐχρῶν διεφθαρμένους, ἰδῶ-
σι δὲ εἰς τοὺς οὐκαιοτάτους ὁρμαρτεῖν ἠναγκασμένους,
τοῖς δὲ ἀμφοτέρω ταῦτα συμβεβηκότα, πάλιν
ὁπωσὺν ζῶν ἡρῶνται λυσιτελεῖν μάλλον, ἢ μετὰ
τοιούτων συμφορῶν ἀπάσης τῆς ἀσπείρας βασιλεύειν.
ταύτης δὲ τῆς ἀνωμαλίας, καὶ τῆς ταραχῆς αἴ-
τιόν ἐστιν, ὅτι τῶν βασιλείων, ὥσπερ ἱερῶν σὺν ὧν πᾶν
τὸ ἀνθρώπου εἶναι νομίζουσιν, ὁ τῶν ἀνθρώπων πραγ-
μάτων μέγιστον ἐστὶ, καὶ πλείονος προνοίας δεόμε-
νον. καὶ ἐκ τούτου μὲν οὕτω πράξειν, ὥστε ἂν τις μάλι-
στα δύναται κατὰ τρόπον διοικεῖν, καὶ τὰ μὲν ἀγα-
θὰ διαφυλάττειν, τὰς δὲ συμφορὰς διαφύγειν,
τῶν αἰετῶν παρόντων ἔργον ἐστὶ συμβουλεύειν. καὶ τοῦ-
λου δὲ τῶν ἐπιτηδεύματων, ἂν χρὴ στοχάζεσθαι,
καὶ ποῦ καὶ πῶς διατρίβειν, ἐγὼ πειράσομαι διελθεῖν.

De regno

eurrere. An igitur erit hoc munus absolutum, dignum
proposita materia, difficile est à principio con-
spicere. multa. n. & uersu composita poemata &
prosa conscripta opera adhuc quidem in cogita-
tionibus existetia componendum, magnas expectatio-
nes praeberunt: completa uero & aliis
ostensa, multo inferiorem opinionem
se sumpturunt. Verum enim uero, & hic quidem
conatus bene se habet, inquirere derelicta,
& leges dicere regnis. Qui enim
vulgus erudiunt, illos solos iuuant:
siquis autem dominantes multitudini, ad uir-
tutem hortetur, utrosque iuuat, &
potentatus habentes, & sub eis
existentes. His enim principatus securiores,
his autem conuersationes mitiores faciunt.
primum igitur considerandum quod regnantium
opus sit. si enim caput & uim
totius rei bene assumpserimus, huc
aspicientes melius, & de aliis partibus
dicemus. Arbitror quippe omnes confiteri, con-
uenire ipsis, & ciuitatem male agentem sedare, &
bene agentem conseruare, & magnam ex
parua facere: nam alia singulo quoque
die contingentia, horum gratia facienda
sunt. Atquid illud quod manifestum est, oportet haec
perentes, & de his consultantes, non segnes
esse, sed considerare quomodo sapientius disponantur

περί βασιλείας

20

θελόν. εἰ μὲν οὖν εἴποι τὸ δῶρον θεοῦ ἀξίον
τῆς υποθέσεως, χαλεπὸν ἄρ' αὖτ' ἀρχῆς συνιδεῖν.
πολλὰ γὰρ καὶ τῶν ἐμμέτρων ποιημάτων, καὶ τῶν
καταλογάδην συγγραμμάτων, ἐπὶ μὲν ἐν ταῖς δια-
νοίαις ὄντα τῶν συμπιθόντων, μεγάλας τὰς προσδο-
κίας παρέσχον, ἐπιτελεσθέντα δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις
ὑποδειχθέντα, πολὺ κατὰ δεινότητα τὴν δόξαν
τῆς ἐλπίδος ἔλαβον. οὐ μὲν ἄλλα καὶ τὸ μέγχα-
ρισμα καλῶς ἔχει, τὸ ζητεῖν τὰ παραλειπόμενα, καὶ
νομοθετεῖν ταῖς μοναρχίαις. οἱ μὲν γὰρ ἰδὲ ἰδιώ-
τας πασιδύοντες, ἐκείνους μόνους ὠφελοῦσιν, εἰ
δέ τις ἰδὲ κατ' οὐκ ἔχοντα τοῦ πλῆθους, ἐπ' αὐτῶν
προτρέψαι, ἀμφοτέρους ἀν' ὠφελήσεται, καὶ ἰδὲ
τὰς δυναστείας ἔχοντας, καὶ ἰδὲ ὑπ' αὐτοῖς ὄν-
τας. τοῖς μὲν γὰρ ἀν' τὰς ἀρχὰς ἀσφαλετέρας,
τοῖς δὲ τὰς πολιτείας προτετέρας ποιήσιν. πρῶ-
τον μὲν οὖν σκοπεῖν πᾶσι τῶν βασιλευσάντων ἔργον
ἐστίν. εἴαν γὰρ τὸ κεφάλαιον, καὶ τὴν δυνάμιν ὅλου
τοῦ πράγματος καλῶς παραλάβωμεν, ἐνταῦθα
ἀποβλέποντες ἄμενον καὶ πρὸς τῶν ἄλλων μερῶν
ἐροῦμεν. οἶμαι δὲ πάντας ἀν' ὁμολογήσασθαι, προσή-
κειν αὐτοῖς πόλιν τε διυσυχοῦσαν σωθῆναι, καὶ
καλῶς πράττουσαν διαφυλάττειν, καὶ μεγάλῳ ἐκ
μικρῆς ποιῆσαι. τὰ γὰρ ἄλλα τὰ καθ' ἐξέλιξιν καὶ
μέτρον συμπίπτοντα ζυγίων ἐνεκα πρακτέον ἐστίν.
καὶ μὲν ἐκεῖνό γε φανερόν, ὅτι δὲ ἰδὲ ταῦτα δι-
νοσσομένους, καὶ πρὸς ζυγίων βουλοσσομένους μὴ ἔρα-
μεῖν, ἀλλὰ σκοπεῖν, ὅπως φρονιμώτερον διακείσθαι

De regno

aliis. ostensum est enim quòd talia habebunt regna, quales suas ipsorum sententias constituerint. Quare nulli athletarum ita conuenit corpus exercere, ut regibus animā suam ipsorum. omnes enim hoīum conueniens nullā partē statuūt horū certaminū de quibus uos singulo contenditis die. Quæ cōsideratē oportet adhibere mentē, ut quantū honoribus ceteris præstas, tantum & uirtutibus ipsos excellas. Et ne putes studium in aliis quidem rebus utile esse, ad meliores autem nos & sapientiores fiendos, nullam habere uim. Neque condemna homines tanta infelicitate, ut circa bestias quidē artes inuenerimus quib⁹ earū animas mansuefacimus, & pluris dignas facimus, nos autē ipsos nihil ad uirtutem inuerimus: alioqui & eruditione & studio ualente nostram animam beneficio afficere. Sic dispone uoluntatem, & præsentium sapientissimos accede: & aliorum, quos potes accersere. Et neque poetarum approbatorum, neque rhetorum puta ullius oportere inexpertem esse, sed horum auditor fias, illorum autē discipulus. Et constitue te ipsum, minorū quidem iudicē, maiorum autē aduersarium: nam per has exercitationes celerime fies talis, qualē supposuim⁹ oportere esse

τοκ

περὶ βασιλείας

21

τοι τῶν ἄλλων. δέδεικται γὰρ ὅτι τοιαύτας ἔχουσιν τὰς βασιλείας, οἷα καὶ αὐτῶν τῶν γινώσκοντων παρασηβιάσων. ὥστε οὐδενὶ τῶν ἀθλητῶν οὕτως προσήκει τὸ σῶμα γυμνάζειν, ὥς τοῖς βασιλεύσιν τῷ ψυχῇ τῶν ἑαυτῶν. ἀπασιν γὰρ αἱ παρὰ γνῆρις, οὐδὲν μέρος πιδέσκει τοῦτων τῶν ἄλλων, ὑποφύων ὑμεῖς καὶ ἐκείνοι ἀγανίζεσθε τῷ ἡμέραν. ὥν ἐνθυμούμενον καὶ προσέχων ἅν νοῦν, ὅπως ὅσον περ τοῖς τιμαῖς τῶν ἄλλων προσέχεις, τοσούτων καὶ τοῖς ἀρεταῖς αὐτῶν διοίσεις. καὶ μὴ νομίζετε τῷ ἐπιμέλειαν ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις πράγμασι καὶ σίμῳ εἶναι, πρὸς δὲ τὸ βελτίους ἡμᾶς, καὶ φρονιμωτέρους γίνεσθαι, μηδεμίαν ἔχειν δύναμιν. καὶ δὲ κατὰ γνῶσιν τῶν ἀνθρώπων τοσαύτην δυσυχίαν, ὥς πῶτε μὲν τὰ θεῖα τέχνασι δύνανται, αἱ αὖ τῶν τοῖς ψυχᾷς ἡμερούμενον, καὶ πλείονος ἀξίας ποιῶμεν, ἡμᾶς δ' αὖτε οὐδὲν ἂν πρὸς ἀρετῇ ὠφελῆσαι. ἄλλως τε καὶ τῆς παιδείας, καὶ τῆς ἐπιμελείας διωκαμένης τῷ ἡμετέρῳ ψυχῇ δυνάμει. οὕτω διακείτω τῷ γινώσκῳ. καὶ τῶν τε παρόντων τοῖς φρονιμωτάτοις πλησίστα, καὶ τῶν ἄλλων οὐς ἂν δύνη μεταπέμπτου. καὶ μήτε τῶν σοφιστῶν μηδεμὶν τῶν εὐδοκίμουμένων, μήτε τῶν σοφιστῶν μηδεμὶν οἷον δεῖν ἀπείρας ἔχειν. ἀλλὰ τῶν μὲν ἀρχαίας γίγνου τῶν δὲ μαθητῶν. καὶ παρὰ σπουδῇ σπουδῶν, τῶν μὲν ἐλασσόνων κριτῶν, τῶν δὲ μελίωνων, ἀνταγωνιστῶν. ὅτι γὰρ τοῦτων τῶν γυμνασίων, τέως ἂν γένωιο τοιαύτος, οἷον ὑπὲρ μέτρα δεῖν εἶναι ἅν

2 f

Deregno

recte regnantem, & ciuitatem vt oportet admini-
strantem. Præcipue uero ipse a teipso adhor-
tareris, si graue duceres peiores meliori-
bus dominari, & imprudentiores sapientio-
ribus imperare. Quanto enim ualidius
aliorum amentiam inhonorabis, tanto magis
tuâ ipsius mētē exercebis. Incipere igitur hinc
oportet debentes aliquid agere dicentium.
Ad hæc aut humanum esse oportet, & ciuitatis
amatorē, neq. n. q. s. neq. canibus, neq. hoibus,
neque aliæ ullæ rei possibile est bene præ-
esse, nisi q. s. gaudeat his quorū ipsum oportet fa-
cere curam. Cura sit tibi multitudinis, &
omnibus antepone gratiose ipsis imperare,
cognoscens quod & paucorum respu. & aliarū
rerū publicarū illæ plurimū tēpus permanent,
quæ optime multitudinē curauerint. Bene aut
pplm tractabis, si neq. turbā iniuria afficere si-
nas, neq. iniuria affectū despicias. Sed conside-
res quō optimi q. dē honores habebunt, alii ue-
ro nihil iniuria afficient. Hæc. n. elementa pri-
ma & maxia optimæ reipublicæ sunt. Edictorū
& studiorum amoue & transpone
quæ nō bene cōstituta fuerint. Ac maxime q. dē
inuentor fias optimorum, sin autem, imiteris
apud alios bene se habentia. Quære leges
omnino iustas & conferentes, & sibi
ipsis consentientes. Ad hæc autem quæ

ὁρθῶς βασιλεύοντα, καὶ τὴν πόλιν ὥς χρὴ διοί-
κησιντα. μάλιστα δ' ἂν αὐτὸς ὑπὸ σαυτοῦ παρε-
κληθεῖς, εἰ δεινὸν ἡγήσαιο ἰδοὺ χείρους τῶν βελ-
τιόνων ἀρχειν, καὶ ἰδοὺ ἀνοήτοτέροις τοῖς φρονιμοῖς
τέροις προστάτῃ. ὅσῳ γὰρ ἂν ἐβλάμηνετο τῶν
τῶν ἄλλων ἀνοικν ἀπμάτης, τοσούτῳ μᾶλλον τῶν
σαυτοῦ διάνοικν ἀσκήσεις. ἀρχεσθαι μὲν δὲ ἐν τού-
τῳ χρὴ ἰδοὺ μέλλοντάς τι ποιοῦσιν τῶν δεόντων.
πρὸς δὲ τούτοις, φιλάνθρωπον εἶναι δεῖ καὶ φιλό-
πολιν. οὔτε γὰρ ἰσπῶν, οὔτε κυρῶν, οὔτε ἀνδρῶν,
οὔτε ἄλλου πράγματος οὐδενός, οἷόντι κελεύει ἀρ-
χειν, ὡς μή τις χαλεπὸν τούτοις, ὧν αὐτὸν δεῖ ποιεῖ-
σθαι τῶν ἐπιμέλειαν. μελέτωσι τοῦ πλήθους, καὶ
πρὸς παντὸς ποιοῦ κεχαρισμένως αὐτοῖς ἀρχειν,
γινώσκων, ὅτι καὶ τῶν ὀλιγαρχῶν, καὶ τῶν ἄλλων
πολιτείων, αὐτοὶ πλείστην χρόνον διαμένουσιν, αἱ
τινὲς ἂν ἀρίστα τὸ πλῆθος θεραπεύσωσι. κελεύει δὲ
σημαγωγίσεις, εἰ μὴ τὸν ὄχλον ὑβρίζειν ἔα, &
μὴ ὑβριζόμενον πρὸς τοῦτο, ἀλλὰ σκοπῆς, ὅπως
οἱ βέλτιστοι μὲν τὰς τιμὰς ἔξουσιν, οἱ δ' ἄλλοι μὴ
δὲν ἀδικηθῶσιν. ταῦτα γὰρ στοιχεῖα πρῶτα
καὶ μέγιστα χρηστῆς πολιτείας εἰσι. τῶν προσεγε-
μασμένων, καὶ τῶν ἐπιτηδολυμάτων, κίνει καὶ μετατί-
θει τὰ μὴ κελεύει κελεῖσθαι. καὶ μάλιστα μὲν δι-
κεῖται γίγνου τῶν βελτίων. εἰ δὲ μὴ, μμοῦ τα
παρα τοῖς ἄλλοις κελεύει ἔχοντα. ζητεῖ νόμους, τὸ
μὲν σύμπασι δικαίους, καὶ συμφέροντας, καὶ σφί-
σιν αὐτοῖς ὁμολογουμένους. πρὸς δὲ τούτοις, οἷτινες

De regno

ambiguitates quidem quam minimas, dissolutiones aut, quātū fieri pōt, celerrimas ciuib⁹ facient. Hac enim omnia adesse oportet bene positis legibus. Operationes quidem ipsis constitue lucrosas, negotia autem damnosa, vt hac quidē fugiāt ad illas autē prōpte se habeant. Iudicia fac de quibus inter sese contendunt, non ad gratiam, neque contraria sibi ipsis, sed semper eadem, & de eisdem cognosce, Etenim decet, & utile est, regum sententiā immutabiliter se habere de iustis, quemadmodum leges bene positas. Administra ciuitatem, æque ut paternam domū, cōstitutionibus quidē splēdide & regie, actionibus autem exquisite, ut commenderis simul & sufficiās. Magnificentiam ostendito in nullo apparatu qui cito deleatur, sed & in antedictis, & in pulchritudine possessionum, & in amicorum beneficiis: nam tales expensæ & tibi ipsi permanebunt, & posteris plutis digna consumptis derelinques. Quæ ad deos attinēt, fac qdē vt maiores demōstrarūt. Existima vero hoc eē sacrificiū pulcherrimū & cultum maximū, si quā optimū & iustissimū te ipsum exhibeas. magis. n. spes ē tales, & victimas plures deiciētes, impetraturos aliqd a diis bonum. Honora præfecturis quidem

περί βασιλείας

23

τὰς μὲν ἀμφοιβητίσεις ὡς ἐλαχίστας, τὰς δὲ διαλύσεις, ὡς οἰόντε ταχίστας τοῖς πολιτοῖς ποιήσουσι. ταῦτα γὰρ ἅπαντα προσεῖναι δεῖ τοῖς καλῶς κειμένοις νόμοις. τὰς μὲν ὀργασίας αὐτοῖς κατὰ τὴν κερδωδέα, τὰς δὲ πραγματείας ἐπιτημούς, ἵνα τὰς μὲν φθύνωσι, πρὸς δὲ τὰς προθύμους ἔχωσι. τὰς κρίσεις τοιοῦτο πρὸς ἄλλήλους ἀμφοιβητίσει, μὴ πρὸς χάριν, μηδὲ ἐναντίας ἀλλήλοις, ἀλλ' αἰ ταῦτα καὶ πρὸς τῶν αὐτῶν γίγνωσκει. καὶ γὰρ πρέπει, καὶ συμφέρει τῷ τῶν βασιλέων γνάμῳ ἀμετακινήτως ἔχειν πρὸς τῶν δικαίων, ὥσπερ ἰδὲ νόμους ἰδὲ καλῶς κειμένους. δόκει τῷ πόλιν ὁμοίως, ὥσπερ τὴν πατρίδα οἰκον, τοῖς μὲν κρατικῶν λαμπρῶς καὶ βασιλικάς, τοῖς δὲ πράξις ἀκριβῶς, ἰν' οὐδὲν ἄμα, καὶ διαρκῆς. τῷ μεγαλοπρέπειαν ἐνδείκνυστο ἐν μηδεμιά τῶν πολιτεσιῶν, τῶν δὲ οὐκ ἀφαινομένων, ἀλλ' ἐντε τοῖς προσηκείοις, καὶ τῶν καλλεί τῶν κτημάτων, καὶ τοῖς τῶν φίλων δὲ ἐργασίαις. τὰ γὰρ τοιαῦτα τῶν ἀναλαμάτων αὐτοῖς. τῶν τέτοις παρακμῆναι, καὶ τοῖς ἐπιτηγνομένοις πλεονος ἄξια τῶν δεδωκεμένων κραταίει. τὰ πρὸς θεοὺς ποιεῖ μὲν, ὡς οἱ πρόγονοι κρατέδειξαν. καὶ γὰρ δὲ τοῦτο εἶναι θυμὸν καλλίστον, καὶ θεραπείαν μεγίστην, εὐὰν ὡς βέλπτον καὶ δικαιοτάτον σέσωκεν. μάλλον γὰρ ἐλπίς ἰδὲ τοιούτους, ἢ ἰδὲ ἱερεῖα πολλὰ κραταβάλλοντας πράξις τί ποιῇ τῶν θεῶν ἀγαθόν. τίμα τοὺς μόνους ἀρχοὺς τῶν

De regno

honorum familiarissimos, uerissimis autem
bñuolētissimos. Custodiā securissimā existima
corporis esse, & amicorum uirtutem, &
ciuium beneuolentiā, & tuā ipsius prudētiam.
per hęc enim & acquirere, & conseruare
regna maxime quis potest. Curam suscipe
domorum priuatorum, & puta expendentes,
de tuis consumere, & operantes
tua amplificare. omnes enim habitan-
tium urbem domus, bene regnantium
sunt. Per omne tempus ueritatem ita
præ te feras, ut fideiiores sint tui
sermone q̄ aliorum iuramenta. Cunctis q̄dem
hospitibus tutam ciuitatem exhibe, & ad
commercia legitimam. Pluris facias autem
aduenarum non tibi dona adducētes,
sed abs te accipere dignū putantes. honorans
enim tales magis apud alios commen-
daberis. Timores amoue ciuium, &
noli formidolosus esse nihil iniuste agentib⁹. ut
enim alios erga te ipsum affeceris, ira &
tu erga illos habebis. Fac quidē nihil cum ira,
uideare at̄ aliis, qñ tibi occasio fuerit. Austerus
quidē uidearis, quod nihil te lateat corū q̄ fiunt,
mitis autem, pœnas minores faciendo
peccantium. Princeps esse uelis, non auste-
ritate, nec ualde puniendo, sed om-
nes inferiores esse tua cogitatiōe, & putādo de

περί βασιλείας

24

πικρῶν ἡδὺ οἰκειοτάτους, τοῖς δὲ ἀληθεύουσιν
ἡδὺ δύνουσάτους. φυλακῶ ἀσφαλεστάτῳ ἡγοῦ
τοῦ σώματος εἶναι τῷ τε τῶν φίλων ἀρετῇ, καὶ
τῷ τῶν πολιτῶν δύνουσαν, καὶ τῷ σωτοῦ φρό-
νην. ὅχι γὰρ βύτων καὶ κτῆσθαι, καὶ διασώζειν
τὰς τυραννίδας μάλιστα ἀντὶς δύναιτο. κῆρυ τῶν
οἰκῶν τῶν ἰδιωτῶν, καὶ νόμιζε ἡδὺ διαπαναμέ-
νους ἀπὸ τῶν σῶν ἀναλίσκειν, καὶ ἡδὺ ὀργαζόμε-
νους τὰ σὰ πλείω ποιεῖν. ἀπαντα γὰρ τὰ τῶν οἰ-
κούντων τῷ πόλιν οἰκεία τῶν μεγάλων βασιλευσύν-
των ἐστὶ. ὅχι παντὸς τοῦ χρόνου τῷ ἀλήθειαν οὕτω
φαίνου προσημῶν, ὥστε πιστότερος εἶναι ἡδὺ σοῦς
λόγους, ἢ ἡδὺ τῶν ἄλλων ὅρκους. ἀπασι μὲν τοῖς ἐξ-
ενοῖς ἀσφαλῆ τῷ πόλιν παρέχε, καὶ πρὸς τὰ συμ-
βόλαια νόμιμον. πῶτε πλείους δὲ ποιεῖ τῶν ἀφι-
κνουμένων, μὴ ἡδὺ σοὶ δωρεὰς εἰσάγοντας, ἀλλὰ
τοῖς παρὰ σοῦ λαμβάνειν ἀξιούντας. πικρῶ γὰρ
τοῖς τοιούτοις μάλλον παρὰ τοῖς ἄλλοις δύσκει-
μήσεις. τοῖς φόβους ὀχλήρου τῶν πολιτῶν. καὶ μὴ
βούλου πῶτε διείης εἶναι τοῖς μηδὲν ἀδικούσιν. ὅπως
γὰρ ἂν τοῖς ἄλλοις πρὸς σεαυτὸν διακῆς, οὕτω καὶ
σύ πρὸς ἐκείνους ἐξείης. ποιεῖ μὲν μηδὲν μετ' ὀργῆς,
δύκει δὲ τοῖς ἄλλοις ὅταν σοι κακὸς ᾖ. λεινὸς μὲν
φαίνου τῷ μηδὲν σε λανθάνειν τῶν γιγνομένων, πρὸς
δὲ, τῷ τὰς πικρῶν ἐλάττους ποιεῖσθαι τῶν
ἐμαρτανωμένων. ἀρχικὸς εἶναι βούλου μὴ χαλεπό-
τηναι, μηδὲ τῷ σφόδρα κολάζειν, ἀλλὰ τῷ πᾶν-
τας ἡτῆσθαι τῆς σῆς διανοίας, καὶ νομίζειν ὑπὲρ

De regno

eorum salute melius te consulere.
Bellator sis scientiis bellicis & appa-
ratus, pacificus autem nihil præter iustum
acquirendo. Ita conuerseris cum ciuitatibus
inferioribus, ut superiores tecum dignum
putares. Cõtende nõ de omnibus, sed de qbus
uincendi tibi futura sit utilitas. Viles existima
non utiliter uictos, sed cum
detrimento superatos. Magnanimos esse puta
non maiora aggredientes quàm possint
obtinere, sed mediocria qdẽ desiderãtes, effice
re autẽ valẽtes quæ aggressi fuerint. Imitare nõ
maximum principatum possidentes, sed opti-
me præsentem utentes. Et puta perfecte feli-
cem te futurum, nõ si omnibus hominib' cum
terrorib' & piculis iperes, sed si talis existẽs q̃lẽ
oportet, & faciẽs ut in præsentem, mediocria con-
cupiscas & nulli' horũ indigeas. Amicos acqre
non omnes uolentes, uerum tuæ naturæ
dignos existẽtes. Neq; cũ qb' suauissime uerse-
ris: sed cũ qb' optime ciuitatẽ administres. Dili-
gentes fac experiẽtias tecum versantiũ, sciẽs q
omnes qui te nõ accedunt, similẽ te illis quibus
uteris opinantur. Tales impone negotiis
non abste faciendis, ut ipse causas habiturus
eorũ quę illi fecerint. Fideles puta, nõ omne qđ
facis aut dicis laudantes, sed eos qui male-
facta reprendãt. Exhibe libertatẽ dicendi bene
t̃is

περὶ βασιλείας

25

τῆς ἐαυτῶν σωτηρίας ἀμεινόνσε βουλόμεθαί.
πολεμικὸς γίνου τοῖς ἐπὶ σῆμας καὶ τοῖς πα-
ρασκευαῖς, εἰρημικὸς δὲ, τῶν μὲν παρὰ τὸ δίκαιον
πλεονεκτεῖν. οὕτως ὁμιλεῖ τῶν πόλεων πρὸς τοὺς
ἡτῶν, ὥς περ ἂν τὰς κρείττους πρὸς σκαυτὸν ἀξιώ-
σιας. φιλονεικεῖ πᾶσι ἀπάντων, ἀλλὰ πᾶσι ὧν ἂν
κρείττεσάν τι σοὶ μέλλει σωθῆσαι. φερόμενος ἡγού-
μην ἑστὶ συμφερόντας ἡτῶν, ἀλλὰ ἑστὶ μετὰ
βλάβους πᾶσι γινόμενος. μεγαλόφρονος εἶναι νόμι-
ζεῖ μὴ ἑστὶ μείζων περιβαλλομένους ὧν οἷός τε εἶναι
κρείττεσθαι, ἀλλὰ μετρίων μὲν ἐπιτιμώμενος, δὲ ὀργά-
ζεσθαι δὲ δυνάμενος οἷς ἂν ἐπιχειρῶσι. ζήλου μὴ
ἑστὶ μείζων ἀρχῶν κτήσασθαι, ἀλλὰ ἑστὶ ἀφί-
στα τῇ παρουσίᾳ χρησασθαι. καὶ νόμιζε τέλος δὲ
δυναμώσῃ, οὐκ ἔάν ἀπάντων ἀνθρώπων μετὰ φό-
βου καὶ κινδύνων ἀρχῆς, ἀλλ' ἔάν τοιούτος ὧν, οἷον
χρῆ, καὶ πρᾶτῃ, ὥς περ ἐν τῶ παρόντι, μετρίων ἐπι-
θυμῆς, καὶ μετρίων ὧν ἀπορῆς. φίλους κτῶ μὴ
πάντας τοὺς βουλομένους, ἀλλὰ τοὺς τῆς σῆς φύ-
σεως ἀξίους ὄντας, καὶ μετ' ὧν ἡσυχία σωθῆσθαι
ψεῖς, ἀλλὰ μετ' ὧν ἀφίστα τῶν πόλεων διοικήσεις. ἀκρι-
βεῖς ποιῶν τὰς δικαιοσύνας τῶν σωμάτων, εἰδὼς ὅτι
πάντες οἱ μὴ σοὶ πλεονεχίζοντες, ὁμοίον σε τοῖς χρω-
μένοις νομοῦσι. τοιούτους ἐφίστη τοῖς πράγμασι τοῖς
μὴ ὅχι σὺ γινόμενοις, ὥς αὐτὸς τὰς ἀπίστας ἔξαι,
ὧν ἂν ἐκείνοι πρᾶτῃ. πιστοὺς ἡγούμην μὴ τοὺς πάντας ὅτι
ἂν ποιῆς, ἢ λέγῃς ἐπακούοντας, ἀλλὰ τοὺς τοῖς ἀμει-
νωμένοις ἐπιτιμώμενους, δίδου παρέχοντα τοῖς δὲ

De regno

sapientibus, ut de quibus dubitas habeas comprobantes. Discerne & arte adulantes, & cum beneuolentia colentes, ut non plus mali bonis habeant. Audi sermones hoīum de sese mutuos, & enitere cognoscere pariter dicētes quales, & q̄ sint, & de quibus dicunt. Eisdem puni damnis false criminantes, quibus peccantes. Impera tibi ipsi nihil minus quā aliis. Et hoc existima maxime regium, si nulli seruias uoluptati, sed domineris cupiditatibus plusquam ciuibus. Nullum conuentum temere admitte, neq; sine ratione, sed in illis cōuersatiōib⁹ assuesce te ipsum letari, ex q̄b⁹ & ipse crescas, & aliis melior esse videaris. Ne appare contentiosus in talibus quæ & malis transigere possibile est, sed ī uirtute magnū sapiēs, cuius nulla pars prauis adest. Existima honorum uerissimos esse, non in aperto cum timore factos, sed quando ipsi apud se existentes, magis tuā prudentiā, quā fortunam admirantur. Late quidē si in re tibi cōtingat malorum gaudere, appare vero circa maxima studēs. Ne alios qdē dignū puta ordinate uiuere, reges autē inordinare, sed tuam ipsius modestiam exemplum aliis constitue: cognoscens quod ciuitatis mos totius similis euadit impātib⁹. Signū

περί βασιλείας

26

φρονούσι, ἵνα πῶτε ὦν ἂν ἀμφιγνοῦς ἔχῃς τοὺς συμ-
δουλεύοντες. Διόρα καὶ τοὺς τέχνη καλακούμε-
τασ, καὶ τοὺς μετ' ὀνείασα θεραπεύοντας, ἵνα μὴ
πλέον οἱ πανηροὶ τῶν χρηστῶν ἔχασιν. ἀκούε
λόγους τοὺς πῶτε ἀλλήλων, καὶ περὶ γινώσκων
ἅμα τοὺς λέγοντας, ὅποιοι καὶ τίνες εἰσὶ, καὶ πῶτε
ὦν ἂν λέπωσι. ταῖς αὐταῖς κόλαζε ζημίαις τοὺς
ψυβιδῶς διαβάλλοντασ, αἵσπερ τοὺς διαμαρτάν-
οντασ. ἀρχε σεαυτοῦ μηδ' ἐν ἡτῶν, ἢ καὶ τῶν ἄλ-
λων. καὶ τοῦτο ἡγοῦ βασιλειώτατον, εἶναι μηδε-
μιᾶ δουλοβίης τῶν ἡδονῶν, ἀλλὰ κρατῆς τῶν ἐπι-
θυμιῶν μάλλον ἢ τῶν πολιτῶν. μηδεμίαν σπου-
δῆν εἰκὴ προσδέχου, μηδ' ἀλογίως, ἀλλ' ἐπὶ ἐκεί-
ναις ταῖς διατριβαῖς ἐθίζει σεαυτὸν χεῖρην, δὲ ὦν
αὐτὸς τε ἐπιστάσεις, καὶ ὧς ἄλλοις βελτίων εἶναι
δοῖεις. μὴ φαίνου φιλοτιμούμενος ἂντι τοῖς τοιού-
τοις, ἃ καὶ τοῖς κρηναῖς διαπράττειται δυνάτων
ἐστίν, ἀλλ' ἐπὶ ἀρετῇ μέγα φρονῶν, ἥς οὐδ' οὐ μέρος
τοῖς πανηροῖς μέτεσι. νόμιζε τῶν τιμῶν ἀληθεύει-
ται εἶναι, μὴ τοῖς ἐν τῷ φανερῷ μετὰ δέους γινο-
μένασ, ἀλλ' ὅταν αὐτοὶ παρ' αὐτοῖς ὄντες, μάλλον
σου τιμὴ γνῶμῃ, ἢ τιμὴ τύχῃ θεωμαζῶσι. λαθόν-
τῃ ἐν ἐπίτροποι συμβῇ τῶν φαύλων χεῖρην, ἐν
δυσκονιστὶ δὲ πῶτε παρ' ἐμίστα σπουδάζων. μὴ τοὺς μὲν
ἄλλους ἀξίου κοσμίως ζῶν, τοὺς δὲ βασιλέας ἀτάκ-
τως, ἀλλὰ τιμὴ σεαυτοῦ σωφροσυνῇ παρὰ δει-
γμα τοῖς ἄλλοις καθεῖσθαι, γιγνώσκων ὅτι ὅτις πύ-
λεως ὅλης ἡδὺς ὁμοιοῦται τοῖς ἀρχουσι. συμμεῖν

De regno

fit tibi recte regnandi, si subditos uideas ditiores, & modestiores effectos ob tuam diligentiam. pluris fac gloriam, quàm opes magnas filiis relinque. hæc quippe mortales, illa aut immortalis: & gloria quæ pecuniæ parant, gloria vero pecuniis non videtur: & hæc quidem & uilibus adsunt, hæc aut non potest aliter quam ab excellentibus comparari. Delicatus quidem sis vestibulo, & circa corpus ornamenti, tolerans autem, ut decet reges, in aliis exercitiis, ut te quidem uidentes, ex aspectu dignum te principatu esse putent, tecum uero habitantes, ob tuam animi fortitudinem eadem illis familiam habeant. Considera sermones semper tuos & opiniones, ut quàm minimis erratis concidas. Optimum quidem est summas occasiones assequi, quàm uero difficilem cogitationem habent, deficere elige & non excedere: nam mediocritates magis in defectibus quàm excessibus possunt. Urbanus essetenta & gravis. hoc enim tyrannidem decet, illud ad congressus facit, difficillimum autem hoc omnium est rerum. inuenies enim ut plurimum, grauitate præditos frigidos existentes, volentes autem urbanos esse, humiles apparentes. oportet autem uti quidem ambabus formis istis, calamitatem autem utrisque coniunctam effugere. Siquid exquisitè scire

περί βασιλείας

27

ἔστωσι τοῦ καλῶς βασιλεύειν, ἢ ἂν τοὺς ἀρχόμε-
νους ὁρᾷς ὑπερωτέρους, καὶ σωφρονετέρους γινω-
σκόμενους, ὅτε τι πλεονέκειαν. πῶς πλείονος ποιοῦ
δύναμι καλῶς, ἢ πλείοντον μέγαν τοῖς πασι κατε-
λιπεῖν. ὁ μὲν γὰρ θνητὸς, ἡ δὲ ἀθάνατος. καὶ ὁ δὲ
μὲν χρημάτων κτητὰς, ὁ δὲ χρημάτων οὐκ ὄντη
τῇ. καὶ τὰ μὲν καὶ τοῖς φαύλοις παραγίνεται,
τὴν δὲ οὐχ οἷόν τε ἄλλῃ τοὺς διοικούντας κτή-
σασθαι. τρεῖς μὲν ταῖς ἐοδησι, καὶ τοῖς περὶ τὸ σω-
μα κόσμοις, κατέχει δὲ ὡς καὶ τοὺς βασιλείας
ἐν τοῖς ἄλλοις ἐπιτηδύμασιν. ἵνα οἱ μὲν ὠρεῶντες
ὅτε τι πλεονέκειαν, ἀξιόνοστε τῆς ἀρχῆς εἶναι νομίζωσιν, οἱ
δὲ σωφρονεῖς ὅτε τι τῆς ψυχῆς ἑώραται, τὴν αὐ-
τῶν ἐκείνοις γνώμῃ ἔχουσιν. ἐπισκόπει τοὺς λόγους
καὶ τοὺς σκευτοῦ, καὶ τὰς πράξεις, ἵνα ὡς ἐλαχίστοις
τοῖς ἀμαρτήμασι περιπίπτῃς. κρατῶν μὲν τῆς
ἐκείνης τῶν κακῶν τυγχάνειν. ἐπειδὴ δὲ διυσκα-
τα μὲν ἡ τῶν κακῶν τυγχάνειν, ἐλλείπειν αἰροῦ, καὶ μὴ πλεονέ-
κειαν. αἱ γὰρ μετριότητες μάλλον ἐν τοῖς ἐν-
δεύουσιν, ἢ τοῖς ὑπερβολαῖς ἰσχύουσιν. ἀσέβους εἶναι
πειρᾶ, καὶ σευδῆς. τὸ μὲν γὰρ, τυραννίδι πρέπει,
τὸ δὲ, πρὸς τὰς συνουσίας ἀρμόττει. χαλεπώτα-
τον δὲ τοῦτο πάντων ἐστὶ πραγμάτων. δύσσοις γὰρ
ὡς ἐπιπολὺ, τοὺς μὲν σεμνυνομένους ψυχρούς ὄν-
τας, τοὺς δὲ βουλομένους ἀσέβους εἶναι, ταπεινοὺς
φαυλομένους. δεῖ δὲ χρᾶσθαι μὲν ἀμφοτέροις ταῖς
ιδέαις ταύταις, τὴν δὲ συμφορὰν τὴν ἐκαστο-
τοῦ προσοῦσαν διαφύγειν. ὅτι ἂν ἀκριβῶς εἰδῇ

De regno

tis eorum quæ scire conuenit reges
experientia aggredere & philosophia: nam philo-
sophari, uias tibi ostendet, in ipsis autem
operibus exerceri, posse te uti
rebus faciet. Contemplare quæ fiunt, &
contingunt, & priuatis & tyran-
nis. si enim præterita memineris,
melius & de futuris consules. Graue
existima, priuatorum quidē uelle quosdā mori,
ut defuncti laudentur, Reges autem
non audere uti studiis his ex
quibus uiuētes cōmendantur. Velis imagines
uirtutis monumentum magis q̃ corporis re-
linquere. Maxime qdē enitere securitatem tibi
ipsi & ciuitati conseruare, si uero coactus sis
periclitari, elige pulchre mori potius q̃
uiuere turpiter. In omnibus opibus recordare
regni, & cogita quomodo nihil indignum
honore hoc facias. Ne despicias tuam ipsius
naturā simul oēm dissoluendā: sed qm̃ mortale
corp⁹ sortitus es, immortalē uero aīam, enitere
aīā immortalē memoriā relinquere. Meditaŕ de
bonis studiis dicere, ut consueſcas
similia dictis sapere. Quæ uero tibi cōsiderāti
apparent optima, eadem operibus perfice.
Quorū glorias æmularis, imitare facta. q̃ filiis
tuis consuleres, his ipse immane-
re dignū puta. Vtere dictis, vel inquire meliora

περί βασιλείας

28

και βούλοι, ὡς ἐπίσταται προσήκει τοῖς βασιλείας,
ἐμπειρία μέτιδι, καὶ φιλοσοφία. ὃ μὲν γὰρ φι-
λοσοφεῖν τὰς ὁδοὺς σοὶ δέξει, ὃ δὲ ἐπ' αὐτῶν
τῶν ἔργων γυμνάζεσθαι, δύνασθαι σε χρῆσθαι
τοῖς πράγμασι ποίησι. θεῶρε τὰ γινόμενα καὶ
τὰ συμπίπτοντα, καὶ τοῖς ἰδιώταις, καὶ τοῖς τυ-
ράννοις. εἰ γὰρ τὰ παρεληλυθότα μνημονύης,
ἀμεινον καὶ περὶ τῶν μελλόντων βουλόσῃ. Δεινὸν
ἦ γοῦ τῶν μὲν ἰδιωτῶν ἐθέλειν πινὰς ἀποθνήσκων,
ἵνα τελευτήσαντες ἐπαινεθῶσι, τοῖς δὲ βασιλείας
μὴ τολμᾶν χρῆσθαι τοῖς ἐπιτηδύμασι τούτοις, ὅτι
ὡς ζῶντες βδυσμιήσουσιν. βούλου τὰς εἰκόνας
τῆς ἀρετῆς ὑπόμνημα μᾶλλον, ἢ τοῦ σώματος ἡγε-
ταλιπεῖν. μάλιστα μὲν περὶ τὴν ἀσφάλειαν σεαυ-
τῶ καὶ τῇ πόλει διαφυλάττειν, ἣν δὲ ἀναγκασθῆς
κινδυνεύειν, αἰροῦ ἡγελῶς τεθνάναι μᾶλλον, ἢ
ζῆν αἰσχροῦς. ἐν ἅπασιν τοῖς ἔργοις μέμνησο τῆς
βασιλείας, καὶ φροντίζε, ὅπως μηδὲν ἀνάξιον τῆς
τιμῆς ταύτης ποιήσῃς. μὴ περιίδῃς τὴν σωτοῦ
φύσιν ἅμα πᾶσιν διαλυθεῖσαν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν τοῦ
σώματος ἔτυχες, ἀθανάτου δὲ ψυχῆς, περὶ τῆς
ψυχῆς ἀθανάτων μνημὺν ἡγεταλιπεῖν. μελέτα περὶ
ἡγελῶν ἐπιτηδύματων λέγειν, ἵνα σμεῖναι τῆς
ὁμοῖα τοῖς εἰρημένοις φρονεῖν. ἃ δ' αὖ σοι λογιζο-
μεν φανήσεται βέλτετα, ταῦτα τοῖς ἔργοις ἐπιτέλει.
ὡς δὲ δέξαις ἡλοῖς, μεμνῶ τὰς πράξεις. ἃ τοῖς ποιεῖ
τοῖς σεαυτοῦ ἂν συμβουλόσεις, τούτοις αὐτὸς ἐμα-
μένειν ἀξίον. χρῶ τοῖς εἰρημένοις, ἢ ζήτει βέλτετα

De regno

istis. Sapientes existima non diligenter de par-
uis contententes, sed bene de magnis
dicentes: neque aliis quidem felicitatem
promittentes, ipsos autem in multis indigētiis
existentes: sed moderata quidem de se dicen-
tes, uersari autem, & cum rebus, & cum homi-
nibus ualentes: Et non perturbatos in
uitæ mutationibus, sed pulchre & mode-
rate, & calamitates & felicitates fer-
re scientes. Ac non mireris si multa
dictorū sunt, quæ & tu cognoscis. nō enim me
hoc latuit, sed sciebam quod tot existentibus
numero & priuatis & principi-
bus, hi quodē aliquid istorū dixerunt, hi vero audie-
rūt, hi autē alios facientes viderūt, quā autē ipsi
sunt exercentes. sed enim non in
orationibus oportet de studiis, quærere
nouitates, in quibus, neque admirabile, neque
īcredibile, neque extra cogitata, quicquid ē iuenire:
sed arbitrari hanc esse gratiosissimam, quæ
disseminatorū ī aliorū cogitationib⁹ cōgregare
plurima queat, & dicere pulcherrime de ipsis.
Quoniā & illud mihi manifestū fuit quod cōsu-
lentia & poemata & scripta
utilissima quidem omnes existimāt, nō tū liben-
ter admodū ipsa audiūt, sed idē passi sunt quod
erga admonentes. Etenim illos laudant
quidem omnes, accedere autem nolunt,
ζώντων.

πρὸς βασιλείας

29

τούτων. σοφοὺς νομίζε, μὴ ἰδοὺ ἀκριβῶς πρὸς με-
κρῶν ἐρίζοντας, ἀλλὰ ἰδοὺ οὐ πρὸς τῶν μεγίστων
λέγοντας. μὴ δὲ ἰδοὺ τοῖς μὲν ἄλλοις οὐδαιμονίαν
ὑποσχομένους, αὐτοὺς δὲ ἐν πολλαῖς ἀπείροις
ὄντας. ἀλλὰ ἰδοὺ, μέτρια μὲν πρὸς αὐτῶν λέγον-
τας, ὁμιλεῖν δὲ καὶ τοῖς πρᾶγμασι καὶ τοῖς ἀν-
θρώποις διωκόμενους. καὶ μὴ διαταρασσόμενους ἐν
ταῖς τοῦ βίου μεταβολαῖς, ἀλλὰ καλῶς καὶ με-
τρίως, καὶ ταῖς συμφοραῖς, καὶ ταῖς δυνάμεισι φέ-
ρειν ἐπισκόμενους. καὶ μὴ θαυμάζεειν πολλὰ τῶν
εἰρημένων ἐστίν, ἃ καὶ σὺ γινώσκεις. οὐδὲ γοῦν ἐμέ
τοῦτο διέλαθεν, ἀλλ' ἠπιστάμην, ὅτι ζούτων ὄν-
των ὃ πληθύνει, καὶ τῶν ἰσχυρῶν, καὶ τῶν ἀρχόν-
των, οἱ μὲν πρὸς τούτων εἰρήνευσιν, οἱ δὲ ἀντιτάσσονται, οἱ
δὲ ἐτέρους ποιοῦντας ἐσθλαίουσιν, ἐνίοι δὲ αὐτοῖς
τυγχάνουσιν ἐπιτηδύλοντες. ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἐν ταῖς
λόγοις χρὴ τοῖς πρὸς τῶν ἐπιτηδύλων ζῶντων
ταῖς καινότησιν, ἐν οἷς οὔτε παρεστῆσιν, οὔτε ἀπι-
στον, οὔτ' ἔξω τῶν νομιζομένων οὐδέν ἐστιν εἶναι,
ἀλλ' ἡγεῖσθαι τοῦτον εἶναι χαριέστατον, ὅς ἂν τῶν διε-
σπαρμένων ἐν ταῖς τῶν ἄλλων διανοαῖς ἀθεοῖσθε
τὰ πλεῖστα διωκῇ, καὶ φεράσθαι καὶ ἁλίστα πρὸς αὐ-
τῶν. ἐπεὶ καὶ ἐκείνῳ μοι πρόσθιον ἦν, ὅτι τὰ συμβου-
λόντα καὶ τῶν ποιημάτων, καὶ τῶν συγγραμμά-
των, χρησιμώτατα μὲν ἅπαντες νομίζουσιν, οὐ μὲν ἡδὴ
ταῖς αὐτὰ ἀκούουσιν, ἀλλὰ ταυτὸ πεπνυρηκοῦσιν,
ὅπερ πρὸς ἰδοὺ νοθεύονται. καὶ γὰρ ἐκείνους ἐπαινοῦ-
σι μὲν ἅπαντες, πλησιάζειν δὲ οὐ βούλονται, ἀλλ'

Derego

sed potius eligunt simul esse cū delinquētibus, sed nō cū auertētibus. Signum autē quis facere potest Hesiodi & Theognidis & Phocylidæ poësim. Etenim hos aiunt quidem optimos consultores fuisse uitæ hominum. Hæc autem dicentes eligunt uersari cum mutuis dementiis magis quàm cum illorū admonitionib⁹. p̄terea vero si quis eligat & excellētū poetarum appellatas snias, in quib⁹ illi maxime studuerunt, similiter & ad has disposeretur. libentius enim comædiam uitiosissimam quàm tam artificiose conscripta audirēt. Et qd oportet in singulo quoq; dicētē morari? Prorsus. n. si velimus inspicere naturas hominum, inueniemus multos ipsorum neque cibis gaudentes sanissimis, neque studiis pulcherrimis, neque rebus optimis, neque disciplinis utilissimis: sed omnino contrarias conducenti uoluptates sectantes, & apparentes tolerantantes esse & laboriosos, conueniētū qppia nō faciētes. Quare quō qstalibus uel admonēs, uel docēs, uel vtile aliquid dicēs placeat? q̄ p̄ter antedicta inuident qd bene sapiētibus, simplices aut ducūt mētē nō habentes. Sic autem ueritates rerum fugiunt, ut neque sua ipsorum sciant, sed tristantur quidē de propriis ratiocinantes, gau-

πρὸς βασιλεῖα

30

λὰ μᾶλλον αἰροῦνται σωεῖναι τοῖς ὀφθαλμοῖς
σιν, ἀλλ' οὐ τοῖς ἀποτρέπονσι. σημεῖον δ' ἂν τις ποιή-
σεται τὴν ἡσίοδον, καὶ θεογνίδος, καὶ φακυλλί-
δου ποιήσιν. καὶ γὰρ τούτους φασὶ μὴ ἀείτους
συμβούλους γενέσθαι τῷ βίῳ, τῷ τῶν ἀνθρώ-
πων, ταῦτα δὲ λέγοντες αἰροῦνται σωδιατρί-
βειν τοῖς ἀλλήλων ἀνοήτοις μᾶλλον, ἢ τοῖς ἐκεί-
νων ὑποθήκαις. ἐπὶ δ' εἴπῃ ἐκλέξεκ καὶ τῶν προε-
χόντων ποικτῶν τὰς κεκλονμένας γνώσεις, ἐφ' αἷς
ἐκείνοι μάλιστα ἐσπούδασαν, ὁμοίως ἂν καὶ πρὸς
ταύτας διατρίβειν. ἥδον γὰρ ἂν καμφοδία τῆς
φασυλοτάτης, ἢ τῶν οὕτω τεχνικῶς πεποιημένων
ἀκούσασιν. καὶ τί δὲ καὶ ἐν ἐκείνῃ λέγονται δια-
τρίβειν; ὅλας γὰρ εἰ ἐθέλοιμον σκοπεῖν τὰς φύ-
σεις τῶν ἀνθρώπων, δὴρόσημον εἶδ' πολλοὺς αὐτῶν
οὔτε τῶν σιτίων χεῖροντας τοῖς ὑγιεινοτάτοις, οὔτε
τῶν ἐπιτηδευμάτων τοῖς κεκλιμένοις, οὔτε τῶν
πρεγκμάτων τοῖς βελτίστοις, οὔτε τῶν μαθημάτων
τοῖς ὠφελιματάτοις, ἀλλὰ παντάπασιν ἐναντίας
τῷ συμφέροντι τὰς ἡσίωνας ἔχοντες, καὶ δοκούν-
τας κεκροτομένους εἶν καὶ φιλοπόνους εἶδ' τῶν δειν-
των τί μὴ ποιοῦντας. ὥστε πῶς ἂν τις τοιούτοις, ἢ
παρευνῶν, ἢ διδάσκων, ἢ χρησιμῶντι λέγων ἀρέ-
σκεῖνοι; οἱ πρὸς τοῖς εἰρημένοις λόγοις, φρονῶσι μὴ τοῖς
φρονούσι, ἀπλοῦς δὲ ἡγούνται εἶδ' νοῦν οὐκ ἔχον-
τας. οὕτω δὲ τὰς ἀληθείας τῶν πρεγκμάτων φέ-
ρουσιν, ὥστε οὐδὲ τὰ σφίτορ αὐτῶν ἴσασιν. ἀλλὰ
λυπῶνται μὴ πρὸς τῶν ἰδίων λογισμένοι, χεῖρον

De regno

dent autem de alienis disceptantes . uellent autem corpore male pati magis , quam anima laborare , & cōsiderare de aliquo necessariorū . Inueniat autem quis ipsos in mutuis quidem congressibus conuiciantes uel conuiciatos , in solitudinibus autē nō cōsultantes , sed optantes . Dico autem hæc non de omnibus , sed de obnoxiiis dictis existentibus . illud ergo manifestū , qđ oportet uolentes uel facere uel scribere aliquid gratum multis , non utilissimas orationes quærere , sed fabulosissimas . audientes enim talia gaudent , cōsiderantes autē certamina & cōtentiones dolent . Vnde & Homeri pœsim & primo iueniētes tragœdiā dignū est admirari : quod inspicientes naturam hominum ambabus formis his abusi sunt ad pœsim . Hic enim certamina & bella Heroum fabulatus est , Hi uero fabulas in certamina & actiones deduxerunt , ut non solum auditores nos , sed & spectatores fieremus . Talibus igitur exemplis existentibus ostensum est cupientibus auditores delectare , quod ab admonendo & consulendo abstinēdū , illa uero scribēdū & dicēdū , qbus uident turbas gaudere . Hæc autē recensui existimante oportere non vnū multorum , sed multorū existentē tyrānum , nō eādē finem habere

πρὸς βασιλέας

31

στὶ δὲ περὶ τῶν ἀλλοτρίων διαλεγόμενοι . βούλοντο δ' ἂν τῶν σώματι κακοπαθεῖν μάλλον , ἢ τῇ ψυχῇ ποῖσσαι , καὶ σκέψασθαι περίπινος τῶν ἀναγκαίων . οὕροι δ' ἂν τις αὐτῶς ἐν μὲν ταῖς πρὸς ἀλλήλους συμουσίαις λοιδοροῦντας , ἢ λοιδορουμένους , ἐν δὲ ταῖς ὀρημαίαις οὐ βουλομένους , ἀλλ' οὐχόμενους . λέγω δὲ ταῦτα οὐ κατὰ πάντων , ἀλλὰ κατὰ τῶν ἐνόχων τοῖς ἐρηκμένοις ὄντων . ἐκεῖνο δ' οὖν φανερόν , ὅτι δὲ ἰδοὺ βουλομένους ἢ ποιεῖν ἢ γράφειν τι καχαρισμένον τοῖς πολλοῖς , μὴ ἰδοὺ ὠφελιμώτερος τῶν λόγων ζητεῖν , ἀλλὰ ἰδοὺ μωρολογεῖν . ἀκούοντες μὲν γὰρ τῶν βιοῦτων χαίρουσι , θραυροῦντες δὲ ἰδοὺ ἀπάνω καὶ ταῖς ἀμύλλαις ἄχθονται . διὸ καὶ τὴν ὁμήρου ποίησιν , καὶ ἰδοὺ πρῶτως οὕρωντας τραχυρὰν ἄξιον θαυμάζειν , ὅτι κατὰ φύσιν τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων , ἀμφοτέρως ταῖς ἰδέαις ταύταις κατεχρήσαντο πρὸς τὴν ποίησιν . ὁ μὲν γὰρ ἰδοὺ ἀπάνω καὶ ἰδοὺ πολέμους τῶν ἡμετέρων ἐμυθολόγησεν , οἱ δὲ τοὺς μύθους εἰς ἀπάνω καὶ πρᾶξεις κατέστησαν , ὥστε μὴ μόνον ἀκουστοὺς ἡμῖν , ἀλλὰ καὶ θραυτὰς γεννηθῆναι . βιοῦτων δὲ περὶ ἀπειρημάτων ὑπαρχόντων , διέλεκται τοῖς ἐπιθυμοῦσι τοὺς ἀκροαμένους ψυχαγωγεῖν , ὅτι τοῦ μὲν νοσητεῖν καὶ συμβουλεύειν ἀφικτέον , ἐκεῖνα δὲ γρηπτεῖον καὶ λεκτέον , οἷς ὀρεῖται τοὺς ὄχλους χαίροντας . ταῦτα δὲ δὴ λῶν , ἢ γούμνος σε δεῖν οὐχ ἕνα τῶν πολλῶν , ἀλλὰ πολλῶν ὄντα τύραννον , μὴ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχειν

De regno

cum aliis, neque studiosas actiones
neque bene sapientes homines, uolupta-
tibus diiudicare, sed in actionibus uti-
libus ipsos experiri. maximeq; quoniam de
exercitiis animi dubitant qui
circa philosophiam versantur, & inquirunt, hi
quidē per cōtētiosas orationes, hi vero per ciui-
les, hi autē per alia quādam, sapientiores fore
ipsis adhaerentes: illud autem omnes confi-
tentur, quod oportet bene eruditum, ex
singulo horum fieri consulere ualen-
tem. Oportet igitur dimittentem dubitata,
an confessum uenientem, accipere ipsorum
redargutionē, & maxime quidē in occasionib;
speculari cōsultentes: si vero non, vniuersaliter
de rebus loquentes, & nihil cogno-
scentes decentium reprobare. Clarum est
enim quod quinihil sibi utilis est, neque alium
sapientē faciet. Mentē autē habentes & ualen-
tes aspicere plus aliquid aliis plurimi fac-
& cole, cognoscens quod consultor bonus
utilissima & maxime regia omnium
res est, Existima uero eos tibi maximum factu-
ros regnum, qui cogitationem
tuam plurimum iuuare possunt. Ego igitur
quā nosco admonui, & honoro te his quibus
sum potens, uelis autem & alios,
quod dixi incipiens, nō consueta adducere tibi

περι βασιλείας

32

τοῖς ἄλλοις, καὶ τὰ ἀπουδαικά τῶν πραγμάτων,
καὶ τοὺς διφρονούντας τῶν ἀνθρώπων τοὺς ἡδὲ
ναὺς ἀνακρίνεν, ἀλλ' ὡς τῶν πράξεων τῶν χρη-
σίμων αὐτοὺς δοκιμάζειν. ἄλλως τὲ ἐπειδὴ περὶ
τῶν γυμνασίων τῶν τῆς ψυχῆς ἀμφοιβητούσιν οἱ
περὶ τὴν φιλοσοφίαν διατρέποντες, καὶ φασὶν, οἱ
μὲν ὅτι τῶν ὀριστικῶν λόγων, οἱ δὲ ὅτι τῶν πολιτι-
κῶν, οἱ δὲ δι' ἄλλων πινῶν φρονιματέρους ἔσεσθαι
τοὺς αὐτοὺς πλησιάζοντας, ἐκεῖνο δὲ πάντες ὁμο-
λογεῦσιν ὅτι δεῖ τὸν καλῶς πεπαιδευμένον, ὃς
ἐκείνου τύπων γενέσθαι συμβουλεύεσθαι διωκά-
μενον. καὶ τοίνυν ἀφιέμενον τῶν ἀμφοιβητούμενων
ὡς τὸ ὁμολογούμενον ἐλθόντα λαμβάνειν αὐτῶν
τὸν ἔλεγχον, καὶ μέλιστα μὲν ὡς τῶν καίρων θεω-
ρεῖν τοὺς συμβουλεύοντας, εἰ δὲ μὴ, τοὺς καὶ δούλου
περὶ τῶν πραγμάτων λέγοντας, καὶ τοὺς καὶ γι-
γνώσκοντας τῶν δεόντων ἀποδοκιμάζειν. δῆλον
γὰρ ὡς ὁ καὶ δὲν ὢν αὐτῶν χρησίμος, οὐδ' ἂν ἄλλων
φρόνιμον ποιήσειον. τοὺς δὲ ἰοὺν ἔχοντας καὶ διωκά-
μενους ὁρᾶν πλεονεπὶ τῶν ἄλλων περὶ πολλοῦ ποιοῦ,
καὶ θεράπευε, γινώσκων ὅτι σύμβουλος ἀγαθὸς
χρησιμώτατος, καὶ τυραννικώτατος ἀπάντων κτη-
μάτων ἐστίν. ἡγοῦ δὲ τούτους σοὶ μεγίστῳ ποι-
σιν τὴν βασιλείαν. οἵπινες ἂν τὴν δίκαιον τὴν
σωτῆρα πλεῖστα ὠφελήσῃσι διωκόμενοι. ἐπεὶ μὲν οὖν
ἄτε γινώσκω παρελέεσθαι, καὶ πᾶσι τούτοις, οἷς
τυγχάνω διωκόμενος. βούλου δὲ καὶ τοὺς ἄλλους
ὅπερ εἶπον ἀρχόμενος, μὴ τὰς εἰσπραμένους εἶναι σοὶ

Nicocles

munera, quæ uos multo pluris emitis à donantibus q̃ à uendentibus, sed talia quibus si ualde utaris, & nullum diem intermittas, non consumes, sed maiora & pluris digna existentia ipsa facies.

NICOCLES VEL AUXILIARIS.

Vntaliqui difficiles se exhibēt ad uersus orationes, & uituperant philosophantes, & dicunt ipsos non uirtutis, sed diuitiarum causa facere talia exercitia. libenter igitur interrogarem ita affectos, cur bene quidem dicere cupientes fugiunt, recte autem agere consulentes laudant. Si enim diuitiæ contristant ipsos, plures & maiores ex operibus q̃ orationibus inueniemus factas. Deinde & illud absurdum, Si latuit ipsos quod deos colimus, & iusticiam exercemus, & aliis uirtutibus operam damus, non ut aliis minus habeamus, sed ut cum quamplurimis bonis vitam degamus. Quare nō accusandæ sunt hæ res, quibus aliquis cum uirtute plus habeat: Sed homines circa actiones peccantes, uel orationibus decipientes, nec iuste utentes ipsos.

ὁ δὲ γὰρ,

ὁ δὲ γὰρ, ὅς ὑμεῖς πολὺ πλείονος ἀγορεύετε περὶ τῶν διδόντων, ἢ πωλούντων, ἀλλὰ τοιαύτας, αἷς ἐὰν σφόδρα χρήσι, καὶ μηδὲμίαν ἡμέραν διαλίπῃς, οὐ κατὰ τὴν φύσιν, ἀλλὰ μείζους καὶ πλείονος ἀξίως οὐσας αὐτὰς ποιήσεις.

ΝΙΚΟΚΛΗΣ Η ΣΥΜΜΑΧΙΚΟΣ.

Ἰστίπες, οἱ δυσκόλως ἔχουσι πρὸς τοὺς λόγους, καὶ διακείμενται εἰς τοὺς φιλοσοφούντας. καὶ φασὶν αὐτοὺς οὐκ ἀρετῆς, ἀλλὰ πλεονεξίας ἐνεκεν ποιῆσθαι τὰς τοιαύτας διατριβὰς. ἡ δὲ αἰτία ἂν διὰ τοῦτο μὲν διακείμεναι, διὰ τὸ εἶναι μὴ εὖ λέγειν ἐπιθυμούντας φέρουσι, τοὺς δὲ ὁρθῶς πράττειν βουλομένους ἐπαυνοῦσιν. εἰ γὰρ αἱ πλεονεξίαι λυποῦσιν αὐτοὺς, πλείους καὶ μείζους ἐκ τῶν ἔργων, ἢ τῶν λόγων ἐνδέσκειν γιγνώμενα. ἔπειτα καὶ κείνο ἄτοπον, εἰ λελιθεν αὐτοὺς, ὅτι τὰ πῶτε τοῦ θεοῦ εὖ σκεψάμενοι, καὶ τὴν δικαιοσύνην ἀσπασάμενοι, καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς ἐπιτηδεύοντες, οὐχ ἵνα τῶν ἄλλων ἔλαττον ἔχωμεν, ἀλλ' ὅπως ἂν ὥς μετὰ πλείστον ἀγαθῶν τὴν βίον διατάξωμεν. ὥστε οὐ κατὰ τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων ἐστίν, ὧν ἂν τις μετ' ἀρετῆς πλεονεκτῇ, ἀλλὰ τῶν ἀνθρώπων τῶν πῶτε τὰς πράξεις ὁρμασσανόντων, ἢ τοῖς λόγοις ὁρμασσανόντων, καὶ μὴ δικαίως χρομένων αὐτοῖς.

Nicocles

admiror autem talem sententiam habentes
quomodo non & opes, & robur, &
fortitudinem mala dicant: siquidem ob de-
cipiētes & mēientes, erga orationes difficiles
se exhibent, conuenit & alia bona
ipsoz increpare. Apparebunt enim aliqui &
hæc possidentium delinquentes, & mul-
tis ob ea malefacientes. sed enim non est
iustum, neque, siqui obuioz uerberent,
robur accusare, neque, ob interficientes,
fortitudinem uituperare, nec denique
hominum malitiam ad res transfe-
re: uerum ipsos illos uituperare, qui bo-
nis male utuntur, & iuuare ualen-
tibus his lædere concines
aggrediūtur. Nūc autē negligentēs hoc modo
de unoquoque diffinire, ad omnes
orationes difficiles se exhibēt, & intantum ab-
errarunt, ut non sentiant tali rei
inimicos se exhibere, quæ omniū existiētiū in
hominū natura, plurimorum bonorum causa
est. Siquidem aliis quæ habemus, nihil ab
aliis animalibus differimus, sed multo & cele-
ritate, & robore, & aliis facultatibus infe-
riores sumus existentes. Ingenito autem no-
bis suadere nobis uicissim, & declarare ad nos
ipsoz de quibus uoluerimus, non solum à feri-
no uiuere liberati sumus, sed etiā cōuenientes

Θαυμάζω δὲ τῶν ταύτων τὴν γνώμην ἔχοντων,
ὅπως οὐ καὶ τὸν πλοῦτον, καὶ τὴν ἐξόμην, καὶ τὴν
ἀνδρείαν κακῶς λέγουσιν. ἔπερ γὰρ ὅτε ἰδοὺ ἐξα-
ποστῶντας καὶ ἰδοὺ ψευδομένους πρὸς ἰδοὺ λόγους χα-
λεπῶς ἔχουσιν, προσήκει καὶ τοῖς ἄλλοις ἀγαθοῖς
αὐτοὺς ἐπιτιμᾶν. φανήσονται γὰρ τινες καὶ τῶν
ταῦτα κεκτημένων ἐξαμαρτάνοντες, καὶ πολ-
λοὺς ὅτε τούτων κακῶς ποιοῦντες. ἀλλὰ γὰρ οὐ
δίκαιον, οὐδ' εἰπναι ἰδοὺ ἀποστῶντας τυπτοῖον,
τῆς ἐξόμης κατηγορεῖν, οὔτε ὅτε ἰδοὺ ἀποκτινύν-
τας, τὴν ἀνδρείαν λοιδορεῖν, οὐδ' ὅλως τὴν τῶν
ἀνθρώπων πονηρίαν ὡς τὰ πράγματα μεταφέ-
ρειν, ἀλλ' αὐτοὺς ἐκείνους ψέγειν, ὅσοι τοῖς ἀγα-
θοῖς κακῶς χρῶνται, καὶ τοῖς ὠφελῆν διωκαμέ-
νοισι, τούτοις βλάπτειν ἰδοὺ συμπολιτευμένους
ἐπιχειροῦσι. νῦν δ' ἀμελήσαντες τούτεν τὸν τρόπον
ποῦτε ἐκείνου διορίζεσθαι, πρὸς ἅπαντας τοὺς
λόγους δυσκόλως διακένται. καὶ τοσούτον διη-
μαρτήκασιν, ὥστε οὐκ αἰδῶνόνται τοιοῦτ' ἀγα-
ματι δυσμονῶς ἔχοντες, ὃ πάντων τῶν ὄντων ἐν
τῇ τῶν ἀνθρώπων φύσει πλείων ἀγαθῶν αἰτίον
ἐστὶ. τοῖς μὲν γὰρ ἄλλοις, οἷς ἔχομεν, οὐδὲν τῶν ἄλ-
λων ζῶων διαφέρομεν, ἀλλὰ πολλῶ καὶ τῶ τὰ
χει, καὶ τῇ ἐξόμῃ, καὶ ταῖς ἄλλαις δι' ὑπορίαις κακ-
ταδέεστεροι τυγχάνομεν ὄντες. ἐγγονομένου δ' ἡ-
μῶν τοῦ πείθειν ἀλλήλους, καὶ δηλοῦν πρὸς ἡμᾶς
αὐτοὺς ποῦτε ὧν ἂν βουλευθῶμεν, οὐ μόνον τοῦ δη-
σιωδῶς ζῶν ἀπ' ἡλλήλων, ἀλλὰ καὶ συμπλόντες

vel auxiliaris

urbes extruximus, & leges posuimus, & artes inuenimus, & ferè omnia per nos machinara, ratio nobis est quæ construxit. Hac enim & de iustis, & de iniustis, & de turpibus, & de pulchris legem posuit, quibus non dispositis, non poteramus habitare inter nos. Hac & malos redarguimus, & bonos commendamus. & per hanc & ignaros erudimus, & prudentes experimur: nā dicere sicut oportet, sapiēdi bene maximū signū facim⁹. Et oratio uera & legitima & iusta, animi boni & fidelis imago est. Cum hac, & de dubiis contendimus, & de ignotis cōsideramus. nā probationibus quib⁹ alios dicentes suademus, eisdem ipsis & de aliis consulentes utimur. Et oratores quidem uocamus in multitudine dicere valētes. prudētes autē putamus quicunque ipsi ad se ipsos optime de rebus disputarint. Si uero oportet summam de facultate hac dicere, nihil sapienter factorum inueniemus sine oratione factum: sed & operum & cogitationum oīum ducē orationē existentē, & maxime vten-tes ipsa, plurimam mentem habentes. Quare audientes conuitia dicere de erudentibus & philosophātibus, similiter dignū est odire, vt

ἢ συμμαχίῃς

35

πόλεις ἐκτίσασιν, καὶ νόμους ἐθέμεθα, καὶ τέχνας
δύρομον. καὶ σχεδὸν ἅπαντα τὰ δ' ἡμῶν μεμηχαν-
ημένα, λόγος ἡμῖν ἐστὶν ὁ συνηγορητικὸς λόγος. οὐ-
τος γὰρ καὶ πρὸς τῶν δικαίων, καὶ πρὸς τῶν
ἀδίκων, καὶ τῶν αἰσχυρῶν καὶ τῶν κελεύων ἔνομο-
θέτησεν. ἀντὶ διαταχθέντων, οὐκ ἂν οἶοί τε ἡμῶν
οἰκεῖν μετ' ἀλλήλων. τούτῳ καὶ ἡδὲ κακούς ἐξε-
λέγχον, καὶ ἡδὲ ἀγαθοὺς ἐγκωμιάζον. οὐδὲ
τούτου τοὺς τε ἀνοήτους παιδιδύομεν, καὶ ἡδὲ
φρονίμους δοκιμάζον. τὸ γὰρ λέγειν ὡς δεῖ, τοῦ
φρονεῖν, οὗ μέγιστον σημεῖον ποιοῦμεθα. καὶ λόγος
ἀληθὴς, καὶ νόμιμος, καὶ δίκαιος, ψυχῆς ἀγαθῆς,
καὶ πιστῆς εἰδωλόν ἐστι. μετὰ τούτου καὶ πρὸς
τῶν ἀμφοτεροῦς ἀγωνιζόμεθα, καὶ περὶ τῶν
ἀγνωσμένων σκοποῦμεθα. τοῖς γὰρ πιστοῖς αἷς
ἡδὲ ἄλλους λέγοντες πείθομεν, τοῖς αὐτοῖς
ταῦτα καὶ περὶ τῶν ἄλλων βουλευόμενοι χρῶ-
μεθα. καὶ ἐκτοκιστὴς μὲν κελεύων τοὺς ἐν τῷ
πλήθει λέγειν διαμαρμένους, οὐβούλους δὲ νομίζο-
μεν, οἵτινες ἂν αὐτοὶ πρὸς αὐτοὺς ἀρίστα περὶ τῶν
περχομένων διαλεχθῶσιν. εἰ δὲ δεῖ συλλήβδην
περὶ τῆς διαμάχης ταύτης εἰπεῖν, οὐδὲν τῶν φρο-
νίμως πράττομένων δέχσομαι ἀλόγως γιγνομέ-
νον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἔργων, καὶ τῶν διανοημάτων
ἁπλῶς ἡμῶν ἂν λόγον ὄντα, καὶ μάλιστα χρῶ-
μενους αὐτῷ τοὺς πλείους νομῶ ἔχοντας. ὥστε ἡδὲ
τολμῶντας βλασφημεῖν περὶ τῶν παιδιδυνόντων
καὶ φιλοσοφούντων, ὁμοίως ἄξιον μισεῖν, ὥσπερ

Nicocles

in deorum templa peccantes. Ego autē amplector quidē omnes orationes, etiam parum nos iuuare ualentes. ceterum & pulcherrimas duco, & ualde regias, & maxime conuenientes mihi, de studiis & rebus ciuilibus admonentes: Et harum ipsarum quæcunque docent, & potentes, ut conuenit multitudine uti: & priuatos, ut oportet erga principes disponi: etenim his uideo ciuitates felicissimas & maximas effectas. Alteram igitur orationem, ut oportet regnare, Isocratis audistis, sequentem aut, quæ cōueniat facere subditos, ego tentabo percurrere, non ut illum superaturus, sed ut conueniens mihi de his maxime discipulare apud uos. Si enim me non declarante quæ uolo facere uos, aberraretis à mea sententia, non merito uobis irascerer. sin autem prædicente me, nihil fiat tale, iuste iam non obtemperantes accusarem. Arbitror autem ita maxime prouocare & adhortari ad recordandum uos dicta, & obedire ipsis: non si circa consultationes solum uerfer, & his enumeratis, discedā, sed si pariter insuper ostendam, primū quidem rempu. præsentem ut dignum sit amare, non solum ob necessitatē, neq; quòd omne tempus cum hac habitamus, sed quòd & opti-

τοὺς εἰς τὰ τῶν θεῶν ἔδη ἡζομαρτάνοντας. ἐγὼ δ' ἀποδέχομαι μὲν πάντας τοὺς λόγους καὶ κατὰ μέτρον ἡμᾶς ὠφελεῖν διωκαμένους. οὐ μὲν ἄλλὰ καὶ καλλίστους ἡγούμαι καὶ βασιλικωτάτους, καὶ μάλιστα πρέποντας ἐμοί, τοὺς πᾶσι τῶν ἐπιτηδελμάτων, καὶ τῶν πολιτειῶν παραινούμενται, καὶ τούτων αὐτῶν, ὅσοι διδασκάνουσιν τοὺς τε διωκασμένους, ὥς δὲ τῷ πλήθει χρῆσθαι, καὶ τοὺς ἰδιώτας, ὥς χρὴ πρὸς ἀρχοντας διακεῖσθαι. καὶ γὰρ τούτων ὅσῳ τὰς πόλεις διδαιμονεστάτας καὶ μεγίστας γιγνομένας. τὸν μὲν οὖν ἐτόρον λόγον ὥς χρὴ τυρανεῖν, ἰσοκράτους ἠκούσατε, τὸν δὲ ἐχόμενον, ὃ δὲ ποιῆν τοὺς ἀρχομένους, ἐγὼ πειράσομαι διελθεῖν, οὐχ ὥς ἐκείνον ὑπερβαλούμενος, ἀλλ' ὥς προσήκόν μοι πᾶσι τούτων μάλιστα διαλεχθῆναι πρὸς ὑμᾶς. εἰ μὲν γὰρ ἐμοὶ μὴ δηλῶσαντος ἂν βούλομαι ποιῆν ἡμᾶς, διαμαρτάνοιτε τῆς ἐμῆς γνώμης, οὐκ ἂν ἐκώστος ὑμῖν ὀργίζοιμιν. εἰ δὲ προσεπόντος ἐμοῦ μηδὲν γίνοιτο τοιούτου, δικαίως ἂν ἦδη τοῖς μὴ πειθομένοις μεμφοίμην. ἡγούμαι δ' οὕτω ἂν μάλιστα παραινεῖσθαι καὶ προτρέψαι πρὸς τὸ μνημονεύειν ὑμᾶς τὰ ἐγθέντα, καὶ περᾶν αὐτοῖς, οὐκ εἰ πᾶσι τὸ συμβουλεύειν μόνον κενόμην, καὶ ταυτ' ἀπεριθνήσκας ἀπελλαγχίμην, ἀλλ' εἰ προσεπιδείξαιμι, πρῶτον μὲν τῶν πολιτειῶν τίτῳ παρούσαν ὥς ἀξιόν ἐστιν ἀγαπᾶν, οὐ μόνον διὰ τῶν ἀνάγκην, οὐδ' ὅτι πάντα τὸν χρόνον μετὰ ταύτης οἰκούμεν, ἀλλ' ὅτι καὶ βελτί-

vel auxiliaris

ma aliarum rerumpu. est. Deinde ut ego hūc habeo principatū non illegitime, neq; alienum, sed sancte & iuste, & ab initio, per maiores, & per patrem, & per meipsum. His enim ante demonstratis, nō est quispiā qui non ipse se condemnet maxima iactura, si non obtemperet à me consultis & imperatis. De rebus itaq; publicis (hinc enim supponens incepti) arbitror oībus uideri, grauissimū quid esse eorundem dignos æstimare bonos & malos, iustissimum autem, definire de his, nec dissimiles similia consequi. sed & tractare & æstimare pro dignitate singulos. Igit̃ paucorū principat⁹, & populi dominatio æqualitates participatibus rerū pub. quarunt. Et hoc approbatur ab eis, si nullus alio possit plus habere, quod malis cōferēs est. At vero vni⁹ prīcipat⁹ plurimū qdē tribuit optimo, secūdū aut̃, illi qui est post illū, tertium autem, & quartum, & aliis, secundum eandem rationem. Atq; hæc si nō ubiq; constitutum est, saltem uoluntas reipub. talis est. At certe si oportet dispicere & naturas hominum, & actiones, & omnes regna magis præstare confiterentur. Et sanè quis non optaret bene sentientiū, talis reipublicæ participē eē, i qua nō delitescat bon⁹ existēs, magis q̃

54 τῶν

ἡ συμμαχικὸς

37

54 τῶν ἄλλων πολιτειῶν ἐστίν, ἐπεὶ ὡς ἐπὶ ταύτῃ τῷ ἔχῳ τῷ ἀρχῷ οὐ παρὰ νόμον, οὐδ' ἄλλοτρίαν, ἀλλ' ὁσῶς καὶ δικαίως, καὶ ὅτε ἴδῃ ἀρχῆς προϋόνους, καὶ ὅτε τὴν πατέρεα, καὶ δὲ ἐμῶν. Τούτων γὰρ προαποδειχθέντων, οὐκ ἐστὶν ὅστις οὐκ αὐτὸς αὐτοῦ κατεργασσεται τῷ μεγίστῳ ζημίαν, εἰ μὴ πεσοῦν τῷ ὡς ὑπὲρ μου συμβουλεύσει, καὶ πρὸς αὐτὸν. πῶς μὲν οὖν τῶν πολιτειῶν, ἐντεῦθεν γὰρ ὑποτιθέμενος ἡρεῶμαι, οἶμαι πᾶσι δοκεῖν διωρότατον μὲν εἶναι, τὸ τῶν αὐτῶν ἀφιστάσθαι ἢ τὸ χρηστὸς καὶ ἢ τὸ πονηρὸς, δικαιότατον δὲ, τὸ διορίζεσθαι πῶς τούτων, καὶ μὴ τοὺς ἀνομίους τῶν ὁμοίων τυχεῖν, ἀλλὰ καὶ πρᾶξαι, καὶ τιμᾶσθαι κατὰ τῷ ἀξίῳ ἐκείνου. αἱ μὲν τόνῳ ὀλιγαρχίαι καὶ δημοκρατίαι τὰς ἰσότητας τοῖς μετεχούσι τῶν πολιτειῶν ζητοῦσι. καὶ τούτο δύσδοκον παρ' αὐτοῖς, εἰ μὴ δι' ἑτέρου ἐτέρου δύνηται πλέον ἔχειν, ὃ τῷ πονηροῖς συμφέρον ἐστίν. αἱ δὲ μοναρχίαι, πλείστον μὲν νέμονται τῷ βελτίστῳ, ἀδύτηρον δὲ τῷ κατ' ἐκείνον, τρίτον δὲ καὶ τέταρτον, καὶ τῷ ἄλλοις κατὰ τὴν αὐτῶν λόγον. καὶ ταῦτα, εἰ μὴ πανταχοῦ κατέσκηκεν, ἀλλὰ τότε βούλημα τῆς πολιτείας τοῦτον ἐστίν. καὶ μὴ εἰ δὲ διαφῶν καὶ τὰς φύσεις τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὰς πράξεις, ἅπαντες ἂν τὰς τυραννίδας μᾶλλον ὑπὲρ ἔχον ἀπολογίσαιον. καίτοι τις οὐκ ἂν οὐξ αἶτο τῶν οὐφρονούντων, τῶν αὐτῶν πολιτείας μετέχον, ἐν ᾧ μὴ διαλίσσῃ χρηστὸς ἂν μᾶλλον ἢ φέει

κ κ

Nicocles

feratur cum multitudinem non cognitus qualis est. Caterum & mitiorem tanto & iustior, iuste ipsam iudicemus, quanto facilius est vnus viri sententiæ adhibere mētē poti⁹, q̃ multis cogitationibus, & oīquaq; variis quærere placere. Quòd igit̃ iucūdior est & mitior & iustior per multa quidem aliquis demōstraret. verum & per hæc conspiciere facile est. De reliquis autē quātū vnus principatus, & ad consultandum, & ad agēdū aliqd necessariorū excellat, ita pulcherri me cōsiderare possum⁹, si maximas opationes ad sese mutuo ponentes, scrutari aggrediemur ipsas. Qui ergo per annum ad magistratus accedunt, prius priuati fiunt, quā sentiant aliquid ciuitatis, & sumant experientiam ipsoꝝ: qui vero semper eisdē præsunt, etiam si naturam hebetiorem habeant, tamen experientiis saltem multum alios excedunt. Deinde, hī quidem multa negligunt ad sese respicientes, hī vero nihil contemnunt, scientes q̃ oportet omnia per ipsos fieri. Ad hæc vero, qui quidem in paucorum principatu & populari statu sunt, ob honorū inter se ipsos cōcertationem obsunt cōmunibus: qui vero soli imperant, non habentes cui inuideant, de omnibus, quātū fieri potest, optima peragunt. Deinde illi quidem tardiores sunt rebus, si qui-

βραδύ μετα τῶ πλῆθους, μή γιγνωσκόμενος ὁποῖός τις ἐστίν. ἀλλὰ μὲν καὶ προτερεῖν ὁσούτω, καὶ δικαιοτέρεον δικαίως ἀν αὐτῷ κρίνομεν, ὅσοι πρὸ ἑαυτῶν ἐστὶν ἑνὸς ἀνδρὸς γνώμη προσέχων τὸν νοῦν μᾶλλον, ἢ πολλὰς διανοίας καὶ παντοδυναίας ζητεῖν ἀρέσκειν. ὅτι μὲν ἐν ἡσῖαν ἐστὶ, καὶ προτερεῖα, καὶ δικαιοτέρεα, ὅχι πλείονων μὲν ἀντις ἀποδείξειον. ὁ μὲν ἀλλὰ καὶ ὅχι τούτων σιωπῶν ἐκείνους ἐστὶ. πῶς δὲ τῶν λοιπῶν, ὅσον αἱ μοναρχίαι καὶ πρὸς τὸ βουλευσάμεναι, καὶ πρὸς τὸ πρᾶξαι τι τῶν δεόντων διαφέρουσιν, οὕτως ἀν κρίσεια θεωρήσασθαι, εἰ τὰς μεγίστας τῶν πράξεων παρ' ἀλλήλων πιδέντες, δεχτάειν ἐπιχειρήσασθαι αὐτάς. οἱ μὲν γὰρ κατ' ἐνιαυτὸν εἰς τὰς ἀρχὰς ἰσχύοντες, πρότερον ἰδῶται γίγνεται, πρὶν αἰετῶν δέσσειν τὴν πόλιν, καὶ λαβεῖν ἐμπειρίαν αὐτῶν. οἱ δ' αἰετῶν αὐτοῖς ἐπιστατούντες, μὴ καὶ τὴν φύσιν κραταδεετέραν ἔχουσιν, ἀλλ' οὐ καὶ τὰς ἐμπειρίας πολὺ τῶν ἄλλων προσέχουσιν. ἔπειτα οἱ μὲν πολλῶν κραταμελούσιν, εἰς ἀλλήλους ἀποβλέποντες, οἱ δ' οὐδενὸς ὀλιγαροῦσιν, εἰ δὴ τὸ ὅτι δεῖ πάντα δι' αὐτῶν γίγνεσθαι. πρὸς δὲ τούτοις, οἱ μὲν ἐν ταῖς ὀλιγαρχίαις, καὶ ταῖς δημοκρατίαις, ὅχι τὰς πρὸς σφᾶς αὐτῶν φιλοτιμίαις, λυμαίνονται τοῖς κρινοῖς. οἱ δ' ἐν ταῖς μοναρχίαις ὄντες, οὐκ ἔχοντες ὅτε φθονήσουσι, πῶς ἀπάντων, ὡς οἰόντ' ἐστὶ τὰ βέλτιστα πράττουσιν. ἔπειτα οἱ μὲν ὑστεροῦσι τῶν πραγμάτων. τὸν μὲν

vel auxiliaris

dem plurimum tēpus circa propria cōterunt .
postquam verò in confessus uenere , pluries
q̄spia ip̄os iueniat differētes . q̄ cōiter cōsulētes
Hi vero neq; confēssibus neq; temporibus ipsis
designatis , sed & dies & noctes
in actionibus existentes , non destituuntur
ab occasionib; , sed vnū quodq; i decēti faciūt .
Præterea illi quidem inter se inimice habēt , &
uellent & ante se imperantes . &
secum , quā pessime administrasse ciuitatem ,
vt q̄ maximam gloriā ipsi accipiant . Hi aut̄ per
totam uitam domini rerum existentes , in
omne tempus & beneuolētias similiter habēt .
hoc at̄ maximū ē oīum nā cōib; . hi qdē , vt pro-
priis , illi vero , vt alienis adhibēt mētē . Et cōsul-
toribus vtuntur de ipsis , illi quidem ciuium
audacissimis , hi vero ex omnibus eligunt
sapientissimos . Et honorant illi quidem in
turbis dicere potentes : Hi vero uti
rebus scientes . Non solum autem in con-
suetis & singulo die factis , vnus princi-
patus excellent , sed & in bello
prærogatiuas omnes cōplexi sunt . Etenim præ-
parasse vires , & uti ipsis ,
vt & lateat & appareat , & hos quidē psuadere ,
illos autem cogi , ab his autem emere , illos
uero aliis obsequiis conciliare , magis
regna aliis rebus publicis queunt .

ἡ συμμαχικὸς

39

γὰρ πλεῖστον χρόνον , ὡς τοῖς ἰσθίοις διατρέβουσι .
ἐπειδὴν δὲ εἰς τὰ συμμέσθια συνελθῶσιν , πλεονάκις
ἂν τις αὐτοὺς ὄντοισι διαφερομένους , ἢ κοινῇ βουλο-
μένους . οἱ δ' οὐτε συμμέσθια , οὔτε χρόνον αὐτοῖς ἀ-
ποδεσθαι μένων , ἀλλὰ καὶ ταῖς ἡμέραις καὶ ταῖς νύκ-
τας ὡς ταῖς πράξεσιν ὄντες , οὐκ ἀπολείπονται
τῶν κακῶν , ἀλλ' ἐκστῶν ἐν τῷ δεινῷ πρᾶττοντι .
ἐπὶ δ' οἱ μὲν , πρὸς ἀλλήλους δυσμενῶς ἔχουσι , καὶ
βούλονται ἂν καὶ ἑὸς πρὸ αὐτῶν ἀρχήσασθαι , καὶ
τοὺς ἐφ' αὐτοῖς ὡς κακίαι διοικήσασθαι τὴν πόλιν ,
ὥς μεγίστω δόξαν αὐτοῖ λαμβάνουσιν . οἱ δὲ , δια-
παντὸς τοῦ βίου κύριοι τῶν πραγμάτων ὄντες , εἰς
πάντα τὴν χρόνον καὶ ταῖς ἐλπίσιν ὁμοίως ἔχουσι . ὅ
δὲ μέγιστον πάντων , τοῖς γὰρ κοινῶς οἱ μὲν ὡς ἰσθίοις ,
οἱ δὲ ὡς ἀλλοτρίοις προσέχουσι τὴν ναυῶν . καὶ συμβέ-
λοις χραίνονται πρὸς αὐτῶν , οἱ μὲν τῶν ἀστῶν τοῖς
τολμηροτάτοις , οἱ δ' ἄλλων ἐκλεξάμενοι
ἑὸς φρονιμωτάτους . καὶ τιμῶσιν , οἱ μὲν τοὺς ἐν τοῖς
ὄχλοις ἔπειν δυνάμενους , οἱ δὲ , τοὺς χραίνεσθαι τοῖς
πραγμασιν ἐπιστοιμένους . οὐ μόνον δ' ἐν τοῖς ἐγκυ-
κλίσις καὶ τοῖς κατὰ ἡμέραν γιγνομένοις αἱ μοναρχίαι
διαφέρουσιν , ἀλλὰ καὶ ταῖς ἐν τῷ πολέμῳ
πλεονεξίαις ἀποστάσις περιεληφασί . καὶ γὰρ παρ-
σκόλευσθαι δυνάμεις , καὶ χραίνεσθαι ταύταις ,
ὥς τε καὶ λαθεῖν καὶ ὀφθαίνειν , καὶ τοὺς μὲν πείσσει ,
τοὺς δὲ βιάσασθαι , παρὰ δὲ τῶν ἐκπρίσασθαι , τοὺς
δὲ , ταῖς ἄλλαις θεραπεύειν προσάμειναι , μᾶλλον
αἱ τυραννίδες τῶν ἄλλων πολιτειῶν οἰκιστῶν .

Nicocles

Atq; hæc ex operibus aliquis non minus quam uerbis credat. Hoc enim, Persarum potentiam, omnes scimus tãtam magnitudine effectam, non ob uirorum prudentiam, sed quia plus aliis regiam dignitatem colunt. Hoc vero, Dionysium tyrãnum, qui suscipiens aliam quidem Siciliam deuastatam effectam, ipsius autem patriam obsessam, non solum ipsam ab instantibus periculis liberauit, sed & maximam græcarũ ciuitatum effecit. Amplius autem Carthaginenses & Lacedæmonios optime Græcorũ repu. administrãtes, domi quidẽ paucorũ principatu, ad bellum vero rege vtentes. Habet autem quis ostendere, & urbem Atheniensem maxime regnum auersantem, quando multos emittit imperatores, impotem voti, quando autẽ per vnũ facit periculũ, egregie faciẽtẽ. Iãvero quo pacto quis manifestius ostendat quam per hæc exempla pluris vnus principatus dignos esse. videntur enim & cõtinue regibus parentes maximas uires habentes, & bene à paucis gubernati, circa quæ maxime studet, hi quidẽ vnũ tãtũ ducem, hi autẽ regem exercituũ dominum constituentes. Et auersantes regna quando multos duces emiserunt nihil necessariorum faciunt. Si vero oportet aliquid antiquũ dicere, fertur & deos ab Ioue regie guber-

καὶ ταῦτα ἐκ τῶν ἔργων ἂν τις οὐκ ἦτον, ἢ τῶν λόγων πισύσειον. Τοῦτο μὲν γὰρ τὴν τῶν περσῶν δύναμιν ἅπαντες ἴσμεν τιμηκαύτως ὃ μέγιστος κρημνένῳ, οὐ ὅχι τὴν τῶν ἀνδρῶν φρόνησιν, ἀλλ' ὅτι μᾶλλον τῶν ἄλλων τὴν βασιλείαν τιμᾶσι. Τοῦτο δὲ, διονύσιον τὸν τυραννον, ὃς παραλαβὼν τὴν μὲν ἄλλῃ σικελίαν ἀνάστατον κρημνένῳ, τὴν δ' αὖ τοῦ πατρὸς πολιορκουμένῳ, οὐ μόνον αὐτῷ παρόντων κινδύνων ἀπήλλαξεν, ἀλλὰ καὶ μεγίστῳ τῶν ἐλλωίδων πόλεων ἐποίησεν. ἐπὶ δὲ κερκυραῖους, καὶ λακεδαιμονίους, τοὺς ἀριστοὺς τῶν ἐλλωίδων πολιτευομένους, οἵκοι μὲν ὀλιγαρχουμένους, περὶ δὲ τὸν πόλεμον βασιλευμένους. ἔχει δ' ἂν τις ἐπιδείξει καὶ τὴν πόλιν τῶν ἀθηναιῶν τὴν μάλιστα τὰς τυραννίδας μισοῦσαν, ὅταν μὲν πολλοὺς ἐκπέμψῃ στρατηγούς ἐτυχούσαν, ὅταν δὲ δεινὸς ποιεῖται τῶν κινδύνων, καὶ ὁρδοῦσαν. καί τοι πῶς ἂν τις σαφέστερον ἐπιδείξαι, ἢ ὅχι τοῦτων τῶν παραδειγμάτων, πλείστον τὰς μοναρχίας ἀξίως οὔσας φαίνονται γὰρ οἷτε ὅχι τέλους τυραννοῦμενοι μέγιστοι δυναμεις ἔχοντες, οἷτε καλῶς ὀλιγαρχούμενοι, πλεονεξία μάλιστα αποσβέζουσιν, οἱ μὲν ἕνα μόνον στρατηγόν, οἱ δὲ βασιλεῖα τῶν στρατοπέδων κύριον κρατοῦντες, οἷτε μισοῦντες τὰς τυραννίδας, ὅποταν πολλοὺς ἀφ' ἑαυτῶν ἐκπέμψωσιν, οὐδὲν τῶν διεόντων πράττοντες. εἰ δὲ δεῖ καὶ τῶν ἀρχαίων εἰπεῖν, λέγεται καὶ τῶν θεῶν ὑπὸ τοῦ διὸς βασι-

vel auxiliaris

mari, de quibus, si quidē sermo verus est, manifestum est, quod & illic hunc statum elegerunt. sin autē certitudinē nemo nouit, ipsi coniectantes sic de ipsis suspicati sumus. signum quod oēs vnus gubernationē pferimus. nō. n. vnquam. ea uti deos dixissemus, nisi multum aliis excedere ipsam putaremus. De rebus itaq; publicis quantum inter se differant vnuerſa quidē neq; inuenire, neq; dicere possibile est: quanquam & ad præsens satis superq; & nunc dictū sit de ipsis. Vt autem cōueniēter nos principatū habeamus, multo hoc cōcisior & magis confessus sermo est. Quis enim nō nouit, q̄ Teucus quidē generis nostri princeps, assumptis aliorum ciuium progenitoribus, nauigans huc, & urbem ipsis condidit, & regionē distribuit? pater autē Euegoras cum amisissent alii principatum, rursus recuperauit subiens maxima pericula, & res tātū cōmutauit, vt nō amplius Phœnices Salaminis imperarēt, sed quorū fuit à principio, hi & nunc haberent regnum. Reliquum igitur est eorū quæ pposuerā de meipso pcurrere, vt sciat is quod talis est vobis rex, qui non solum per progenitores, sed & per seipsum, iuste & maiori honore q̄ tāto, dignus habeat. Arbitror enim ego quidem oēs cōcessuros plurimo ex virtutibus dignas esse, & temperantiā & iu-

λοβιασαι.

ἡ συμμαχίᾳς

41

λοβιασαι. ποῦ δὲ ὦν, εἰ μὲν ὁ λόγος ἀληθὴς ἐστὶ, δὴ-
λον ὅτι καὶ κείνοι ταύτῃ τῷ κατεστάσιν προκρί-
νουσιν. εἰ δὲ ᾧ μὲν σαφὲς μηδεὶς οἶδεν, αὐτοὶ δ' εἰ-
καζόντες οὕτω ποῦ αὐτῶν ὑπεκρίνασθαι, σημεῖον
ὅτι πάντες, τῷ μοναρχίαν προτιμῶμεν. οὐ γὰρ
ἀνποτε αὐτῷ χρῆσθαι ἰδὲ θεοὺς ἐφορῶμεν, εἰμὶ
πολὺ τῶν ἄλλων προεχέν αὐτῷ ἐνομίζομεν. ποῦ
μὲν οὖν τῶν πολιτείων ὅσον ἀλλήλων διαφέρου-
σιν, ἅπαντα μὲν, οὐδ' ὀρεῖν οὐτ' αἰτεῖν διακρί-
νουν. οὐ μὲν ἀλλὰ πρὸς τε τὸ παρὸν ὀφθαλμοῦτος,
καὶ νῦν εἴρηται ποῦ αὐτῶν. ὥς δὲ προπικνύσας
ἡμεῖς τῷ ἀρχίῳ ἔχομεν, πολὺ τούτου συμτομῶ-
τος, καὶ μᾶλλον ὁμολογούμενος ὁ λόγος ἐστὶ.
τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ὅτι τεύκρος μὲν ὁ τοῦ γένους
ἡμῶν ἀρχηγός, παραλαβὼν ἰδὲ τῶν ἄλλων πολι-
τῶν προγόνους πλεῖστας δολίβω, καὶ πόλιν αὐτοῖς
ἐκπέτε, καὶ τῷ χώρῳ διένειμεν; ὁ δὲ πετιὴς δόλ-
χον, ἀπολεσάντων ἑτέρων τῷ ἀρχίῳ πάλιν
ἀνέλαβον, ὑποσῶς ἰδὲ μεγίστους κινδύνους. καὶ
τοσούτον μετέστησεν, ὥστε μηκέτι φοβηθεὶς σταλα-
μνίων τυραννείν, ἀλλ' ὦνπερ ἐν τῷ ἀρχίῳ, τού-
τους καὶ νῦν ἔχειν τῷ βασιλείῳ. λοιπὸν οὖν ἐστὶν
ὦν προεθέμεν, ποῦ ἐμωτοῦ διελθεῖν. ἵν' ἐπίσκη-
σθε ὅτι τοιούτος ἐστὶν ἡμῶν ὁ βασιλεύς, ὃς οὐ μόν-
ον ὄξε ἰδὲ προγόνους, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτῶν, δικαίως
ὦν καὶ μείζονος τιμῆς ἢ τηλικαύτης ἀξιαθεῖν. οἱ μὲν
γὰρ ἔπαρε πάντας ἂν ὁμολογήσασιν, πλείους τῶν
ἀρετῶν ἀξίους εἶναι, τὴν τε σωφροσύνην, καὶ τῷ δι-

λ λ

Nicocles

Iticiā. nō enim solū nos, victus secundū ipsas iu-
uat, sed, si volumus considerare & naturas,
& uires, & usus rerum,
inuenimus, participes quidē nullatenus harū
formarū, magnorū malorum causas existētes:
cum iustitia uero & temperantia factas,
multis uitam hominum iuuantes. Si uerō
aliqui progenitorum, ob has huiusmodi
virtutes approbati fuerunt, arbitror & mihi cō-
uenire, & eiusdē gloriæ cū illis cōpotē esse. Iusti-
tiam igitur inde maxime conspiciere potestis.
Accipiēs. n. quādo in principatu cōstitutus fui,
regiam quidem pecuniis vacuum, & omnia ab-
sumpta, res autem perturbationis plenas, &
multa cura indigentes, & custodia, & ex-
pena: noscensq; alios in talibus occasionebus
omni modo sua ipsorum dirigentes,
& multa prāter naturam ipsorum facere
coactos, tamen neq; ab uno istorum corruptus
fui, sed ita sancte, & bene curam suscepi
rerum, ut nihil deesset, ex quibus possibile
fuit augeri, & ad felicitatem increescere
ciuitatem. Nam & ad ciues cum tanta
mansuetudine oblati sum, ut neque cades,
neque pecuniarum iacturæ, neque alia vlla
talis calamitas in meo fuerit regno.
Inaccessa uero nobis Græcia cum esset, ob bel-
lum gestum, & ubique diriperemur

παισσιώω. οὐ γὰρ μόνον ἡμᾶς ὁ καὶ αὐτοῖς ὠφε-
λοῦσιν, ἀλλ' εἰ θέλοιμεν σκοπεῖν καὶ φύσεις,
καὶ τὰς διωάμεις, καὶ τὰς χρήσεις τῶν πραγμάτων,
δύησμον, τὰς μὲν μετεχούσας μηδεμῶς βούτων
τῶν ἰδίων, μεγάλων ἡκαν αἰτίων οὐσας, τὰς
δὲ μετὰ δικαιοσύνης καὶ σωφροσύνης γιγνομένηας,
πολλὰ τὸν βίον τῶν ἀνθρώπων ὠφελοῦσας. εἰ δὲ
δή τινες τῶν προεμνησμένων ὠδὶ ταύταις τοῖς
ἀρεταῖς διδουμένησαν, ἡγοῦμαι καὶ μοι προσήκειν
καὶ τῆς αὐτῆς δόξης ἐκείνοις τυχεῖν. τί μὲν
ὅμως δικαιοσύνη, ἐκεῖθεν ἂν μάλα κατὰ δύναμιν
παρελαβὼν γὰρ, ὅτ' εἰς τί μὲν ἀρχὴ καὶ ἀνάμει-
τα μὲν βασιλεῖα χρημάτων κενά, καὶ πάντα κατὰ
καλὰ μὲν, τὰ πράγματα δὲ παραχρῆς μετὰ, καὶ
πολλῆς ἐπιμελείας δεόμενα, καὶ φυλακῆς, καὶ δα-
πάνης. εἰδὼς δ' ἑτέρους ἐν τοῖς βουούτοις καιροῖς
ἐκ παντὸς τρόπου τὰ σφέτερά αὐτῶν διορδομεῖν,
καὶ πολλὰ παρὰ τὴν φύσιν τῶν αὐτῶν πράττειν
ἀναγκαστομένους, ὅπως οὐδ' ὑφ' ἐνός βούτων διεφά-
ρτω. ἀλλ' οὕτως ὅπως καὶ ἡλικῶς ἐπεμνήσθην τῶν
πραγμάτων, ὥστε μηδὲν ἐλλείπειν δὲ εἰς οἶον
τῶν αἰετῶν, καὶ πρὸς δύσδομονίαν ἐπισβῦναι
τὴν πόλιν. πρὸς τε γὰρ πολίτας μετὰ ἱσοῦς
τῆς προκλήτος προσώχων, ὥστε μήτε θανάτους,
μήτε χρημάτων ἀποβολὰς, μήτε ἄλλω μὴ δυνάμει
βουούτων συμφορὰν ὠδὶ τῆς ἐμῆς μνησθῆναι βασι-
λεῖας. ἀβάντου δ' ἡμῶν τῆς ἐλλάδος οὐσης, οἷον τὸν πό-
λεμον τὸν μνησθένον, καὶ πανταχοῦ συλλυμένον

vel auxiliaris

nos, plurima horum dissolui, his quidem omnia p̄soluēs, his aut partes, alios aut differre rogās, cū his vero, vt potui de cōtrouersis cōciliatus. Adhuc autem & insulam habitātibz male erga nos affectis, & rege Persarum oratione quidem conciliato, re autem vera aspersa habente, vtrāq; hęc mitigavi, huic quidem prompte ministrans, erga illos autem iustum meipsum exhibens. Tantum enim absū aliena cōcupiscere, vt alii qdē, etiā si paulo maiore cōfiniū potentiam habeāt abscondāt aliquid terrā, & plus habere quārant, ego autem neq; datā mihi regionē dignū duxi accipere, sed eligo cum iustitia meam tantum habere potius, q̄ cum malitia multo maiorem præsenti possidere. Ac qd oportet ī singulis dicentē immorari alioquin, & breuiter, habentem declarare de meipso ostendam enim nullum quidē vnq̄ iniustitia affecisse, pluribus autem & ciuiū & aliorum Græcorum benefecisse, & maiora dona vtrisque dedisse, quā cuncti qui ante me regnarunt. Atque sanē oportet se gloriantes in iustitia, & simulantes pecuniis esse superiores, tales excessus habere dicere de seipsis. Ac p̄fecto & de temperantia adhuc maiora his habeo dicere. cognoscēs enim omnes homines plurimi facientes filios suos, & uxores, & maxi-

ἡ συμμαχίᾳ

43

ἡμῶν, τὰ πλεῖστα τούτων δέ λυται, τοῖς μὲν ἀποπίναν, τοῖς δὲ μέρη, τῶν δ' ἀναβάλλεσθαι δεόμενος, πρὸς δὲ ἑστ' ὅπως ἡδυνάμην ἢ τῶν ἐγκληματων δι' ἁλλὰ ἡμόνομος. ἐπὶ δὲ καὶ τὴν νῆσον οἰκούντων δυσκόλως πρὸς ἡμᾶς διακειμένων, καὶ βασιλέως τῶ μὲν λόγῳ δι' ἁλλαγμένου, τῇ δ' ἀληθείᾳ τραχέως ἔχοντος, ἀμφότερα ταῦτα κατεπράξα, τῶ μὲν πρὸς οὐμῶς ὑπηρετῶν, πρὸς δὲ ἑστ' δίκαιον ἐμαυτὸν παρέχων. τοσούτου γὰρ δέω τῶν ἁλλοτρίων ἐπιθυμῶν, ὥς ἑτέροι μὲν, ὡς καὶ μικρῶ μείζων ὁμῶν δύνανται ἔχουσιν, ἀποτεκνόνται τῆς γῆς, καὶ πλεονεκτεῖν ζητοῦσιν, ἐπὶ δ' οὐδὲ τὴν δισδυμένῳ μοι χώρην ἡξίωσα λαβεῖν, ἀλλ' αἰροῦμαι μετὰ δικαιοσύνης τὴν ἐμαυτοῦ μόνῳ ἔχειν μάλλον, ἢ μετὰ κακίας πολλὰ πλεονέκτην τῆς ὑπερχεινῆς κτήσεσθαι. καὶ τί δὲ καὶ ἑστ' ἔχοντες λέγονται διατρίβειν, ἄλλως τὲ καὶ σωτόμως ἔχοντες δηλώσαι πρὸς ἐμαυτοῦ; φανήσομαι γὰρ μηδὲν μὲν πᾶσι ποτ' ἀδίκησας, πλείους δὲ καὶ τῶν πολιτῶν καὶ τῶν ἁλλῶν ἐλλώγων, δὴ περὶ ἡμῶν, καὶ μείζους σωτῆρας ἑστέροις δειδωκώς; ἡ σύμπαντες οἱ πρὸ ἐμοῦ βασιλεύοντες. καὶ τοὶ καὶ ἑστ' μέγα φρονούντασιν ὡς δὴ δικαιοσύνη, καὶ προσποιουμένους χρημάτων εἶναι καὶ ἡμῶν, τοσούτου ὑπερβολὰς ἔχοντες εἰπεῖν πρὸς αὐτῶν, καὶ μὲν δὴ καὶ πρὸς σωφροσύνης ἐπὶ μείζων τούτων ἔχοντες δελεῖν. εἰ δὲ γὰρ ἀπαιτήσας ἀνθρώπους περὶ πλείονος ποιούμενους ἑστ' αἰσῶντες ἑστ' αἰσῶντων, καὶ τοὺς γυναικας, καὶ μά-

Nicocles

me indignantes in hæc peccantibus,
& iniuriam, circa hæc maximorum malo-
rum causam esse, & multos iam priua-
torum & potentum propter eam destru-
ctos: sic effugi culpas tales, ut
ex quo regnum suscepi, nulli uidear
corpori adhæsisse, nisi meæ ux-
oris: non ignorans, ut & illi ab aliis
approbentur, qui circa quidem res ciuium iu-
sti sunt existentes, aliunde autē undecunq; sibi-
ipsis acquisiuerunt voluptates: sed volens
simul quidem meipsum, quā longissime facere
à talib' suspiciōib', simul vero exēplū cōstituere
morem meum aliis ciuibz:
noscens quòd amat multitudo in his
studiis uitam traducere, in quibus princi-
pes suos uident uersari. Deinde
enim conuenire duxi, tanto reges
meliores esse priuatis, quanto & honores
maiores ipsis habent: Et grauius facere, qui
alios quidem ornate uiuere cogunt, ipsi vero
se non modestiores subditis exhibent.
Ad hæc, aliarum quidem actionum uidebam
continentes & multos factos, à cupidita-
tibus autem circa liberos & mulieres,
etiam optimos uictos. uolui igitur
in his me ostendere continere ualen-
tem, in quibus debebā non solū alios excellere

λίαν ὀργιζομένους τοῖς ἐς ταῦτα ἡμαρτανού-
σι, καὶ τὴν ὕβριν, τὴν παρὰ ταῦτα μεγίστην καὶ
κῶν αἰτίαν γιγνομένην, καὶ πολλοὺς ἦδη τῶν ἰδιω-
τῶν, καὶ τῶν δυναστειῶντων, διὰ ταύτης ἀπολλυ-
μένους, οὕτως ἐφυγον τὰς αἰτίας ταύτας, ὥστε
ἔξ οὗ τὴν βασιλείαν ἔλαβον, οὐδενὶ φανήτομαι
σώματι πεπλησιακῶς, πλὴν τῆς ἐμαυτοῦ γυναι-
κὸς. οὐκ ἀγνοῶν ὥς κακῆνοι παρεὰ τοῖς πολλοῖς
δυσδοκμοῦσιν, ὅσοι παρὰ μὲν τὰ τῶν πολιτῶν δό-
καιοι τυγχάνουσιν ὄντες, ἀλλοθεν δὲ ποθεν ἑαυ-
τοῖς ἐπορίσαντο τὰς ἡδονὰς. ἀλλὰ βουλόμενος
ἅμα μὲν ἐμαυτὸν ὥς πορρωτάτω ποιῆσαι τῶν
ζούτων ὑποψιών, ἅμα δὲ παρελθὲν κακῆς ἡ-
σας τὴν τρέπον τὴν ἐμαυτοῦ τοῖς ἄλλοις πολιταῖς,
γιγνώσκων ὅτι φιλεῖ τὸ πλεῖστον ἐν τούτοις τοῖς
ἐπιτηδεύμασι τὴν βίον διαγεῖν, ἐν οἷς ἂν ἰδῷ ἄρ-
χοντας ἰδῷ ἑαυτῶν ὁρῶσι διατρέβοντα: ἐπειτα
καὶ προσέκειν ἡγεσάμην τούτῳ ἰδῷ βασιλέας
βελτίους εἶναι τῶν ἰδιωτῶν, ὅσῳ περ καὶ τὰς τιμὰς
μείζους αὐτῶν ἔχουσι, καὶ διενά ποιεῖν ὅσοι ἰδῷ
μὲν ἄλλους κασιμέως ζῆν ἀναγκάζουσιν, αὐτοὶ δ' αὖ-
τοὺς μὴ σωφρονετέρους τῶν ἀρχομένων παρέχου-
σι. πρὸς δὲ τούτοις, τῶν μὲν ἄλλων πρᾶξεων ἑωρῶν
ἐγκρατεῖς καὶ ἰδῷ πολλοὺς γιγνομένους, τῶν δὲ ἐπι-
θυμῶν τῶν παρὰ ἰδῷ παύδης καὶ τὰς γυναικίους,
καὶ ἰδῷ βελτίους ἡττωμένους. ἡβουλῆθην οὖν
ἐν τούτοις ἐμαυτὸν ἐπιθεῖναι κακώτερον δυνα-
κῶν, ἐν οἷς ἐμελλοι εὐμόνον τῶν ἄλλων διοίστην,

vel auxiliaris

sed & in uirtute se uenditantes. Adhuc autem
& talium multam malitiam condemnabam
quicunq; vxorē capientes, & societate faciētes
totius uitae, non amant quibus promiserunt,
sed suis uoluptatibus contristant eas, &
quibus ipsi nō dignū putāt cōtristari. Ac circa
alias qdē societates quasdā aquos se ipsos p-
bent, in societate uero erga uxores peccant:
quas oportebat tanto magis conseruare,
quanto familiares, & maiores existentes
sunt aliis. Postea & latent intus in
ipsis regiis, seditiones, & altercationes illis
ipsis relinquentes. Et sanē oportet recte
regnantes nō solum ciuitates in cōcordia eniti
degere, quibus imperant, uerum & proprias
domos, & loca in quibus habitant. Omnia
enim hac temperantiae opera & iustitiae
sunt. Nō eandem autē sententiam habui, neq;
de procreatione filiorum plurimis regi-
bus: neq; duxi cōuenire alios qdē ex humiliori
creare liberos, alios autem ex honestiori,
neq; hos quidē nothos, hos autē legitimos re-
linquere, sed omnes habere eandem naturam,
& à patre, & à matre referre, morta-
lium quidem in Euagoram patrē meū, Hero-
um autem in Aeacidas, deorum uero, in Iouē,
& neminem ex me genitum priuatum esse
hac nobilitate. Multis autem me hortanti.

ἀλλὰ

ἡ συμμαχικὸς

45

ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπ' αὐτοῖσι μέγα φρονούντων, ἐπὶ δὲ
καὶ τῶν ζιούτων πολλὰ καὶ κερκίαν κατεργασκόν,
οἱσι γυναικὺς λαβόντες, καὶ κοινωνίαν ποιοῦντες,
οἱ παντὸς τοῦ βίου καὶ σέβωπι αἰς ἐπείρουν, ἀλλὰ
ταῖς ἐαυτῶν ἡδοναῖς λυπῶσι ταῦτα, ὥστε
ἐν αὐτῷ μηδὲν ἀξιοῦσι λυπεῖσθαι. καὶ πῶς μὲν
ἄλλωσιν κοινωνίαν τινας, ἐπεικεῖς σφῶς αὐτοὺς πα-
ρεχούσιν, ἐν δὲ ταῖς πρὸς τὰς γυναικὺς ὁμιλίαις
ταύταις, ὥς ἐδείξοντο μάλλον διαφυλάττειν,
ὥσπερ οἰκειόταται καὶ μέλους οὐσαι τυχα-
νοῦσι τῶν ἄλλων. εἴτα καὶ λαοκράτου ἐνδὲν ἐν
αὐτοῖς τοῖς βασιλείοις πόσις καὶ διαφορὰς ἐαυ-
ταῖς ἐγκαταλείποντες. καὶ τοὶ καὶ ἡδὲ ὁρῶντες
βασιλεύοντες, μὴ μόνον τὰς πόλεις ἐν ὁμοιότητι πει-
ραῖσθαι διαίγειν, ἀνὰ ἀρχαῖσιν, ἀλλὰ καὶ ἑαυτῶν
οἴκους καὶ ἑαυτῶν τόπους, ἐν οἷσιν κατοικῶσιν. ἅπαντα
γὰρ ταῦτα, σωφροσύνης ἔργα καὶ δικαιοσύ-
νης εἰσιν. οὐ τιμὴ αὐτῶν δὲ γνώμης ἔχον οὐδὲ
πῶς τῆς παιδείας τοῖς πλείοσι τῶν βασι-
λέων. οὐδ' ὅπως δὲ ἐν ἑαυτῶν ἐκ ταπεινότητος
ποιοῦσθαι τῶν πᾶσι, ἑαυτῶν δὲ ἐκ σηματούρας,
οὐδὲ ἑαυτῶν μὲν νόθους αὐτῶν, ἑαυτῶν δὲ γνησίους κα-
ταλείπειν, ἀλλὰ πάντας ἔχειν τιμὴ αὐτῶν φύσιν,
καὶ πρὸς πατρός καὶ πρὸς μητρός ἀνεγκέιν, τῶν
μὲν θνητῶν εἰς ἀγαθόν, τῶν πατέρων τὸν ἐμὸν, τῶν
δὲ ἡμετέρων, εἰς αἰακίδας, τῶν δὲ θεῶν, εἰς Δία,
καὶ μηδὲν τῶν δὲ ἐμοῦ μενομένων ἀποστρέφειν
ταύτης τῆς διγνώσεως. πολλὰν δὲ με περὶ ταῦτα

u m

Nicocles

bus manere in studiis istis, non minimum me & illud prouocauit q̄ fortitudinis & calliditatis, & aliorum quæ approbantur, uidebam & malorum hominum multos participes, temperantiam uero & iustitiam proprias possessiones bonorū & proborū esse. Pulcherrimū igit̄ suspicatus sum, siq̄s posset his uirtutibus adhibere mentem, alia dimittens quorum nulla pars malis adest: sed & legitimæ, & firmissimæ, & maximæ, & maximarum laudem dignæ sunt existentes. Horū causa hæc meditatus impensius aliis exercui temperantiam & iustitiam. Et has elegi uoluptates, non, in operibus nullum honorem habentes, sed, in opinionibus quæ per strenuitatē sūt existentes. Oportet autē experiri uirtutes non in eisdem formis omnes, sed iustitiam quidem in indigentis: temperantiam autē in potentatibus: tolerantia uero in iuniorum atatibus. Ego igitur in omnibus occasionibus uidebor istis experiētiā meæ ipsius naturæ dedisse. Indigens etenim pecuniarum relictus, ita iustum me ipsum præbui, ut neminē tristitia affecerim ciuium. Accipiēs aut̄ potestātē ut facerē quod vellem, modestior priuatis fui. His autem utrisque præstiti, hanc habens ata-

των ἐμμένειν τοῖς ἐπιτηδεύμασι τούτοις, οὐχ ἡκέ-
στε καὶ καὶ κείνο παρεργάλεσεν, ὅτι τῆς μὲν ἀνδρίας
καὶ τῆς δεινότητος, καὶ τῶν ἄλλων τῶν δίδου-
μιντων, ἑώραν καὶ τῶν κακῶν ἀνδρῶν πολλοὺς
μετέχοντας, τὴν δὲ σωφροσύνην καὶ τὴν δικαιοσύ-
νην, ἴσθα κτήματα τῶν καλῶν καὶ καλῶν ὄντα.
καλλιστὴν δὲ ὑπέλαβον, εἴ τις δύναται ταύταις
ταῖς ἀρεταῖς προσέχειν τὸν νοῦν, τῶν ἄλλων ἀφε-
λόμενος, ὧν μὴδὲν μέρος τοῖς πονηροῖς μετέστιν
ἀλλὰ καὶ γνησιώταται καὶ βεβαϊόταται, καὶ μέ-
γισται, καὶ μεγίστην ἐπαύριον ἀξίαι τυγχάνουσιν
οὗσαι. τούτων ἐνεκεν ταῦτα διανοηθεῖς, πᾶσι τῷ-
ρον τῶν ἄλλων ἡσκησα τὴν σωφροσύνην, καὶ τὴν
δικαιοσύνην. καὶ ταῦτα προσελόμην τῶν ἡδον-
ῶν, οὐ τὰς ὑπὸ τοῖς ἔργοις κηδεμένην πᾶσι ἐχού-
σας, ἀλλὰ τὰς ὑπὸ ταῖς δόξαις ταῖς δι' ἀνδρα-
γαθίαν γιγνομένας. καὶ δὲ δοκίμαζεν τὰς ἀρε-
τὰς οὐκ ἐν ταῖς αὐταῖς ἰδέαις ἀπέστας, ἀλλὰ
τὴν μὲν δικαιοσύνην, ἐν ταῖς ἀπορίαις, τὴν δὲ σω-
φροσύνην, ἐν ταῖς διωκείαις, τὴν δὲ καρεστίαν,
ἐν ταῖς τῶν νεωτέρων ἡλικίαις. ἐπὶ τίνων ἐν
ἅπασιν τοῖς καιροῖς τούτοις φανήσομαι πείραν τῆς
ἐμαυτοῦ φύσεως δεδωκώς. ἐνδεὴς μὲν γὰρ
χρημάτων καταλειφθεῖς, οὐτὼν δίκαιον ἐμαυτὸν
παρέσχω, ὥστε μὴδένα λυπῆσαι τῶν πολιτῶν.
λαβὼν δ' ἄβουσίαν ὥστε ποιῆν, ὅτι ἂν βούλομαι,
σωφρονέστερος τῶν ἰσθιωτῶν ἐκνόμω. τούτων
δ' ἀμφοτέρων ἐκράτησα, τούτῳ ἔχων τὴν ἡλικίαν

Nicocles

tem, i qua plurimos inuenimus maxime circa
actiones delinquentes. Ac omnia hæc
iter alios quæ forte cūctarer dicere, nō tanq̃ nō
glorians in his quæ feci, uerum tanq̃ non
consecutus fidem ex dictis. uos autem ipsi
mihi testes estis omnium dictorum. Dignū est
igitur & natura ornatos existentes laudare
atq; admirari, adhuc autem magis cū ratione
tales existētes. Qui enim fortuna & nō cōsilio
tēperati sunt, cōtingit & mutare ppositū: q̃ ue
ro ad naturā addūt vt etiā cognoscant q̃ maxi
mum est bonorū virtus, manifestū, q̃ p omne
vitam in hoc ordine permanent. Ob hoc autē
plura feci uerba, & de me ipso,
& de aliis antedictis, ut
nullā relinqūā excusationem quin oporteat fa
cere vos libētes, & prōpte quæcunq; ego iube
bo & consulam. Aio quippe facere singulos
vestrum in quibus præst, diligenter, & iuste.
vtrō.n. modo deficiatis in aliquo horū, necesse
est hac rōne male se habere opationes. nullum
igitur paruipendite neque contemnite manda
tum, cogitantes, ut non præter hæc est,
sed, vt ad singulas partium, uel bene, uel maie
se habebit totum, sic solliciti esse de ipsis.
Et curate non minus mea, quā nēstra
ipform, & nō exultimate paruum bonum esse
honores quos habent, qui bene uestrum præ-

ἡ συμμαχία

47

κινῶ, ἐν ᾧ ἡδὺ πλείους ἂν ὀφροίμεν μάλιστα αὐτοῖς
τὰς πράξεις διαμαρτυρόντας. καὶ πάντα ταῦτα
ἐν ἑτέροις μὲν ἴσως ἂν ὀκνοῦσι εἰπεῖν, οὐκ ὡς δ' Ὀλι
πομόνιος ὡδὶ τοῖς πεπεργμένοις, ἀλλ' ὡς οὐκ
ἂν πισθῶντες ἐκ τῶν λεγομένων, ὑμεῖς δ' αὐτοῖς
μοι μαρτυρεῖτε ἐπὶ πάντων τῶν εἰρημένων. ἄξιον
μοὶ οὖν καὶ ἡδὺ φύσει κοσμίους ὄντας ἐπαινεῖν
καὶ θαυμάζειν, ἐπὶ δὲ μᾶλλον ἡδὺ καὶ μετὰ λογισμῶν
τοιοῦτους ὄντας. οἱ μὲν γὰρ τύχη, καὶ μὴ γνώμῃ
σώφρονοντες, τύχῃ ἂν καὶ μεταπαθῶν, οἱ δὲ
πρὸς τῷ πεφυκέναι, καὶ διεγνώκτες ὅτι μέγι
στον ἐστὶ τῶν ἀγαθῶν ἀρετὴ, θῆλον ὅτι πάντα τὸν
βίον ἐν ταύτῃ τῇ τάξει διαμένουσι. ὅρα τοῦτο δὲ
πλείους ἐποικταμῶν ἡδὺ λύγους, καὶ αὐτοὶ αὐ
τοῦ, καὶ αὐτοὶ τῶν ἄλλων τῶν προειρημένων, ἵνα
μηδεμίαν ὑπολίπω πρόφασιν, ὡς οὐδεὶς ποιεῖν
ἡμᾶς ἐκόντας, καὶ προθύμως, ἅτ' ἂν ἐνὶ προστά
ξω, καὶ συμβουλεύσω. φημὶ δὴ πράττειν ἔχαστον
ὑμῶν, ἐφ' οἷς ἐφέστηκον ἐπιμελῶς καὶ δικαίως.
καὶ ὁποῖόν τι γὰρ ἂν ἐλλίπῃτε τι βούταν, ἀνάγκη
ταύτῃ κακῶς ἔχειν τὰς πράξεις. μηδενὸς δὲ
ὀλιγοῦτε, μὴ δὲ καταφρονεῖτε τῶν προσεταγ
μένων, ὑπολαμβάνοντες ὡς οὐ παρὰ ταῦτ' ἐστίν,
ἀλλ' ὡς παρ' ἑκαστον τῶν μῶν, ἢ καλῶς ἢ κακῶς
ἔσονται ἢ σύμπαν, οὕτως σπουδάζετε περὶ αὐτῶν.
καὶ μηδεὶς δὲ μηδὲν ἢ πῶν τῶν ἑμῶν, ἢ τῶν ὑμετέρων
αὐτῶν, καὶ μὴ νομίζετε μικρὸν ἀγαθὸν εἶναι
πρὸς τιμῆς, ὡς ἔχουσιν οἱ καλῶς τῶν ὑμετέρων ἐπὶ

vel auxiliaris

sident. Abstinetes ab alienis, ut securiores domos vestras ipsorum possideatis. Tales esse oportet circa alios, uos, qualem me circa vos dignum putatis esse. Ne festinetis ditescere plus q̄ boni uideri esse, noscentes quod & Græcorum & barbarorum maximā in virtute gloriā habētes, plurimorū bonorum domini constituuntur. Quæstus præter iustum factos existimate non diuitias, sed periculum facturos. Ne accipere quidē lucrū esse putetis, expendere vero damnum. neutrum enim horum semper eādē habet uim, sed utrunq; si in tempore, & cum virtute fiat, hoc adiuuat facientes. Neque ad unum moleste uos habeatis à me iussorum. qui enim uestrum circa plurima mea utiles sese exhibuerint, hi plurimum domos suas iuuabunt. Cuius uestrum quisque ipse sibi fuerit conscius, putet neque me latere, sed etiā si corpus meum non adsit, tamen mentem meam sciat factis astare. hanc enim opinionem habentes temperantius deliberabit de ipsis. Nihil occultate, neque orū q̄ acquisiistis, neque orū q̄ facitis, nec quæ facturi estis. scientes quod de occultis rebus necesse est multos timores esse. Ne artificiose q̄rite uersari inter ciues, neque obscure, sed ita simpliciter &

στατούντες. ἀπέχεσθε τῶν ἀλλοτρίων, ἵνα ἀσφαλέστερον ἰδῶ οἴκους ἰδῶ ὑμετέρους αὐτῶν κέκτησθε. τοιοῦτους εἶναι χρὴ περὶ ἰδῶ ἄλλους ὑμᾶς, οἷόν περ ἐμὲ περὶ ὑμᾶς ἀξιοῦσθε γίγνεσθαι. μὴ σπουδάζετε πλουτεῖν μάλλον, ἢ χρηστοὶ δοκεῖν εἶναι, γιγνώσκοντες, ὅτι καὶ τῶν ἐλλυμένων καὶ τῶν βαρβαρῶν, οἱ μέγιστας ἐπ' ἀρετῇ δόξας ἔχοντες, πλείστον ἀγαθῶν ἀποσώττει καὶ θάσσονται. ἰδῶ χρηματοποιοῦς ἰδῶ παρὰ τὸ δίκαιον γιγνομένους ἡκίωσθε μὴ πλοῦτον, ἀλλὰ κίνδυνον ποιεῖσιν. μὴ τὸ μὲν λαβεῖν, κέρδος εἶναι νομίζετε, τὸ δ' ἀναλώσει ζημίαν, οὐδέ τιρον γὰρ τούτων ἀεὶ τὴν αὐτὴν ἔχει δύναμιν. ἀλλ' ὁ πότμος ἂν ἐν καιρῷ καὶ μετ' ἀρετῆς γίγνηται, τούτ' ἀφελέσει τοὺς ποιοῦντας. μὴ δὲ πρὸς οὐ χαλεπῶς ἔχετε τῶν ὑπ' ἐμοῦ προσεσχημένων. ὅσοι γὰρ ἂν ὑμῶν περὶ πλείστα τῶν ἐμῶν χρηστούς αὐτοὺς παράσχουσιν, οὗτοι πλείστα τοὺς οἴκους τοὺς ἐαυτῶν ἀφελήσουσιν. ὅτι ἂν ὑμῶν ἔγκρισον αὐτῶν τύχη σωείας, ἡγέσθω μὴ δὲ ἐμὲ λίσσιν. ἀλλ' ἐάν καὶ τὸ σῶμα τούμῳ μὴ παρέῃ, τίω με θάνοισιν τίω ἐμὴν οὐδ' αὖτε τοῖς γιγνομένοις παρεστέναι. ταύτῃ γὰρ τίω γνώμῳ ἔχοντες, σαρκοφρονέστερον ἂν βουλόσσεσθε περὶ αὐτῶν. μὴ δὲ ἀποκρύπτεισθε, μὴ δ' ὦν κέκτησθε, μὴ δ' ὦν ποιεῖτε, μὴ δ' ὦν μέλλοιτε πράττειν, εἰδότες ὅτι περὶ τὰ κεκρυμμένα τῶν πραγμάτων, ἀναγκαιόν ἐστι πολλοὺς φόβους γίγνεσθαι. μὴ τεχνικῶς ζητεῖτε πολιτεύεσθαι, μὴ δ' ἀφωδῶς, ἀλλ' οὕτως ἀπλῶς καὶ

vel auxiliaris

aperte, ut neque si quis uelit, facile sit uos calumniari. Experimenti actiones, & puta te malas quidem, quas facientes me vultis latere. bonas autem, de quibus ego si audiero, sum meliores uos putaturus. Ne reticeatis, siquos videtis circa principatum meum malos existentes: sed reprehendite, & arbitremini eodem esse damno dignos qui contegunt, quo peccantes. Felices autem putate non latentes, siquid malum fecerint, uerum nihil delinquentes. Illos enim decet talia pari, qualia ipsi faciunt, hos autem gratiam suscipere qua digni sunt existentes. Sodalitates ne facite, neque conuentus sine mea sententia. nam tales congregationes in reliquis quidem rebus pro. proficiunt, in principatu autem vnius periclitantur. Non solum abstinete a vitis, sed etiam a studiis talibus in quibus necesse est suspicionem esse. Meam amicitiam securissimam & firmissimam existimate, & conseruate presentem statum, & nullam concupiscite mutationem, noscentes, quod ob tales turbulentias necesse est & ciuitates destrui, & domicilia priuata uacua fieri. Non solum naturas, causas putate, quod difficiles aut inites sint reges, uerum etiam morem ciuium. multi enim iam ob subditorum malignitatem

φανερῶς.

ἡ σύμμαχος

49

φανερῶς, ὥστε μήδ' ἄν τις βουλῆτοί ἔχον εἶναι ὑμᾶς διαβάλλειν. δοκιμάζετε τὰς πράξεις, καὶ νομίζετε πονηρὰς μὲν, ὥς ἂν πράττοντες ἐμὲ βουλήθε λαμβάνειν, χρηστὰς δὲ, ὡς ἂν ἐπὶ μέλλω τοῦδε χρόνου, βελτίους ὑμᾶς νομίσαι. μὴ κρατασσωπότε ἐάν τινασ' ὁράτε ὡς τὴν ἀρχὴν τὴν ἐμὴν πονηροῦς ὄντας, ἀλλ' ἐλέγχετε, καὶ νομίζετε τῆς αὐτῆς εἶναι ζημίας ἀξίους ἰδοὺ συγκρουήσαντας τοῖς ἑξαμάρτανουσιν. δυστυχῶς δὲ νομίζετε μὴ ἰδοὺ λαμβάνοντας ἐάν τι κρατὸν ποιήσωσιν, ἀλλὰ ἰδοὺ μὴδὲν ἑξαμάρτανοντας. ἰδοὺ μὲν γὰρ ἐνός ζωῶτα παθεῖν, διὰ περ αὐτοὶ ποιοῦσι, ἰδοὺ δὲ χάριν ἀπολαβεῖν, ἥς ἀξιοὶ τυγχάνουσιν ὄντες. ἐταπεινώσ' μὴ ποιεῖτε, μήτε σωδόνους ἀνδρὶ τῆς ἐμῆς γνώμης. αἱ γὰρ ζωῶται συσάσεις, ἐν μὲν ταῖς ἀλλαῖς πολιτείαις πλεονεκτοῦσιν, ἐν δὲ ταῖς μοναρχίαις κινδυνολοῦσι. μὴ μόνον ἀπέχεσθαι τῶν ἀμαρτημάτων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπιτηδολιμῶν τῶν ζούντων, ἐν οἷς ἀναγκαῖον ἐστὶν ὑποφίαν γίγνεσθαι. τὴν ἐμὴν φιλίαν ἀσφαλεστάτῳ καὶ βεβαυστάτῳ εἶναι νομίζετε. καὶ διαφυλάττετε τὴν παρούσαν κρατασσωπότε, καὶ μηδεμίαν ἐπιθυμείετε μεταβολῆς, εἰδότες ὅτι ὅτε τὰς ζωῶτας παρεχάς, ἀναγκαῖον ἐστὶ καὶ τὰς πόλεις ἀπολλύσθαι, καὶ ἰδοὺ οἶκους ἰδοὺ ἰδόντας ἀναστάτους γίγνεσθαι. μὴ μόνον τὰς φύσεις αἰτῶσ' νομίζετε τοῦ χαλεποῦς, ἢ πρᾶτους εἶναι ἰδοὺ τυραννοῦς, ἀλλὰ καὶ τὸν τρόπον τῶν πολιτῶν, πολλοὶ γὰρ ἴδ' ἔχ' τὴν τῶν ἀρχόντων κρατίαν,

γ ν

Nicoles

asperius quā pro ipsorum sententia imperare
coacti sunt. Confidite non ob meam magis
mansuetudinem q̄ ob vestram ipsorū uirtutē.
Meam securitatem intrepidā vobis esse ducite.
bene enim quæ circa me sunt constitutis, eodē
modo & circa uos ipsos habebit. Demissos qdē
esse oportet erga principatū meum, seruantes
mores & custodientes leges
regias: splendidos autem & in pro
ciuitate sacrificiis, & à me iussis.
Adhortamini iuuenes ad virtutem, non solum
admonentes, sed etiam circa actiones osten
dentes ipsis, quales esse conueniat uiros
bonos. Docete pueros uestros regiis
parere mandatis, & circa erudi
tionem talis virtutis assuescite ipsos quā
maxime exercere. Si n. parere didicerint, mul
to magis in pare poterūt, & fideles qdē existen
tes, & iusti, participabunt meorum bonorum,
mali autem facti, periclitabuntur de existen
tibus. Maximas ducite pueris & firmis
simas opes tradituros, si ipsis possitis
meā beneuolentiā relinquere. Miserrimos exi
stimare & infelicissimos, quicūq; circa credētes
perfidii euaserunt. necesse est enim tales abiecte
habentes & pauitantes omnes, & nihil
plus credentes amicis quā inimicis
reliquum tempus degere. Sectamini nō pluri-

τρεχύντορον ἢ κατὰ τὴν ἐαυτῶν γνώμην, ἀρχὴν
ἡναγκάζουσιν. θαρσύνετε μὴ ὄχλῳ τὴν ἐμὴν μάλλον
πράοτητα, ἢ ὄχλῳ τὴν ὑμετέραν αὐτῶν ἀρετὴν.
τὴν ἐμὴν ἀσφάλειαν ἀδείαν ἐαυτοῖς εἶναι νομίζε
τε. κακῶς γὰρ τῶν πῶδε ἐμὴ καθεστώτων, τὴν αὐτὴν
τρόπον καὶ τὰ πῶδε ὑμᾶς αὐτοὺς ἔχει. ταπεινούς μὲν
εἶναι χρὴ πρὸς τὴν ἀρχὴν τὴν ἐμὴν, ἐμμένοντας
τοῖς ἡθεσι, καὶ διαφυλάττοντας τοὺς νόμους τοὺς
βασιλικούς, λαμπροὺς δὲ ὄντες τοὺς ὑπὲρ τῆς
πόλεως λειτουργίας, καὶ τοῖς ὑπὲρ μου προσήγο
μοις. προτρέπετε τοὺς νεωτέρους ἐπὶ ἀρετῇ μὴ μό
νον περανοῦντες, ἀλλὰ καὶ πῶδε τοὺς πράξεις ὑπο
δεικνύντες αὐτοῖς, ὁποῖους εἶναι χρὴ τοὺς ἀνδρας
τοὺς ἀγαθοὺς. διδάσκετε τοὺς παῖδας τοὺς ὑμῶν
τέρους αὐτῶν βασιλεύεσθαι. καὶ πῶδε τὴν πα
ίδευσιν τῆς τοιαύτης ἀρετῆς ἐδίδετε αὐτοὺς ὡς
μάλιστα διατρέβειν. εἴαν γὰρ ἀρχεσθαι μάλα, πολ
λῶ μάλλον ἀρχὴν διωκόντων. καὶ πιστοὶ μὲν ὄν
τες καὶ δίκαιοι μετέχουσι τῶν ἡμετέρων ἀγαθῶν,
καὶ οἱ δὲ γονόμοιοι καὶ σωδύσουσι πῶδε τῶν ὑπαρ
χόντων. μέγιστον ἡμεῶδε τοῖς παῖσι καὶ βεβαιότα
τον πλοῦτον παρεσθῶσιν, εἴαν αὐτοῖς δύνηται τὴν
ἡμετέραν δύνασιν ἡγεταλπεῖν. ἀδωστὰ τοὺς ἡμε
ῶδε καὶ δυσχερῶς τοὺς ὅσοι περὶ τοὺς πισδύσαντας
ἀπιστοὶ γέγοναν. αἰάκη γὰρ τοὺς τοιούτους αὐ
μῶς ἔχοντας καὶ φοβούμενους ἅπαντας, καὶ μηδὲν
μᾶλλον πισεύοντάς τοις φίλοις, ἢ τοῖς ἐχθροῖς τὴν
ἐπιλοίπον χρόνον διάγειν, ζηλοῦτε μὴ τοὺς πλεί

vel auxiliaris

ma acquirentes, sed nullius mali sibi-
ipsis conscios, cum tali enim anima
latius quispiā vitam poterit degere. Ne mali-
tiam posse quidem plus uirtute prodesse pu-
tetis, nomen autē molestius habere, sed qualia
nomina singula rerum sortita sunt,
tales existimate & vires ipsorum esse.
Ne inuideatis his qui apud me primi sunt, sed
cōtēdite & expimini bonos vos ipsos p̄bentes,
æquare excellētibus. Amare arbitramini opor-
tere & honorare, quosunque & rex, vt &
à me consequamini eadem. Qualia præ-
sente me dicitis, talia & absente sapite,
Beneuolentiam erga nos in operibus ostēdite
magis q̄ verbis. Quæ patientes ab aliis
irascimini, ea aliis ne facite.
Quæ in sermonibus accusatis, nihil eorum
in operibus exercete. Talia expecta-
te facturum, qualia de nobis cogitatis. Non
solum laudate bonos, sed etiam imitamini,
Sermones meos leges esse putetis, & conamini
in eis manere, scientes q̄ maxime facientibus
uobis quæ uolo, his licebit viuere ut ipsi
uolunt. Caput autem dictorum, quales
uobis subditos existimatis oportere erga uos
esse, tales oportet erga principatū meum uos
esse. & ea si feceritis, quid oportet de
euenturis diutius loqui? si enim ego exhi-

ἡ συμμαχικὸς

51

στα κακῶν, ἀλλὰ τοὺς μηδὲν κακῶν σφίσιν
αὐτοῖς συνεδύτας. μετὰ γὰρ ζωότης ψυχῆς
ἡδονήν ἄντις τὸν βίον δύναιτο διάγειν. μὴ τὴν κα-
κίαν δύναιτο μὲν πλέον τῆς ἀρετῆς ὠφελεῖν νο-
μίσετε, τὸ δ' ὄνομα δυσχρετέστερον ἔχειν. ἀλλ' οἷον
περ' ὀνομάτων ἔχεται τῶν πραγμάτων τετύχηκε,
ζωώτατος ἡμεῖς καὶ τοῖς διωκόμεναις αὐτῶν εἶναι.
μὴ φθονεῖτε τοῖς παρ' ἐμοῦ παρωτόλοις, ἀλλὰ
ἀμύλλαδε καὶ πειράδε χρηστὸς ὑμᾶς αὐτὸς παρέχων
τας δέξιν οὐδαμὲν τοῖς προσέχουσιν. φιλεῖν οὐδαμὲν δέιν καὶ
πιαῖν, ὥς περ' ἂν καὶ ὁ βασιλεὺς, ἵνα καὶ παρ' ἐμοῦ
τυγχάνετε τῶν αὐτῶν ζυγίων. οἷα περ' παρόντος
ἐμοῦ λέγετε, τοιαῦτα καὶ ἀπόντος φρονεῖτε. τὴν
δύνασιν τὴν πρὸς ἡμᾶς, ἐν τοῖς ἔργοις ἐνδείκνυ-
σθε μᾶλλον, ἢ τοῖς λόγοις. ὁ πείσωντες ὑφ' ἐτέ-
ρων ὀργίζεσθε, τοιαῦτα τοῖς ἄλλοις μὴ ποιεῖτε. ὡς
ἂν ἐν τοῖς λόγοις κατηχεῖτε, μηδὲν τοῦτων ἐν
τοῖς ἔργοις ἐπιτηδεύετε. τοιαῦτα προσδοχεῖτε
πράξαι, οἷα ἂν περὶ ἡμῶν διανοεῖσθε. μὴ μόνον ἐ-
παινεῖτε τοὺς ἀγαθοὺς, ἀλλὰ καὶ μιμνῆσθε. τοὺς λό-
γους τοὺς ἐμούς νόμους εἰς νομίζετε, καὶ πειράδε
τούτοις ἐμμένετε, εἰδότες ὅτι τοῖς μάλιστα ποιοῦσιν
ὑμῶν ἀβούλομαι, τούτοις δέξασθαι ζῆλον, ὡς αὐτοὶ
βούλονται. κεφάλαιον δὲ τῶν εἰρημένων, οἷον περ'
ἂν τοὺς ὑφ' ὑμῶν ἀρχομένους οἶαδε δέιν περ' ὑμᾶς
εἶναι, τοιούτους χρὴ περὶ τὴν ἀρχὴν τὴν ἐμὴν ὑμᾶς
γίγνεσθαι. καὶ ταῦτά τ' ἂν ποιήτε, τὴν δὲ περὶ τῶν
συμβεβησμένων μακρολογεῖν; ὡς γὰρ ἐπ' αὐτῷ παρ' ἐ-

Nicocles

beo meipsum qualem in præterito
tēpore, & à uobis similiter subministratum fue
rit, celeriter videbitis, & victum vestrū ipsoꝝ
auctum, & principatum meum adauctum,
& ciuitatem felicem factam.
Dignū est igitur, tantorū bonorum causa nihil
deficere, sed labores & pericula quæcunque
sufferre. uobis quippelicer, nulla in re miseris
fore, sed fidelibus tantū & iustis existentibus,
vniuersa hæc peragere.

καὶ τοῦτον ἐμαυτὸν, οἷόν περ ἐν τῷ παρελθόντι
χρόνῳ, καὶ τὰ παρ' ὑμῶν ὁμοίως ὑπηρετῆται, πα
χέως ὄφθαδε καὶ τὸν βίον τὸν ὑμέτερον αὐτῶν
ἐπολεσκότα, καὶ τὴν ἀρχὴν τὴν ἐμὴν ὑψημέ
νῃ, καὶ τὴν πόλιν δυνάμει κατενημένῃ.
ἄξιον μὲν ὦν τηλικούτων ἀγαθῶν ἐνεχεῖς μὴδὲν
ἐλλείπειν, ἀλλὰ πόνους, καὶ κινδύνους οὐ σπασομένῳ
ὑπενεγκεῖν. ὑμῖν δ' ἔξεστι μὴδὲν ταλαιπωρηθεῖ
σιν, ἀλλὰ πιστοῖς μόνον καὶ δικαίοις οὖσιν,
ἅπαντα ταῦτα διαπράττειν.

Venetiis apud Ioannem Variscum,
& socios. M D LXVII.

